

Om operationaliseringen af det ukontrollerbare

: En undersøgelse af samarbejdet mellem
Hartmut Rosas resonans-teori og Anete Strands OT/Sandboxing-metode

Titelblad

Sted: Aalborg Universitet

Uddannelse: Kandidat i Kommunikation

Semester: 4. semester

Modul: Kandidatspeciale

ECTS: 30

Speciale udarbejdet af: Caja Asta Hyttel Pedersen

Studienummer: 20192873

Specialets titel: Om operationaliseringen af det ukontrollerbare: En undersøgelse af samarbejdet mellem Hartmut Rosas resonans-teori og Anete Strands

OT/Sandboxing-metode

Afleveringsdato: 14/10/2024

Antal anslag af specialet: 191,642

Antal normalsider: 79.8

Samlet sideantal: 120

**AALBORG
UNIVERSITET**

Abstract

In this thesis I answer the question “What possibilities and challenges arise when trying to operationalize Hartmut Rosas resonance theory through Anete Strands OT/Sandboxing method?”. The thesis is divided into four parts.

In part one I answer the question “In what ways can OT/Sandboxing be understood as a resonance-sensitive method?”. I find out that it can in the following ways: 1) It doesn't adhere to the acceleration-logic of modernity, 2) It explores differences where agreement is not necessary, 3) The three story-modes of the OT/Sandboxing methodology puts focus on the resonant space, 4) The method creates favorable conditions for resonance with things, 5) The method creates less alienating relationships to the world through the use of figurines, 6) The method supports that all can speak with their own voice, 7) OT/Sandboxing embraces uncontrollability, 8) The method promotes a resonance-supportive work practice and, 9) The sandbox terrain creates opportunities for exploring experiences of resonance and alienation.

In part two I answer the question “How can resonance theory be incorporated into the considerations when planning, doing and collecting data of an OT/Sandboxing workshop?”. I find out that the theory can be incorporated in, 1) Choice of topic, 2) Number of participants, 3) The addition of a mini-exercise, 4) Consideration of whether the laboratory for the workshop is resonance-sensitive, 5) The success criteria for the workshop and, 6) The data collection and processing in order to analyze whether there had been resonance relations.

In part three I answer the question “How can insights from an OT/Sandboxing workshop expand and challenge Rosas analysis of resonance, resonant spaces and modernities resonance-crisis?”. I find out that the insights can do this by pointing out the following: 1) Problems when using resonance as a guide for behavior changes, 2) Problems with Rosa's unclear goals for the post-growth society, 3) Problems with the absence of hopeful narratives, 4) Problems with objective evidence for resonance, 4) Problems with Rosa's concept of responsibility and, 5) Problems with how the theory conceptualizes the relationship between people and things.

In part four I conclude on the main question of the thesis. I point out the following opportunities: 1) OT/Sandboxing can be one way of operationalising the theory, 2) The theory can add insightful consideration to the way an OT/Sandboxing workshop is held, 3)

The sandbox-narratives can be used to bring stories from modernity into the theory, 4) Results from an OT/Sandboxing workshop can become inspiration for Rosas post-growth society. I also point out the following challenges: 1) Rosas' thought about the relationship between humans and things is very different from how OT/Sandboxing understands this, 2) Rosas' concept of responsibility could potentially work against OT/Sandboxings understanding of this. After this I point out my contributions to Rosa by showing a method that could be used to operationalize his theory, along with my contribution to how OT/Sandboxing collects and analyzes data. My finishing points suggest that future research continues to explore the different ways resonance theory and OT/Sandboxing understands ontology.

Tak til

Thessa

Tak, for at jeg har følt mig set og hørt af dig, især da jeg ikke kunne gøre det for mig selv

Anete

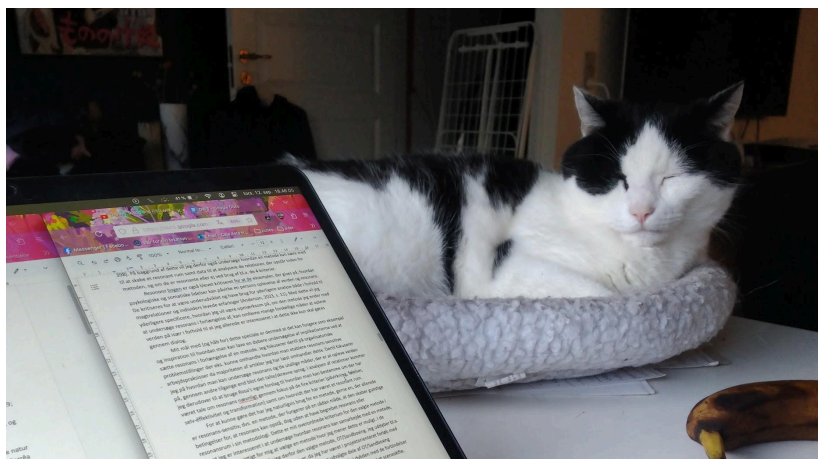
Tak, for at du så noget i mig som oftest er skjult fra mig

Junior, Buddha og Artemis

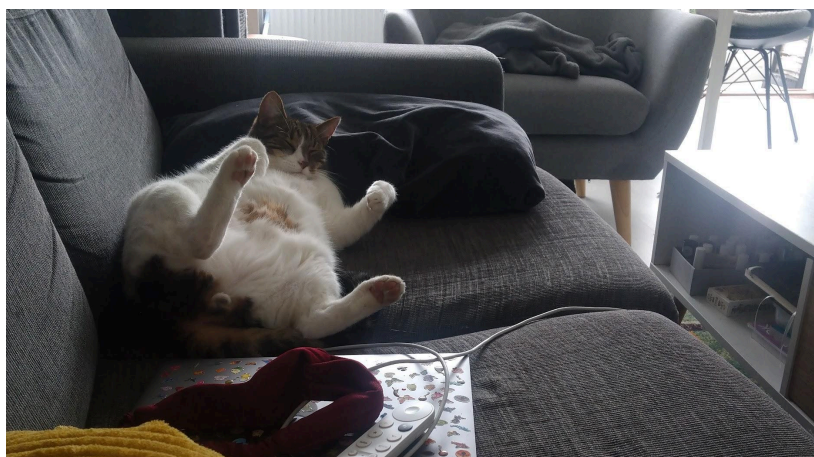
Tak for selskabet og distraheringerne gennem nogle af de mest udfordrende etaper

Artemis, d. 5/10

Junior, d. 12/09

Buddha, d. 7/5

Indholdsfortegnelse

Titelblad.....	1
Abstract.....	2
Tak til.....	4
Indholdsfortegnelse.....	6
Læsevejledning.....	8
Del 1.....	10
Hartmut Rosa.....	11
Rosas modernitetskritik og angsten for fremmedgørelse.....	13
Resonans - fremmedgørelsens antithesis.....	16
Resonans i moderniteten.....	20
Litteraturreview om Rosa og resonans.....	22
OT/Sandboxing.....	28
Om OT/Sandboxing.....	29
Samarbejde i sandkasserne.....	31
Den materielle historiefortælling i sandkasserne.....	33
At blive valgt af figurerne.....	36
"Hvad kan det ellers være?".....	39
Det ukontrollerbare i sandkassen.....	40
"Arbejdet" i sandkasserne og deltagernes "kunst".....	42
Opsamling.....	44
Del 2.....	46
Emne og deltagere.....	47
Emnevalg.....	47
Bæredygtighed og samarbejde.....	48
Deltagerne.....	53
Mini-øvelsen og den forberedende besked.....	53
Min workshops forløb.....	56
Det resonante rum og laboratoriet.....	57
Hvordan operationaliserer man det ukontrollerbare?.....	60
Dataindsamling og forberedelse til analyse.....	61
Opsamling.....	67
Del 3.....	70
John og Selenas sandkasse.....	71
Svend og Maris sandkasse.....	72
Problemer med skurkene.....	73
Problemer med post-vækst samfundet.....	80
Problemer med håb.....	86
Problemer med at bevise resonans.....	90

Problemer med at være ansvarlig for det man elsker.....	98
Problemer med forholdet til ting.....	101
Opsummering.....	106
Del 4.....	107
Konklusion.....	108
Mine bidrag.....	110
Forslag til videre forskning.....	110
Litteraturliste.....	111
Ikke-faglitteratur.....	119

Læsevejledning

Problemformuleringen for dette speciale lyder: *Hvilke muligheder og udfordringer skaber operationaliseringen af Hartmut Rosas teori om resonans gennem Anete Strands OT/Sandboxing-metode?* For at svare på dette har jeg valgt at opdele specialet i 4 dele. De 3 første har til formål at svare på underspørgsmål, der er med til at guide specialet i at kunne svare på den overordnede problemstilling.

I del 1 søger jeg at svare på: *På hvilke måder kan OT/Sandboxing-metoden forstås som en resonans-sensitiv metodisk fremgangsmåde?* Jeg gennemgår relevante aspekter ved resonans-teorien. Derefter uddyber jeg dem med udvalgte indsigter fra anden forskning, der har beskæftiget sig med Rosas arbejde og bruger disse til yderligere at specificere min egen interesse. På baggrund af dette gennemgår jeg OT/Sandboxing-metoden, hvortil jeg løbende pointerer sammenhænge med resonans-teorien. Til sidst samler jeg op på mine observationer og beskriver, hvordan metoden kan forstås som værende resonans-sensitiv. Del 1 handler primært om mulighederne for samarbejde mellem teorien og metoden.

I del 2 søger jeg at svare på: *Hvordan kan resonans-teorien inkorporeres i overvejelser om planlægningen, afholdelsen og dataindsamlingen af en OT/Sandboxing workshop?* For at kunne svare på dette gennemgår jeg relevante aspekter ved planlægningen, afholdelsen og dokumenteringen af en OT/Sandboxing workshop, hvortil jeg bruger en workshop jeg selv har afholdt i forbindelse med specialet som eksempel. Til hver af aspekterne udpeger jeg, hvordan en medtænkning af resonans-teorien får indflydelse. Del 2 handler om at arbejde videre med mulighederne fra del 1 og dertil udpege potentielle udfordringer for samarbejdet mellem teorien og metoden.

I del 3 søger jeg at svare på: *Hvordan kan indsigter fra en OT/Sandboxing workshop uddybe og udfordre Rosas analyser omkring resonans, resonante rum og modernitetens resonans-kriser?* For at svare på dette bruger jeg indsigterne fra de foregående dele af specialet sammen med data fra min workshop til at udforske en række problematiske aspekter, observationer og pointer. Del 3 handler om at uddybe udfordringer for samarbejde mellem teorien og metoden.

I del 4 samler jeg op og konkluderer på specialets problemformulering. Jeg afslutter med en udlægning af de bidrag dette speciale har tilføjet til Rosas teori og Strands metode. Dertil pointerer jeg forslag til fremtidig forskning.

*"It's ludicrous how people picture a soul as an ethereal imitation of whoever it belonged to.
It doesn't even occur to them that a soul is more resemblant of music than a human figure."*

- Georgiy Kain, Pathologic HD

Del 1

Underspørgsmålet for denne første del af specialet lyder:

På hvilke måder kan OT/Sandboxing-metoden forstås som en resonans-sensitiv metodisk fremgangsmåde?

For at svare på dette gennemgår jeg, hvem Hartmut Rosa er, hvad hans kritik af moderniteten er, og hvordan han definerer fremmedgørelse. Efterfølgende uddyber jeg fremmedgørelsens modsætning: resonans, hvortil jeg undersøger, hvad andre har skrevet om teorien. Dette leder op til, at jeg redegør for OT/Sandboxing og uddyber på hvilke måder, denne kan forstås som en resonans-sensitiv metode. Jeg vil centrere denne analyse omkring forskellige aspekter ved resonans-teorien, og hvordan de kan afspejles i/videreudvikle på OT/Sandboxing-metodologien.

Hartmut Rosa

Hartmut Rosa er en tysk professor i sociologi, der i 2016 udgav bogen *Resonanz; Eine Soziologie der Weltbeziehung* (på dansk *Resonans; en sociologi om forholdet til verden*, dog refererer jeg til den engelske version fra 2019). Han er blevet tildelt flere priser (uni-jena.de, u.å.) heriblandt Leibniz-prisen 2023, hvor hans arbejde i *Resonanz* bl.a. er grund til, at han beskrives som en af de vigtigste “Gesellschaftsdenker” (samfunds/social-tænkere) i vor tid (dfg.de, 2023). Som et tegn på hans popularitet (eller i det mindste hans interesse i at

Billed 1; Hartmut Rosa
(Faculty of Arts, Aarhus Universitet, 2019)

besvare spørgsmål fra interesserede peers) har Rosa stillet op til flere interviews, der er blevet udgivet som peer-reviewede artikler (Corrêa et al., 2021; Keohane & Haugaard, 2020; Lijster et al., 2019; Malmqvist et al., 2023; Rosa & Montero, 2021). Fælles for dem er, at de anerkender den indflydelse, Rosa har haft på bl.a. sociologi, kritisk teori og de humanistiske videnskaber.

For mit vedkommende har Rosa haft stor indflydelse på retningen for min kandidat. Jeg stiftede første gang bekendtskab med ham i forbindelse med mit bachelorprojekt, hvor min gruppe og jeg beskæftigede os med spørgsmål omkring bæredygtige arbejdsvilkår (Pedersen et al., 2022). Rosas arbejde var med til at uddybe vores forståelse af nutidens problematikker og dertil potentielle løsninger. Jeg fandt dog hans arbejde særligt interessant og gennem yderligere læsning i forbindelse med min tid på universitetet under min kandidatuddannelse, oplevede jeg, hvordan hans arbejde “talte” til mig. Jeg har lyst til at sige, jeg “resonerede” med det på trods af, at jeg ikke har noget videnskabelig evidens for sådan en oplevelse. I stedet vil jeg kort påpege, hvad jeg bl.a. har fundet bevægende ved hans arbejde.

Det er ikke nogen hemmelighed, at det her speciale afleveres til en re-eksamen pga. stress. I maj 2024 oplevede jeg at være fuldstændig udbrændt og ikke i stand til at arbejde videre. I Danmark er procentdelen af borgere, der oplever et højt niveau af stress, stigende og nogle af de grupper med den højeste procent af stress er kvinder mellem 25-34 år samt

personer under uddannelse (*Danskernes sundhed 2021, 2022*) - to kategorier jeg selv falder ind under. Stress beskrives som et "folkesundhedsproblem" (Sundhedsstyrelsen, 2022), men hvor oplevelsen af stress kan føre til, at man udvikler en række sygdomme, gør Psykiatrifonden det klart, at stress ikke er en sygdom i sig selv, men en belastningstilstand - en form for ubalance i livet (Psykiatrifonden, n.d.). Men hvordan opleves denne ubalance? Om udbrændthed - en tilstand stress kan føre til - har Rosa bl.a. skrevet;

Individuals suffering from burnout or depression experience the world as flat, mute, cold and hollow, no longer capable of affecting them. At the same time, they also have lost the ability to emotionally move toward the world, toward people and things, and even toward the future, so that time itself appears frozen, with no "relationship" existing between past, present and future. And because they have also lost any resonant relationship to their own body and feelings, they even perceive themselves as life-less, dead, empty and cold. (Rosa, 2019, s. 179-180)

Man kan måske få en joke ud af det her (endda en jeg selv ville synes var sjov). Noget om ironien i at på trods af, at Rosas pointer om udbrændthed har "talt" til mig, så endte jeg alligevel med at måtte trække stikket pga. stress. Men det er egentlig lige præcis dette, der driver mig. Oplysning, information, refleksion osv. har ikke ført til, at noget (på magisk vis) har ændret sig for mig. Jeg forstår måske bedre mit liv i det moderne Danmark, og hvordan de vilkår jeg lever under, påvirker mig. Men for at opnå ændring af disse ubæredygtige rammer må der ske handling. Det er, hvad der driver dette speciale - et forsøg på at finde ud af, hvordan det jeg har fundet vigtigt ved Rosa kan operationaliseres på en hensigtsmæssig måde, der kan varetage resonansens skrøbelighed - og kæmpe imod skabelsen af flere uhyrlige, ustyrlige og uheldssvangre stress-bæster.

I de følgende afsnit fremlægger jeg en passende redegørelse af Rosas arbejde, så læseren både får indblik i, hvorfor det anerkendes som vigtigt (af forskere såvel som mig selv) og dertil, hvordan jeg vil arbejde med det. Jeg starter med hans modernitetskritik, dertil hans definition af fremmedgørelse og herefter tager jeg fat i resonans.

Rosas modernitetskritik og angsten for fremmedgørelse

And it occurred to me there is no manual that deal with the real business of motorcycle maintenance, the most important aspect of all. Caring about what you are doing is considered either unimportant or taken for granted (Pirsig, 2004, s. 25)

For at kunne forstå Rosas modernitetskritik må vi først få på plads, hvad moderniteten (i hans optik) er. Rosa's definition lyder: "The social formation of modernity is defined structurally by the fact that it is capable only of dynamic stabilization, while its cultural program is aimed at systematically increasing the share of the world of both individuals and cultures" (Rosa, 2019, s. 308). Her er to elementer, der skal redegøres for.

Modernitetens strukturelle program kan kun fungere under dynamisk stabilisering: Med dette mener Rosa, at samfundets basisinstitutioner kun kan reproducere og opretholde sig selv i et *escalations-modus* (Rosa, 2019, s. 308). Hvad end det er økonomien, staten, videnskaben eller skolen, så har disse dele af samfundet systematisk brug for økonomisk, teknologisk og kulturel acceleration, politisk handling og/eller konstant innovation for at kunne opretholde status quo. Moderne samfund er karakteriseret af denne konstante vækst, hvor man år efter år skal kunne opnå sine resultater hurtigere, mere effektivt, til færre penge og med større gevinst. Der er et behov for mere og mere, der skal kunne opfyldes for at undgå destabilisering.

Modernitetens kulturelle program er rettet mod systematisk forøgelse af individers og kulturers del af verden: Her mener Rosa, at de fremskridt moderne samfund har opnået for individer og kulturer bl.a. teknologiske, økonomiske og helbredsmæssige fremskridt eller som resultat af sociale processer eks. liberalisering og individualisering, har gjort, at man aldrig har haft så mange *worldly possibilities* tilgængelige (Rosa, 2019, s. 309). Vi kan rejse verden rundt såvel som at have store dele af den tilgængelig gennem internettet. Vi har teknologiske apparater til at gøre hverdagens besværlige, tidskrævende eller privilegerede aktiviteter nemmere. Vi kan endda ændre vores kroppe efter helbredsmæssige og kosmetiske behov. Mere af *verden* kommer indenfor opnåelig rækkevidde. Vi kan se, høre, rejse ud og røre ved, smage på, ændre, transformere, tage til os og med os, som aldrig før.

Det at bringe mere af verden inden for vores rækkevidde identificerer Rosa som den drivende motivation bag moderniteten (Rosa, 2019, s. 309-310). Disse to elementer - det

strukturelle og det kulturelle program - skal derfor forstås som værende gensidigt påvirkende og forstærkende (Rosa, 2019, s. 308). Moderne samfund stræber efter, at man både strukturelt og kulturelt gør mere af verden tilgængelig, men dette foregår samtidigt i et escalations-modus, så man fortsat opererer under logikken om, at mere og mere skal opnås.

Men hvilke konsekvenser skaber denne logik for samfundsstrukturerne? Rosa har i *Senmoderniteten i krise* (2022), en antologi med sociologen Andreas Reckwitz, diagnosticeret moderniteten med *desynkronisering*. Med dette mener han, at en social formation, der kun kan stabilisere sig selv dynamisk, uundgåeligt vil møde bæredygtighedsproblematikker i det, at ikke alle dele af samfundet kan dynamiseres eller accelereres i samme grad som andre (Rosa, 2022, s. 190). Modernitetens samfund udvikler sig hurtigt men ikke synkront. Rosa argumenterer for, at de store kriser i det 21. århundrede alle derfor kan diagnosticeres med asynkroniseringsproblemer.

Hvilke konsekvenser har modernitetens program om acceleration, vækst og udvidelse af menneskehedens del af verden så på vores forhold til verden? Rosa mener, at vores forsøg på at gøre verden mere tilgængelig, resulterer i en fundamental angst for, at verden i virkeligheden gør sig mere uopnåelig (Rosa, 2019, s. 310). Det kan måske virke paradoksalt, når mange dele af verden aldrig har været nemmere at nå fx med flyrejser, global handel og live streaming. Men hvis læseren kender til ensomhed, kan de måske relatere til oplevelsen af at være omgivet af mennesker og på trods af det stadig føle sig som *Palle alene i verden*. Rosa diagnosticerer derfor ikke bare moderniteten med asynkronisering, men også fremmedgørelse.

Fremmedgørelse er for Rosa "a mode of relating to the world in which the subject encounters the subjective, objective, and/or social world as either indifferent or repulsive" (Rosa, 2019, s. 178). Fremmedgørelse er en form for relation, man kan have til naturen, dyr, andre mennesker og endda en selv. Men relationen er præget af stumhed, afstand og i nogle tilfælde opleves det som en trussel eller ligefrem som frastødende. Rosa kalder det for en form for *relation of relationlessness* (Rosa, 2019, s. 184). Det betyder ikke, at man ikke har relationer til skoven, hunden, kæresten eller sin egen krop, men relationen er karakteriseret af relationsløshed. Som protagonisten i Robert M. Pirsigs roman pointerer, i dette afsnits indledende citat, er det at gå op i sit arbejde, bekymre sig om det, være engageret i og dedikeret til det, ikke noget, man kan læse i en manual. Det dårlige håndværk, som mekanikere tidligere havde lavet på hans motorcykel, fik ham til at undre sig over, hvorfor de

tilsyneladende var ligeglade med deres arbejde. I processen med at lære at reparere køretøjet selv, gik det op for ham, at hans manual opfordrer til, at man forstår motorcyklen som en ting "[that] has no relationship to you [and] you have no relationship to it" (Pirsig, 2004, s. 25). Protagonisten forstår at denne form for relation ikke rummer det vigtigste aspekt ved at være en god mekaniker og udføre et godt håndværk. Ligesom at dette kan være gjort med vilje, eller fordi man har overset det, så kan fremmedgørelse også være noget, man gør mod andre bevidst eller ubevidst. Man kan både blive fremmedgjort i en relation, hvor man ikke føler sig hørt eller set, men man kan også være den, der fremmedgør en anden ved ikke at høre eller se dem. I begge tilfælde ender verden, mekanikeren og motorcyklen med at fremstå kolde, rigide, stumme og ligeglade. Manualens attitude til motorcyklen vil jeg, ud fra et Rosa-esk perspektiv, argumentere er baseret på fremmedgørelse.

Det er her, at den fundamentale angst, vi lever med i det moderne samfund, afslører sig selv som værende en angst for fremmedgørelse. For når vi gør verden mere tilgængelig og udvider vores del af den, så gør vi det på måder, der skaber fremmedgørende forhold til den. Det sker gennem det eksponentielt accelererende tempo, vi skal opnå relationer i, hvor der bliver mindre og mindre tid til meningsfuld forbindelse. Det sker gennem logikken om evig vækst, hvor det man har, ikke får lov til at være til, før det skal blive til mere. Det sker, når mere og mere af verden erobres, tæmmes, bliver formet, transformeret og serveret på et sølvfad, hvor spørgsmål om hvorvidt vi skal, bare fordi vi kan, ikke kommer til orde eller ikke bliver taget seriøst. Det er en tilgang til verden, hvor naturen, dyrene, andre mennesker såvel som os selv bliver gjort til ting, man ikke kan have forhold til, ligesom motorcyklen. Problemet med moderniteten er derfor, at vi har mulighederne for ikke-fremmedgørende forhold, men at vi samtidigt oplever mere og mere fremmedgørelse i alle aspekter af samfundet, hvad end det er de strukturelle eller de kulturelle. Men hvad er så modgiften mod denne fremmedgørende måde at leve på? Hvad gør vi med manualen og hvilken relation vil vi have til motorcyklen hvis ikke en tingsliggjort relation? For Rosa kan svarene findes i resonans.

Resonans - fremmedgørelsens *antithesis*

Roses centrale tese i *Resonanz* er at "resonance is the "other" of alienation" (Rosa, 2019, s. 178). I de følgende afsnit gennemgår jeg definitionen af resonans. Der er aspekter og pointer ved teorien, som jeg med vilje ikke uddyber her, fordi jeg i stedet har til hensigt at bringe dem på banen i andre dele af specialet bl.a. senere i del 1. Mit håb er, at læseren får en tilstrækkelig introduktion og forståelse for resonans gennem de næste afsnit, som løbende bliver udvidet, hvor det er relevant.

"Resonance is a kind of relationship to the world, formed through affect and emotion, intrinsic interest, and perceived self-efficacy, in which subject and world are mutually affected and transformed." (Rosa, 2019, s. 174). Gennem denne første del af definitionen på resonans kan vi spørge os selv, hvad Rosa mener med, at resonans opstår gennem påvirkning og følelse, egen interesse og opfattet selveffektivitet? I en resonant relation er det nødvendigt, at begge subjekter oplever, at de kan påvirke relationen samt blive påvirket og følelsesmæssigt stemt. Hvis man er ligeglad med relationen, kan man ikke opnå resonans. Egeninteresse er i forhold til, at den resonante relation kun kan ske, hvis subjekterne har egeninteresse i relationen. Hvis man er tvunget ind i relationen, bliver det derfor rigtig svært at opnå resonans. I forhold til subjekternes opfattede selveffektivitet, refererer det til, at subjekterne skal have en opfattelse af, at de kan handle og have indflydelse på situationen, for at en resonant relation kan etableres. Hvis man har en oplevelse og opfattelse af, at man ikke kan gøre noget meningsfuldt i relationen på trods af, at man eks. har stor interesse eller er blevet meget følelsesmæssigt påvirket, så kan resonans ikke opstå, fordi man føler, at det ikke ville gøre nogen forskel, om man var der eller ej.

Gennem det foregående afsnit refererer jeg til subjekter og ikke eks. subjekt og objekt. Dette er fordi (som det måske er begyndt at blive klart for læser), at en tingsliggørende relation ikke kan være en resonans relation. Det er ikke ensbetydende med, at man ikke kan opleve resonans med "ting". Du kan komme i resonans med andre mennesker, dyr, naturen og dertil også "ting" på samme måde, som man kan opleve fremmedgørende relationer med f.eks. en motorcykel. Men i stedet er det i forhold til, at hvis man går ind i relationen med den attitude, at tingen blot er en død masse, der ikke kan sige en noget, så gør man det meget svært, hvis ikke umuligt, for at resonans kan opstå. For

Rosa er en strengt videnskabelig og teknologisk tilgang til verden nemlig en, hvor man kun opnår stumme relationer (Rosa, 2019, s. 169). Hvis man i stedet har den tilgang til "tingene", hvor man forholder sig med en vis åbenhed overfor, at man kan blive påvirket og opnå en dybere følelsesmæssige forbundethed med, hvad tingen "siger" til en - og her taler jeg selvfølgelig ikke om, at en motorcykel bogstavelig talt "taler", men om at det motorcyklen er bygget af, de minder den vækker, og den måde motorcyklen er og bevæger sig i verden - det er det, der taler til os, og det er det, en manual aldrig kan fortælle dig. For at indgå i et resonant forhold med motorcyklen er der derfor brug for 1) At du kan påvirke den lige så vel, som at den kan påvirke dig, 2) At denne påvirkning får dig til at føle noget, 3) At du har din egen interesse i at være her og, 4) At du oplever, at du kan have indflydelse på motorcyklen samtidigt med, at du forholder dig åben for, at den kan have indflydelse på dig. Hvis alt dette opnås for begge subjekter, bliver relationen en, hvor personen og motorcyklen påvirker hinanden og bliver transformeret af relationen. For motorcyklen kan dette være en fysisk transformation i og med, at man har repareret den, men for personen kan det være en transformation i forhold til, hvad motorcyklen betyder for en selv. Måske ender man endda med at give køretøjet et navn. Det kan virke fjollet eller barnligt, men hvis man har haft en resonant relation til en ting, så får man et andet perspektiv på den, fordi man i det moment oplevede "tingen" som levende - og i så fald kan et navn føles passende.

Jeg finder det i forbindelse med det foregående afsnit vigtigt at nævne, at tingsliggørelse ikke er modsætning til resonans. Der er former for tingsliggørelse, som vi mennesker har brug for for at kunne leve. Fremmedgørelse er i stedet subjektets oplevelse af verden, der kan være opstået som konsekvens af at blive tingsliggjort (Rosa, 2019, s. 179). Tingsliggørelse kan derfor være det, der kommer før fremmedgørelsen og at søge ikke-tingsliggjorte forhold kan dertil blive en strategi til at understøtte ikke-fremmedgørende (måske endda resonante) relationer.

"Resonance is not an echo, but a responsive relationship, requiring that both sides speak with their own voice. This is only possible where strong evaluations are affected. Resonance implies an aspect of constitutive inaccessibility" (Rosa, 2019, s. 174). Denne næste del af definitionen på resonans gør det yderlige klart, hvordan en resonans relation ikke er et ekko. Når man reparerer en motorcykel påvirker man den, men dette betyder ikke, at det "svar" man får tilbage på en påvirkning, nødvendigvis er motorcyclens svar. Det er højst sandsynligt "bare" et ekko af den påvirkning, man påfører. For at det ikke bliver et

ekko, har man brug for, at ens stærke evalueringer bliver påvirket. Hvad man vurderer har værdi eller kvalitet, bliver i resonans påvirket af den andens stemme.

“Resonant relationships require that both subject and world be sufficiently “closed” or self-consistent so as to each speak in their own voice, while also remaining open enough to be affected or reached by each other.” (Rosa, 2019, s. 174). Rosa gør det klart, at den åbenhed, der er brug for i resonante forhold - hvad end det er overfor andre personer eller i forhold til en motorcykel - ikke skal være fuldstændig åbenhed, så man mister, hvem man selv er, eller så den anden blot bliver et ekko/refleksion af en selv. Begge subjekter skal kunne opretholde deres egen integritet. Det betyder også, at de heller ikke må lukke sig fuldstændigt af fra den anden, så de ikke længere kan blive påvirket. Begge subjekter skal derfor opnå en form for tilstrækkelig lukket/åbenhed.

“Resonance is not an emotional state, but a mode of relation that is neutral with respect to emotional content. This is why we can love sad stories” (Rosa, 2019, s. 174). Denne sidste del af Rosas definition pointerer, hvordan resonans har med følelser at gøre, men ikke bestemte følelser. Resonans er ikke en følelse i sig selv, men en form for relation. Det betyder, at man kan resonere i forbindelse med eks. glæde, latter, vrede og sorg.

Resonans og fremmedgørelse skal ikke forstås som en simpel dikotomi, men i stedet som komplekst indbyrdes forbundet (Rosa, 2019, s. 170). Målet bør ikke være, at man altid søger resonante forhold eller, at man aldrig vil opleve fremmedgørelse, dels fordi det ville være uopnåeligt og dels, fordi fremmedgørende oplevelser også er med til at forme subjekters kapacitet til overhovedet at kunne komme i resonans (Rosa, 2019, s. 185). Oplevelsen af fremmedgørelse kan være det, der får et subjekt til at forholde sig åbent for resonans, ligesom at søgen efter resonans kan være det, der leder en til en fremmedgørende oplevelse i stedet. Resonans er, hvad jeg håber læseren har fået fornemmelsen af, derfor ikke noget, man kan tvinge frem. Hvis man forsøger det, så har man allerede tabt. Forsøget på at opnå, indsamle, maksimere og optimere adgangen til resonans og forsøget på at kontrollere resonante oplevelse, kan være det, der ender med at ødelægge relationernes potentiale for resonans (Rosa, 2019, s. 172). Resonans er flyvsk af natur og karakteriseret af, at der altid er en risiko for, at relationen slår fejl, og at resonans ikke opleves. I stedet bør man stræbe efter at skabe de rette rammer for resonans, hvad Rosa refererer til som et *resonant space* (et resonant rum), der kan understøtte og rumme resonante relationer (Rosa, 2019, s. 166). Ikke alle relationer skal være resonante, men i vores samfund har vi

brug for steder, vi kan søge hen, hvor der tages hensyn til resonans. Selv nævner Rosa rituelle steder, eks. kirker (Rosa, 2019, s. 173). Men det kunne også være i hjemmet, på teatret eller i skoven. Jeg vil her bede læseren tænke over, hvilke resonante rum der er tilgængelige for dem i deres hverdag, før de fortsætter til det næste afsnit, hvor vi bevæger os tilbage til Rosas kritik af moderniteten, men nu i forhold til dens kapacitet for resonans.

Resonans i moderniteten

Hvis modernitetens program - dynamisk stabilisering og den systematiske udvidelse af menneskets del af verden - fører til, at vi lever under en eksponentiel accelerations logik, hvor vi år efter år skal gøre mere, gøre hurtigere og gøre "bedre", hvilken indflydelse har dette på vores muligheder for resonans?

For Rosa er resonans et grundlæggende behov, der fører os til at begære verden (Rosa, 2019, s. 114). Men i moderniteten behandler vi verden, såvel som os selv, på en systematisk fremmedgørende måde. Vi giver ikke os selv tiden og rummet til resonans, når vi skal arbejde hurtigere og hurtigere, mere og mere. Vi bliver blot små dele i et større maskineri. Vi gør os selv til døde, fremmedgjorte ting. Det kan have store konsekvenser, hvis eks. et subjekts forventning om resonans er blevet aktiveret, men hvor de i stedet møder en stum, kold, ligeglad verden eller, hvis et subjekts oplevelse af resonans devalueres af de strukturelle og kulturelle rammer (Rosa, 2019, s. 198-200). Dette resulterer i kriser, som Rosa mener i bund og grund er resonanskriser (Rosa, 2019, s. 377). I *Resonanz* identificerer Rosa tre store kriser, der er med til at definere moderniteten hhv. demokrati-, økologi- og psykologi-kriserne, der omfavner samfundets politiske sfære, naturen samt menneskers mentale velfærd (Rosa, 2019, s. 377). I *Senmoderniteten i krise* (2022) udvider Rosa dette med finanskrisen, der henviser til modernitetens økonomiske aspekt (Rosa, 2022, s. 192). Kriserne er opstået, fordi vi mister muligheder for resonans, hvad end det er i forhold til naturen, dyrene eller andre mennesker, som vi erobrer, tæmmer, indfanger, kontrollerer, former, kultiverer, dominerer og dræber. Som nævnt tidligere, identificerer Rosa modernitetens fundamentale angst for fremmedgørelse som et resultat af, at vi aldrig har haft flere muligheder for resonans, men at vi samtidigt mærker verden trække sig tilbage fra os og blive stum. På den ene side har vi ikke tid til resonans, når vi hele tiden skal op i tempo og på den anden side gør vores tilgang til verden, hvor verden er noget, der skal indfanges, omformes og forbruges efter vores behov, at vi fremmedgør den fra os og os fra den.

Med alt dette i mente - Rosas kritik af moderniteten samt hans definition på fremmedgørelse og resonans - kan vi dertil spørge os selv: Hvis moderniteten ikke kan opfylde vores håb om resonans, fordi den strukturelt og kulturelt skaber fremmedgørende relationer til verden, hvordan kan vi ændre på dette så vi i stedet kultiverer en mere resonerende tilgang til livet? Rosa har udgivet en række bøger og artikler efter *Resonanz*

udkom i 2017, hvor han bl.a. har arbejdet videre med teorien og spørgsmål som disse. I bogen *Det Ukontrollerbare* (på tysk i 2018 og dansk i 2022) uddyber han resonansens flyvske natur og modernitetens ønske om kontrol ved at undersøge, hvilken rolle det ukontrollerbare spiller i menneskets liv. Derefter (i 2021 på tysk og dansk i 2022) udgav han den tidligere nævnte bog med Reckwitz, hvori han uddyber hans modernitetskritik med begreberne desynkronisering samt adaptiv stabilisering, et begreb der dækker over hans eget forslag til, hvordan man kan konceptualisere en modsætning mod dynamisk stabilisering. Relevante pointer fra begge disse bøger vil blive uddybet senere i specialet, men i de næste afsnit kigger jeg først nærmere på, hvad andre har skrevet om Rosa og resonans. Jeg er interesseret i, hvad andre har undersøgt, hvilke ændringer de foreslår, og hvilke kritikpunkter der opstår, når de har forsøgt at operationalisere teorien.

Litteraturreview om Rosa og resonans

I de følgende afsnit gennemgår jeg først tre observationer jeg har gjort mig gennem min læsning af litteratur om Rosa, og derefter udfolder jeg udvalgt kritik af Rosa, som jeg har fundet relevant for specialet.

Der er en bred vifte af discipliner og emner, som andre forskere sætter resonans i spil med. I forhold til filosofi har man eks. perspektiveret til potentielt komplementerende koncepter fra *Daoism* (D'Ambrosio, 2020) *Mindfulness* (Du Plessis & Just, 2022), *Confucianism* (Sigurðsson & D'Ambrosio, 2023) og *Romantismen* (Taylor, 2023). Resonans er også blevet undersøgt i forhold til organisationsteori og i forbindelse med forskellige organisatoriske kontekster. Rosa har selv været med til at argumentere for, at organisationer har brug for en vision om *det gode liv* for at modvirke modløse mål om profit, og at resonans kan være med til at guide dem i dette (Hollstein & Rosa, 2023, s. 715). I relation hertil er resonans blevet undersøgt for dets potentiale til at inspirere til en anden form for praksis, bl.a. på hospicer (Graven, 2023), for bankrådgivere (Du Plessis & Just, 2024), i statsstyrede velfærdsprogrammer (Rahbæk Møller & Bonfils, 2023), ved teateret (Skjoldager-Nielsen, 2022) og hos sygeplejersker (López-Deflory et al., 2023). Rosa har selv undersøgt resonans i forbindelse med pædagogik (i bogen *Resonanzpädagogik* fra 2016), og der kan efterfølgende findes flere artikler, der undersøger resonans i forbindelse med et accelererende skolesystem bl.a. Steensen & Helms (2024), Kolmos (2019) og Frydendal & Thing (2024).

Fælles for alle de ovennævnte artikler er, at de kommer med forslag til, hvordan praktikere kan læse Rosa og bruge resonans som inspiration til en anden form for praksis, end den overvejende instrumentelle tilgang man møder i moderniteten. Men jeg gør mig to observationer, hvilket er, at artiklerne enten ikke giver eksempler på specifikke metodiske tilgange, hvor resonans kan inkorporeres/inspirere, eller at de gør, men dertil ikke udforsker, hvilke konsekvenser teorien kan have på en metode. I forbindelse med denne observation finder jeg det vigtigt at redegøre for, at det ikke er, fordi jeg er uenig med disse artiklers pointer, men at jeg ser mulighed for, at jeg kan prøve at gøre, hvad de ikke har gjort. Med det i mente kan jeg specificere, at jeg vil undersøge nærmere, hvilke implikationer det kan få for en metode, hvis man vil bruge den i forlængelse af resonans.

Gennem videre læsning gør jeg endnu en observation. I antologien *Resonans i organisationer* (2023) er der flere kapitler (Hersted & Munch, 2023; Keller, 2023; Krogh,

2023; Pedersen, 2023; Solsø, 2023; Stelter, 2023), der analyserer og diskuterer specifikke cases og/eller metoder i forhold til deres potentiale for at fremme en resonans-inspireret arbejdstilgang. Ligeledes kom Reinhard Stelter i en tidligere artikel med konkrete eksempler på coachingøvelser og -strategier der kan understøtte resonans (Stelter, 2021). Alle disse har fokus på det potentielle resonansforhold mellem mennesker (coach og den coachede, medarbejder og leder, manager og team), og hvordan dette kan opnås gennem dialog. Men ingen af dem berører tingenes rolle (eks. en blyant, en stol, en computer) i at facilitere resonans eller potentialet for resonans med ting. Vi møder ikke hinanden i et vakuum, og selv om tingene omkring os ikke umiddelbart spiller en åbenlys rolle, kan de ende med at være afgørende for potentialet for resonans (en knækket blyant, en ujævn stol, en 'langsom' computer). To kapitler i den førnævnte antologi afviger dog fra disse dialog-fokuserede tilgange til at forstå resonans. Kapitel 11, gennem brugen af aktiviteter inspireret af kunstbaseret aktionsforskning, der specifikt søger at inddrage andre former for refleksion end blot gennem det talte ord (Jensen, 2023, s. 222) og kapitel 12 med fokus på øget inddragelse af kroppen gennem *legepraksis* (Skovbjerg, 2023, s. 238). Ligeledes er jeg interesseret i ikke at lade dialogen dominere samtalen. Eller sagt på en anden måde; at finde rum for at lade ikke-menneskelige stemmer være en del af samtalen, så de ikke bliver gjort stumme og fremmedgjorte (som med motorcyklen).

I forhold til kritik er Rosa bl.a. blevet kritiseret for, at han ikke selv kommer med forslag til handlinger, der kan gøre op med moderniteten. På trods af at Rosa påstår at resonans repræsenterer et positivt koncept (Rosa, 2019, s. 444), bliver han kritiseret for at være for sort-seende i det, at han tilsyneladende ikke kan se en vej ud af den nuværende socioøkonomiske struktur (Letiche, 2021). Rosa's tidligere nævnte medforfatter Andreas Reckwitz er også blandt kritikerne, der beskylder Rosas diagnose af moderniteten for at være en negativ teori, der forsegler menneskets skæbne, hvor Rosa dog forsvare sig ved bl.a. at pointere, at han ikke ser moderniteten som den naturlige udvikling af menneskelige samfund, og at der derfor er muligheder for andre formationer (Reckwitz et al., 2022, s. 249-250). Men derudover kritiserer Reckwitz også Rosa for ikke at præsentere stabile kriterier for det gode liv, fordi det gør konceptet om resonans skrøbeligt for fejlfortolkninger (Reckwitz et al., 2022, s. 273-278), hvortil Simon Susen tilføjer, at teorien er for uklar i forhold til, hvordan man med sikkerhed kan afgøre, om nogen har oplevet resonans (Susen, 2023, s. 568). Rosa har argumenteret mod Susens kritik ved at påpege, at man kan bruge

konceptet om et resonant rum samt fire kriterier for resonans (påvirkning, følelser, selveffektivitet og transformation) som guides i at analysere, om en relation var af en resonant karakter (Rosa, 2020a, s. 398). På baggrund af dette vil jeg derfor også undersøge, hvordan en metode kan være med til at skabe et resonant rum samt data til at analysere de relationer, der opstår inden for metoden, og om de er resonante eller ej ved brug af de fire kriterier.

Resonanz-bogen er også blevet kritiseret for de eksempler, der gives på, hvordan psykologiske og somatiske lidelser (eks. ADHD, lammelse og døv/stumhed) kan påvirke en persons oplevelse af verden og resonans. De kritiseres for at være underudviklet og have brug for yderligere analyse både i forhold til magtrelationer og individers levede erfaringer (Anderson, 2023, s. 11). Med dette vil jeg yderligere specificere, hvordan jeg vil være opmærksom på, om den metode, jeg ender med at undersøge resonans i forlængelse af, kan omfavne mange forskellige måder at opleve verden på, især i forhold til at jeg allerede er interesseret i, at dette ikke kun skal gøres gennem dialog.

Mit mål med (og håb for) dette speciale er dermed, at det kan fungere som eksempel og inspiration til, hvordan man kan lave en dybere undersøgelse af implikationerne ved at sætte resonans i forlængelse af en metode. Jeg fokuserer dertil på organisatoriske problemstillinger, der eks. kunne omhandle, hvordan man etablerer resonans-sensitive arbejdspraksisser, da majoriteten af artikler jeg har læst omhandler dette. Dertil fokuserer jeg på, hvordan man kan undersøge resonans og de utallige måder, der er at opleve verden på gennem andre tilgange end blot det talte/skrevne sprog. I analysen af relationer kommer jeg derudover til at bruge Rosa's egne forslag til, hvordan man kan bestemme, om der har været tale om resonans gennem fokus på de fire kriterier, samt hvorvidt der har været et resonant rum dvs. fordelagtige rammer for, at resonans kan opstå.

For at kunne gøre det har jeg brug for en metode og gerne en, der allerede er resonans-sensitiv, dvs. en metod, der fungerer på en sådan måde, at den skaber gunstige betingelser for, at resonans kan opstå, dog uden nødvendigvis at have et koncept om resonans i sin metodologi. I de følgende afsnit gennemgår jeg derfor den valgte metode, OT/Sandboxing. Jeg uddyber bl.a., hvad min egen erfaring med metoden er, da jeg har været i projektorienteret forløb med metodens skaber, Anete Strand. Dertil berører jeg udvalgte dele af OT/Sandboxing-metodologien, som jeg argumenterer for 'resonerer' med Rosa. Men inden vi går for hurtigt til værks, lad os starte med et 'sceneskifte'.

I skrivende stund er der et Material Storytelling laboratorium i PlayLab på AAU Innovations kontor i Aalborg. Her er faciliteterne til at afholde en OT/Sandboxing-workshop. Disse faciliteter inkluderer bl.a. sandkasse-borde samt figurer, som kan ses på billederne her. Disse billeder har jeg selv taget under mit projektorienterede forløb med Anete Strand. Workshops kan afholdes i dette laboratorium, men da der er hjul på bordene og hylderne, er der også mulighed for at facilitere metoden i andre lokaler i bygningen.

Fra øverste venstre; billed 2, 3, 4, og 5

Billederne på denne side er fra en workshop i forbindelse med mit projektorienterede forløb, hvor jeg bevidnede og assisterede Strand (Bilag 1, s. 16-17). Fra toppen kan der ses et billede fra den introducerende fase, derefter fra den stille fase, hvor en af deltagerne vælger figurer og ved siden af et billede af denne deltagers færdige sandkasse. Til sidst er der et billede fra dialog-fasen, hvor den nævnte deltager fortæller om sin sandkasse.

Fra øverst; billed 6, 7, 8 og 9

OT/Sandboxing

I de forrige afsnit har jeg gennemgået Rosas kritik af moderniteten, hans definition på fremmedgørelse og teori om resonans, hvilket især har gjort mig interesseret i, hvordan begrebet bruges til at konceptualisere og kultivere resonerende relationer i praksis. Derefter har jeg udpeget observationer og relevante kritikpunkter af Rosa fra andet litteratur, der har beskæftiget sig med at undersøge og videreudvikle hans arbejde. Dette har specificeret min interesse til at handle om at undersøge de teoretiske og metodiske implikationer, der kan opstå i forsøget på at få resonans til at 'samarbejde' med en allerede eksisterende metodisk fremgangsmåde. Den metode jeg har valgt at undersøge dette med er OT/Sandboxing (OT = Objekt teater). Inden jeg redegør for denne metode, finder jeg det først relevant at gennemgå min egen erfaring med den og Rosa, så læseren kan få indblik i, hvorfor jeg har valgt at undersøge disse to sammen.

Min interesse i at undersøge mulige sammenhænge mellem resonans og OT/Sandboxing startede tilbage i foråret 2023 hvor jeg var med til at skrive et semesterprojekt omkring motivation på arbejdspladsen (Hansen et al., 2023). Vi brugte resonans til at uddybe vores definition på motivation og OT/Sandboxing til at få deltagerne til at tale om deres oplevelser af især demotiverende faktorer på arbejdspladsen. På baggrund af dette projekt blev jeg opmærksom på nogle potentielle ligheder mellem teorien og metoden, som vi dog endte med ikke at undersøge, fordi det ikke var en del af vores fokus for projektet. Efterfølgende startede jeg i projektorienteret forløb hos Strand, metodens skaber (som også var vejleder på det førnævnte projekt), pga. min øgede interesse i metoden. Gennem 3,5 måned var jeg med til at planlægge, bevidne og assistere flere OT/Sandboxing workshops, hvor min interesse i at undersøge et samarbejde mellem resonans og metoden kun blev større.

Mit litteraturreview i dette speciale har hjulpet mig med at holde mig opdateret på forskning omkring Rosa såvel som at hjælpe mig med at specificere nogle af de sammenhænge, jeg vil undersøge mellem resonans og OT/Sandboxing. I de næste afsnit gennemgår jeg derfor OT/Sandboxing (samt udvalgte aspekter ved metodologien). Jeg laver løbende analyser af forskellige sammenhænge for til sidst at samle op, inden vi fortsætter til specialets del 2.

Om OT/Sandboxing

OT/Sandboxing er en metode, der fokuserer på fortællinger om artefakter (Strand, 2014, s. 4). Gennem valget af artefakter (i form af et virvar af forskellige 'ting', kaldet figurer) og placeringen af disse i sandkasser (se s. 25 for billeder af metodens apparatur), inviteres deltagerne til at bygge et terræn, som en fysisk manifestation over en given problemstilling, hvor især tavs viden materialiseres.

Metoden udføres altid af en facilitator, der guider deltagerne igennem de forskellige faser. Strand beskriver de typiske faser for en OT/Sandboxing processe som bestående af 5 faser, hvor igennem deltagerne bliver introduceret til metodens apparatur (sandkasser og figurer) og derefter vælger og placerer figurer i stilhed (Strand, 2014, s. 14). I mit projektorienterede forløb med hende oplevede jeg dog, hvordan faserne kan ændres alt efter behov. På figur 1 kan læseren se et eksempel på, hvordan metodens faser kan se ud til en workshop med Anete, hvor jeg var med til at bevidne/assistere hende (se bilag 1, s. 16-17 for mere information om workshoppen).

Faserne kan beskrives på følgende måde: Man starter med en introducerende fase, hvor deltagerne præsenteres for, hvordan workshoppen kommer til at forløbe og problem/tema uddybes. Derefter fortsætter man til den stille fase, hvor deltagerne begynder at vælge figurer og placere dem i deres sandkasser uden at snakke. Når alle er færdige med at bygge, starter dialog-fasen/faserne, hvor man stiller spørgsmål til alles sandkasser, figurer, deres placeringer og meninger. Til sidst samler man op.

I forhold til deltagere og sandkasser kan man vælge, at der skal bygges sammen eller hver for sig. I mit forløb med Strand har jeg både oplevet workshops, hvor 4 deltagere byggede 1 sandkasse hver og efterfølgende 1 sandkasse sammen (bilag 1, s. 16-17 & s. 20-21). Jeg har også oplevet workshops, hvor Strand fik deltagerne til at bygge 3-4 sammen (bilag 1, s. 31-32). Om man bygger sammen, og hvor mange man gør det, afhænger af antal deltager såvel som tema/problemstilling.

OT/Sandboxing-metodens primære hensigt er at blive brugt indenfor en organisatorisk setting og med organisatoriske problemstillinger (Strand & Jensen, 2023, s. 5). Rosa har selv argumenteret at protester mod modernitetens udvikling kan føre til, at der fremspirer nye "forms of cooperation and collaboration" (Rosa, 2019, s. 225). OT/Sandboxing kan være med til at vise et eksempel på en anden form for samarbejde der

ikke fungerer ud fra accelerationslogikken. Hvad jeg dertil søger at gøre gennem resten af specialet er at undersøge, hvorvidt OT/Sandboxing er hensigtsmæssig at bruge i forhold til resonans.

Faser i processen

Fase 1: intro: baggrund, metode, arbejdsbordet og figurerne (miniøvelse) (ca. 35 min)

Tavse faser

 Fase 2: vælg figurer – giv jer god tid - brug de 6 staldtips (ca. 20 min)
Fase 3: begynd placering af figurer i sandkassen

Snack-pause ca. kl. 10

Dialogen omkring terrænbordene begynder

 Fase 4: Delerunde – undersøgende dialoger om konfigurationerne (ca. 20 min pr. bord)
 Fase 5: (Løbende) Viderebearbejdning via analysemodel på tavle
Fase 6: Opsamling og aftaler omkring næste trin (ca. 20 min)

Figur 1; Eksempel på hvordan en OT/Sandboxing-workshops faser kan se ud

Samarbejde i sandkasserne

Med alt dette på plads sidder læseren måske og tænker, hvad man så kan bruge OT/Sandboxing til. Strand fortæller, at metoden har til hensigt, at man kan undersøge et problem/tema for at "reframe" den første umiddelbare forståelse og dermed lave en dybere, mere omfattende undersøgelse (Strand & Poulsen, 2014, s. 281). Lad mig dertil komme med to eksempler.

For det første kunne det være som en *Icebreaker* øvelse, hvor et nyt team skal lære hinanden at kende og forventningsafstemme omkring målene for deres fælles projekt. Her kunne fokus lyde: "Hvad skal der til for at vi kan opnå X?". For at understøtte samarbejdet kunne det dertil være fordelagtigt at få flere til at bygge sammen, så de får chancen for at prøve dette af.

En anden type problemstilling af større sårbarhed kunne være udfordringer omkring konfliktløsning, hvor et team, eks. er kommet i så store uenigheder om retningen for et fælles projekt, at de ikke længere kan samarbejde. Fokuset for workshopen kunne her lyde: "Hvordan ser mit eget arbejds-terræn ud, og hvad har jeg brug for, for at kunne løse mine opgaver?". Her kunne facilitatoren overveje om det ville være mest hensigtsmæssigt, at deltagerne byggede hver for sig givet den øgede sårbarhed, der kommer med konflikter og for at forsøge at undgå konflikter mellem deltagerne i forbindelse med metoden. Ved at bygge deres eget terræn uden andres indflydelse får deltagerne mulighed for at udtrykke deres følelser, oplevelser og holdninger, imens de andre lytter og ser dette til fulde.

Disse to eksempler kan forhåbentligt belyse for læseren, hvordan metoden kan bruges til at håndtere problemstillinger af forskellig sværhedsgrad/kompleksitet, hvad end det er i forhold til at lære hinanden bedre at kende som forberedelse til samarbejde, eller det er for at løse konflikter, så man kan samarbejde igen. I forbindelse med dette vil jeg uddybe min første observation/argumentation for, hvorfor OT/Sandboxing er en resonans-sensitiv metode. Resonans handler netop ikke om enighed/harmoni, og subjekters forskellighed er essentiel for, at resonans kan opstå. I OT/Sandboxing handler det dertil om at samarbejde og udforske forskellighed, både figurernes og deltagernes i arbejdet med at forstå et givent problem/tema (Strand & Poulsen, 2014, s. 281). En figur vækker forskellige konnotationer alt afhængigt af, hvem der vælger/bliver valgt af den og gennem dialogen om deltagernes terræn, udforsker de sammen, hvordan de ser/føler/oplever konfigurationerne

forskelligt. Gennem metoden skal deltagerne gerne få forståelse for hinanden, men det er ikke nødvendigt, at de enes for at øvelsen 'lykkes'. Fordi det ikke handler om at finde 'harmonier' eller 'enighed', argumenterer jeg for at dette er med til at gøre metoden sensitiv overfor resonans i den forstand, at den kan omfavne forskellighed/uenighed på en sådan måde, hvor der ikke opfordres til, at man fremmedgør hinanden på baggrund af disse forskelle/uenigheder, men i stedet opfordres til, at man søger at forstå og engagere sig i hinandens perspektiver.

I forbindelse med dette kommer læseren måske til at tænke på motorcyklen igen, og hvordan figurerne i metodens stille fase skal 'vælge' deltagerne. Hvor deltagerne skal tale med deres egen stemme, skal figurerne også kunne gøre dette, og hvordan det sker bliver uddybet i et senere afsnit. Men først vil jeg berøre udvalgte aspekter ved OT/Sandboxing-metodologien, da de er vigtige for at forstå figurerens rolle.

Den materielle historiefortælling i sandkasserne

OT/Sandboxings metodologi er Material Storytelling (MS), som er en “methodology for enacting organizational change” (Strand, 2014, s. 3). MS-praksisser er materielle-diskursive rekonfigurationer af stivnede hegemoniske historiefortællinger (Strand, 2014, s. 3). Det vil sige, at når man arbejder med disse praksisser, har man at gøre med fremgangsmåder, der forstår materialitet og sprog som sammenviklede størrelser, der medskaber fænomener. En helt grundlæggende implikation for at kunne praktisere MS (og derfor også OT/Sandboxing) er, at man engagerer sig i en specifik måde at forstå relationerne mellem eks. krop-sind, sprog-materialitet, kultur-natur og eksplicit-implicit viden. Forsøget på at forstå diskurs uden at medtænke materialitet, og dertil at undersøge materialitet uden at engagere sig i den rolle diskursen spiller, skaber i følge MS en falsk forståelse for, hvordan verden, viden og mening bliver til. Verden såvel som viden emergerer gennem relationer, og derfor er man indenfor MS interesseret i at bruge metoder, der både engagerer materialitet og sprog med en meningsfuld og målrettet hensigt.

Hvordan kan resonans-teorien passe med denne hensigt og forståelse af, hvordan verden og viden bliver til? Rosa mener bl.a. at “The concept of resonance [...] sits at the critical intersections of modernity's understanding of the world and the self, helping to bridge its harsh dualisms [such as] mind and body, reason and emotion, individual and society, nature and spirit” (Rosa, 2019, s. 170-171). Rosa forstår resonans som en måde at forbinde, hvad eks. naturalistiske og rationalistiske forståelser af verden ser som separate. Hertil kan det måske opfattes som om, at Rosa og MS er enige i den forstand, at de begge er interesseret i at forbinde, hvad der kan ses som separat. Men så simpelt er det ikke. Rosas sociologi er om menneskets forhold til verden. Hans arbejde er derfor antropocentrisk (har mennesket i centrum). Til forskel bygger MS i store dele på Karen Barads (de/dem) ethico-onto-epistemologi (Strand, 2012a, s. 78-86), hvor de specifikt argumentere for at ontologi og epistemologi ikke kan adskilles, og at etik altid spiller en rolle: “an appreciation of the intertwining of ethics, knowing and being” (Barad, 2007a, s. 185). Barad har et explicit post-humanistisk projekt, der søger at forstå de menneskelige roller og de ikke-menneskelige (Barad, 2007b, s. 26). Hvor Rosa mener, at resonans kan være med til at forstå relationen eks. mellem de menneskelige og de ikke-menneskelige aktører, søger Barad at gentænke disse hårde dualismer.

I forbindelse med dette finder jeg det vigtigt at redegøre, at jeg ikke er interesseret i at lave en fyldestgørende analyse/diskussion af Rosas epistemologiske og ontologiske ståsted med MS og Barad, da det ville være langt ud over, hvad jeg realistisk set kan opnå på små 80 sider - og dertil at jeg ikke er den eneste, der er blevet opmærksom på lighederne og forskellene mellem dem. Tsuo-Yu Cheng argumenterer, at Rosas analyse af menneskers relation til og mulighed for resonans med “the thing-world” er underudviklet (Cheng, 2023, s. 2). Han mener, at Barads arbejde med bl.a. ethico-onto-epistemologi og dertil deres begreb om intra-aktion (hvor interaktion signalere at to allerede eksisterenden aktører mødes, så forstår man med intra-aktion, at aktørerne bliver til gennem mødet med hinanden) kan hjælpe med at forstå, hvordan man eks. kan resonere med en motorcykel - og hvordan den kan resonere med dig. Cheng mener, at Barad kan hjælpe resonans med et ikke-tingsliggende syn på “the thing world”, og hvad jeg dertil forstår som en mindre fremmedgørende måde at forstå ting på. Rosa har kommenteret på Cheng’s pointer og er enig i, at hans egen analyse af resonans med ting er mangelfuld, men han er ikke overbevist om, at intra-aktion kan inkorporeres, da han mener, at dette vil stride for meget imod hans egen forståelse af resonans, som noget der sker mellem to eller flere separate enheder (Rosa, 2023, s. 4). Hans “hunch” om resonansen mellem de menneskelige og de ikke-menneskelige handler for ham mere om, hvordan vi mennesker opfatter, at tingene har en “will of their own”, men dertil indrømmer han dog også, at der “are most difficult questions of ontology and agency involved here” (Rosa, 2023, s. 4). Disse svære spørgsmål har jeg ikke nogen ambitioner om at svare på, men jeg finder det relevant at pointere, at disse har Rosa heller ikke selv svaret på. Men jeg vil argumentere for, at OT/Sandboxing repræsenterer en metode, hvor tingene kan få en stemme på den måde, som Rosa henviser til, at tingene kan tale til os, fordi vi opfatter dem som “levende”.

MS-praksisser, heriblandt OT/Sandboxing, består af komplekse sammenviklede “stories of spaces, stories of bodies, and stories of artifacts” (Strand, 2014, s. 4). Disse tre materielle story-modes er ikke separate størrelser, hvor man arbejder med én uafhængig af de andre. I stedet skal man se dem som “flexible and multilayered memory-devices” (Strand, 2014, s. 4). Enhver fortælling er multimodal - bestående af mange og aldrig kun én udtryksform - hvorfor rum, kroppe og artefakter altid er en del af historien. Det handler ikke kun om, hvem der fortæller, men også det fysiske rum der fortælles i, og hvad/hvem der ellers er til stede. MS-praksisser kan bruges til at rekonfigurere - det vil sige at indstille på ny

- de accepterede, vante og stivnede fortællinger, vi mennesker tror er fastlåste ved at orientere sig mod fortællingernes multimodalitet for at finde, se og udforske andre vinkler. Jeg vil argumentere, at OT/Sandboxing både kan være en måde, hvorpå "tingene" kan blive en del af samtalen, som Rosa intenderer, at de kan i forhold til resonans, men dertil også at disse tre story-modes kan være med til at udvide forståelse af, hvad et resonant rum eks. består af/er påvirket af. Ved at vende fokus mod hvordan rummet, personerne og tingene er med til at facilitere relationer, kan det give en guide til, hvad man bl.a. kan fokusere på, hvis man vil gøre et rum mindre fremmedgørende og mere stemt til resonans. På den måde ser jeg også OT/Sandboxing som resonans-sensitiv i det, at metoden allerede er stemt på disse former for overvejelser.

Derudover kan dette fokus på multimodalitet også hjælpe resonans-teorien med at åbne op for de mange måder, verden og resonans kan opleves på. Som pointeret i litteraturreviewet er der mange, der undersøger resonans gennem dialog og dertil, at Rosa kritiseres for, at hans analyse af alternative måder at opleve verden på end "normalen" er underudviklet. De tre story-modes kan bruges til at sætte fokus på, hvordan relationer faciliteres, og hvordan bestemte faciliteter faciliterer bestemte relationer. Dette er først og fremmest i forhold til de menneskelige aktører, der gennem metodens forskellige faser opfordres til at være åbne over for, hvordan hinanden oplever verden. Men det er også i forhold til de ikke-menneskelige aktører (figurerne) - lad os fortsætte med deres rolle i metoden og deres relation til resonans.

At blive valgt af figurerne

Strand bruger det følgende citat af Donna Haraway til at uddybe hvordan deltagerne vælger/bliver valgt af figurerne i den stille fase: “figures collect the people through their invitation to inhabit the corporeal story told in their lineaments”. (Haraway, 2008, s. 4, citeret i Strand, 2014, 2015; Strand et al., 2017; Strand & Jensen, 2023; Strand & Poulsen, 2014). En grov oversættelse kan lyde, at figurerne indsamler menneskene gennem deres tavse invitation til at bebo den kropslige historie, som figurerne karakteristisk fortæller. Det betyder, at figurerne har forskellige karaktertræk (former, farver, teksturer, størrelser osv.), og at disse udgør deres lineaments. Det at blive valgt af en figur indebærer, at dens træk vækker den altid tilstedeværende, men tavse viden og erindringer vi alle bærer rundt på og gennem denne opvågning, bevæges man til at tage figuren med sig. Figurerne bliver en måde, hvorpå tavs, implicit, “not yet embodied” viden kan materialiseres, gøres sansebare, i en ikke-menneskelig kropsliggørelse, der får fysisk tilstedeværelse i sandkassen (Strand et al., 2017, s. 131). For læserens forståelse kan de på s. 38 se et eksempel på dette.

I forhold til resonans vil jeg hertil argumentere for endnu en måde, hvorpå OT/Sandboxing kan forstås som resonans-sensitiv gennem den måde, den stille fase udføres på og princippet bag at blive valgt af figurerne. I litteraturreviewet pointerede jeg, hvordan mange, der undersøger resonans, gør det med et overvejende (hvis ikke enestående) fokus på dialog. Men i OT/Sandboxing-metodens stille fase - hvor deltagerne skal vælge figurer uden at tænke over, hvad de vælger, men i stedet lade hånden række ud efter det, de bliver draget mod - åbner metoden op for andre måder at føle og blive påvirket af ikke-menneskelige subjekter og dertil for en anden form for relation til disse end det overvejende instrumentelle og tingsliggørende måde, som moderniteten opfordrer mennesker til at behandle disse på. Om det at kunne opleve resonans med ting siger Rosa at “things obtain their resonant quality from being embedded in the totality of life and the world that confronts the experiencing and acting subject” (Rosa, 2019, s. 232). Resonans med ting kan dermed opstå, fordi vi opfatter, at disse ting allerede har en relation til verden. Jeg vil argumentere, at det er netop dette som OT/Sandboxing kan gå ind og aktivere hos deltagerne gennem den stille fase, hvor figurerne resonante kvalitet får mulighed for at “tale”.

I den stille fase bliver der sat rammer/begrænsninger for deltagerens selveffektivitet med den hensigt, at det skal give figurerne en form for selveffektivitet, når deltagerne vælges af dem. Som tidligere pointeret handler det ikke om, at figurerne bogstaveligt talt "taler" til deltagerne, ligesom at motorcyklen ikke "taler" til Pirsig's protagonist, som et menneske gør det. Hvad jeg mener, den stille fase især kan gøre for at skabe et resonant rum og resonante relationer, er, at deltagerne mærker, at de har indflydelse på processen og resultatet gennem udformningen af sandkasserne, men dertil at der lægges op til, at de lytter efter, hvad den anden/de andre kan sige tilbage til dem. Opsummering af disse pointer er dermed, at den måde man vælger/bliver valgt af figurerne skaber fordelagtige betingelser for, at Rosas 4 kriterier for resonans kan opstå (følelse, påvirkning, selveffektivitet og transformation) mellem mennesker og ting. Dette sikrer selvfølgelig ikke, at resonans opstår, men det er med til at understøtte rammerne for et resonant rum og dermed også en større sensitivitet over for resonans.

Jeg vil yderligere argumentere for, at fokuset på materialitet og det at bringe de ikke-menneskelige subjekter med ind i samtalen, kan fungere som en måde at imødekomme menneskets begær efter verden. Gennem figurerne kan verden bringes indenfor rækkevidde på en mere hensigtsmæssig måde ved, at figurerne bliver repræsentationer af verden (eller mindre aspekter af den), der ikke på samme måde erobres, tæmmes og kontrolleres, som man ellers gør i moderniteten. Dette er især i forhold til naturen, som Rosa mener er en vigtig måde for mennesker at opleve resonans, men som i moderniteten er blevet reduceret til ressourcer, hvor dette syn kan ændres gennem det at opleve resonans med den (Rosa, 2019, s. 279). Gennem "natur"-figurer (figurer der ligner planter og dyr) samt figurerens forskellige materialitet (eks. træ og pels) og sandkassens sand, kommer verden med ind i samtalen på en måde, hvor man fra starten af er stemt til at lytte efter og til den - noget den særligt har brug for under modernitetens tæmmende, erobrende, ødelæggende og dræbende logik.

Dilemmaet i indkøbsvognen

Til OT/Sandboxing workshop, d. 05/04/2024, i Playlab på AAU INNOVATE, i deltagerne Svend og Mari's sandkasse er der placeret en lille indkøbsvogn og nede i den en lille grøn skraldespand, en plastik mønt og 2 diamanter (billed 10). Om dette siger de:

Svend: [D]et herovre, det blev egentlig også dobbelt tydeligt for mig. Fordi vi har jo både, at der ligger penge i skraldet, og der ligger diamanter i skraldet. Det er jo både i forhold til genanvendelse, men som sådan måske også fordi det kan være, at det der ikke skal være fokuset. Måske vi ikke skal have fokus på pengene. Måske vi lige skulle lægge det derovre i skraldespanden, imens vi kigger på, hvad vi har brug for for at trives.

Caja: [...]Diamanter er jo heller ikke nødvendigvis penge [...]

Mari: Men jeg tror også, der er mange andre ting, der bruger diamanter som rigtig høj kvalitet. Så det her med at den ligger henne i indkøbskurven, så har man både, at vi skal fokusere på at købe genanvendt, altså skraldespanden og købe ting af høj kvalitet, altså diamanten. Fordi lige nu, der kører vi meget det her med at køre lav kvalitet, billige priser, køb så meget du kan.

(bilag 5, s. 13-14)

Her bliver indkøbsvognen med dens fyld både tolket som et eksempel på at flytte fokusset væk fra økonomien men også som et eksempel på at fokusere på at købe anderledes gennem genbrug og høj kvalitet. Hvor Mari valgte, placerede og flyttede rundt på indkøbsvognen og den lille grønne skraldespand, så valgte og placerede Svend mønten og diamanterne (Bilag 6, s. 14 & s. 20). Gennem dialog-fasen finder de ud af, hvad disse figurer symboliserer for dem og hvad de blev grebet af ved dem - og der igennem hvad de "også kunne være".

Billed 10

“Hvad kan det ellers være?”

Under dialog-fasen snakker deltagerne om deres sandkasser. Her er det vigtigt, at man har en facilitator, der guider dialogen og eksemplificerer for deltagerne, hvilke former for spørgsmål der er hensigtsmæssige at stille (Strand & Jensen, 2023, s. 9). Det kan være spørgsmål til figurens form, farve, tekstur, materialitet, størrelse samt, hvordan den er placeret på/i sandet. Det kan være spørgsmål til, hvor figuren står i sandkassen, hvilke figurer den er placeret sammen med eller væk fra, om der er en klar ‘vej’ gennem landskabet eller én central/flere centrale figurer. Dertil kan der være spørgsmål til mængden af figurer, og hvilke typer/materialiteter der er flest af, og hvilke der er færrest af. Alle disse karakteristikker kan være med til at uddybe figurens mening for deltagerne - og hvad den ikke har symboliseret. Det at spørge, hvad figuren også kan betyde, er nemlig en vigtig form for spørgsmål, fordi det hjælper med at specificere meningen med figuren og åbner op for, at den kan få en anden betydning. Som med det ovenstående eksempel (s. 38) kan læseren se, hvordan jeg (Caja) spurgte ind til, hvad meningen bag en diamant også kunne være, og hvordan dette gav den anden deltager mulighed for at uddybe, hvad hun mente, at diamanterne kunne symbolisere. I forhold til Rosa skaber OT/Sandboxing gennem denne måde at spørge ind til figurerne også fordelagtige rammer for resonans, da resonans (som tidligere pointeret) netop ikke handler om, at man skal være enige. Gennem figurerne og sandkasserne, samt den måde facilitatoren guider dialogen, skabes der et sikkert rum for uenighed i den forstand, at uenighed, forskellige fortolkninger og meninger netop er meningen. Deltagerne forberedes på at være uenige og på at omfavne og gøre plads til det - eller sagt på en mere “Rosa-esk” måde, at alle deltagerne (også figurerne) opfordres til at tale med deres egen stemme. På denne måde argumenterer jeg yderligere for, at OT/Sandboxing er resonans-sensitiv.

Det ukontrollerbare i sandkassen

Som nævnt tidligere har Rosa skrevet om det ukontrollerbare i forhold til resonans og modernitetens kriser. I OT/Sandboxing spiller det ukontrollerbare også en vital rolle.

I forhold til figurerne er det vigtigt at pointere, at de ikke har en fast, iboende mening, men at betydningen konfigureres og re-konfigureres fra gang til gang, alt afhængigt af, hvilke erfaringer deltagerne har, og dertil hvilke figurer der vækker disse erfaringer og hvorfor. Det betyder også, at på trods af at man kan sætte et overordnet tema eller problemstilling for en workshop, så kan man aldrig 100% kontrollere, hvad resultaterne kommer til at blive, fordi man kan ikke vide på forhånd, hvad der bevæger deltagerne, hvad der vækkes mellem dem og figurerne, og dertil hvad der kommer op til overfladen i dialog-fasen: “the process itself[...] has no clear-cut results or conclusions but must be seen as a work in progress” (Strand & Jensen, 2023, s. 5). Derudover er der ikke nogen fast tidsramme for den stille fase, da der skal være rum for, at deltagerne kan dvæle ved figurerne og bygge i eget tempo. Det tager tid, og den tid skal der være plads til (Strand, 2014, s. 14). Der er også et ukontrollerbart aspekt, når flere deltagere bygger sammen, da de figurer, der placeres i sandkassen, bliver til alles figurer, og at alle derfor må rykke rundt på dem under den stille fase.

I OT/Sandboxing bliver facilitatoren opfordret til at omfavne det ukontrollerbare i forhold til, hvor meget kontrol de realistisk set kan have på resultaterne af metoden, såvel som hvor lang tid den stille fase tager. Dertil skal deltagerne også mærke det ukontrollerbare i og med, at de opfordres til at slippe kontrollen under den stille fase i forhold til valg af figurer, ejerskab over disse, når de placeres i sandkassen samt meningen bag dem, der kan emergere og re-konfigureres i løbet af dialog-fasen. Jeg vil argumentere for, at det ukontrollerbare aspekt ved metoden især gør OT/Sandboxing resonans-sensitiv, da resonans er ukontrollerbar af natur. Rosa skriver, at et aspekt ved moderniteten, der er med til at skabe resonans-kriser, er, at verden bliver et “aggressionpunkt” for os mennesker, fordi vi forsøger at kontrollere den i vores begær efter resonans (Rosa, 2020b, s. 9). Men resonans kan ikke tvinges frem og dermed ikke kontrolleres, så i denne søgen efter resonans undslipper den os, og dette leder til bl.a. angst, vrede og frustration (aggressionspunkter). Rosa mener, at denne forståelse kan være med til at forklare den afmagt, mange føler i moderniteten, som en afmagt over for det vi har mistet - muligheden for resonans

forsvinder, når alt kontrolleres for, “hvor “alt kan kontrolleres”, har verden ikke mere at sige os” (Rosa, 2020b, s. 93). Fordi OT/Sandboxing direkte adresserer behovet for at omfavne det ukontrollerbare, argumenterer jeg for, at metoden især er sensitiv overfor resonansens flyvske natur og gennem dens fokus på at skabe rammer, der kan rumme det ukontrollerbare, understøtter den også skabelsen af et resonant rum.

En vigtig pointe er, at der ikke skal være ingen kontrol (100% ukontrollerbarhed), for at resonans kan emergere, såvel som at OT/Sandboxing kan udføres. Rosa udformer fire dimensioner ved kontrollerbarhed (synliggørelse, opnåelighed, beherskelse og nyttiggørelse), og hvis tingene fuldstændig kontrolleres i alle fire, så mister de deres resonans-kvalitet (Rosa, 2020b, s. 42). Rosa’s tese med bogen *Det Ukontrollerbare* er, at “det menneskelige begær er et begær efter relation. Vi vil nå noget eller gøre noget opnåeligt, der ikke er “for hånden”: [...] Begæret er i alle disse tilfælde rettet mod at kunne få et responsivt forhold til verden” (Rosa, 2020, s. 89). Dette begær kan, som beskrevet, ikke opnås gennem fuld kontrol, da dette dræber muligheden for respons (hvad man føler, oplever, kan gøre og blive til er uden af ens kontrol), og i OT/Sandboxing kan denne halv-kontrollerbare, responsive relation opnås gennem den måde, man vælger/bliver valgt af figurerne, bygger terræn sammen og dertil også, hvordan man spørger åbent til, hvad det også kan være. Her er der tale om, at deltagerne opfordres til at overgive kontrol, og dette er med til at skabe fordelagtige rammer for resonans.

“Arbejdet” i sandkasserne og deltagernes “kunst”

Dette sidste afsnit, inden opsamlingen på del 1, berører de to roller i OT/Sandboxing - facilitatorens og deltagernes - og hvordan disse kan forstås ud fra Rosa's pointer om resonans og arbejde samt resonans og kunst. I forhold til arbejde beskriver Rosa, hvordan “work” er en vigtig måde, hvorpå vi kan opleve resonans med verdens materialitet. Han skriver:

Just as the concept of resonance demands, the idea of a responsive material here always also implies the possibility and occurrence of resistance, of the unforeseen and surprising. The dough, the motorcycle, even the text I am trying to write, all “speak with their own voice”. Now and then they prove to be unruly, never allowing themselves to be fully mastered or completely predictable. If and when they do, the relationship ceases to be a resonant relationship, becoming merely pure routine (Rosa, 2019, s. 234-235)

Problemet med moderniteten er, at den skaber et forhold til arbejde, hvor arbejdet er noget, der skal gøres hurtigere, bedre, med større gevinst og færre udgifter, hvorved muligheden for resonans med arbejdet, og det der arbejdes med, bliver udfordret (hvis ikke umulig). Arbejdet med “ting” (han nævner selv en motorcykel, dog er det ikke den fra Pirsigs roman) kan føre til resonans, når den arbejdende mærker, at materialet “svarer” dem. Men når arbejde reduceres til noget, der skal gøres for penge, samtidigt med at fokuset flyttes til fremstillingen af ting, der skal sælges, så bliver den resonante forbindelse mellem arbejder og ting stum. Med resonans kalder Rosa på en anden form for arbejde, hvor arbejdsforholdene kan møde forventningen om resonans, og jeg mener, at OT/Sandboxing kan møde dette kald.

I OT/Sandboxing er der, som allerede udforsket, et integreret element af ukontrollerbarhed. På denne måde er processen altid “unruly”. Der er selvfølgelig aspekter ved metoden, som gerne skal udføres på en bestemt måde for, at metoden kan fungere efter hensigten. Den stille fase skal være stille, men den må ikke stoppes, før alle er færdige med at vælge figurer. Facilitatoren er med til at guide samtalen i dialog-fasen, men hvad der samtales om, kan ikke 100% styres. Da OT/Sandboxing har til hensigt at blive brugt i

organisatoriske settings og med organisatoriske problemstillinger vil jeg argumentere, at metoden kan fungere som en måde at promovere mere resonans-sensitive arbejdsformer, der kan omfavne begæret efter en anden form for relation med arbejde, end det vi mennesker møder i moderniteten. I forhold til de omstændigheder, hvor metoden bruges (understøtte samarbejde, løse konflikter), ser jeg, at OT/Sandboxing kan gå ind og udfordre eksisterende praksisser for at opnå resonante rum i forbindelse med arbejde.

Derudover diskuterer Rosa forholdet mellem resonans og kunst. Her skriver han at det både er i forhold til kunstnerens arbejde med materialerne (Rosa, 2019, s. 281), og den måde mennesker (for)bruger kunst. For beskueren handler det om, at værket "vækker" noget i dem, at de føler sig berørt og bevæget, og at dette samtidigt ikke er noget, der kan tvinges frem af værket, men at beskueren også skal være i den rette stemning for at kunne opleve det (Rosa, 2019, s. 282). For kunstneren og beskueren er der tale om, hvordan resonans bevæger dem til at skabe, føle og blive transformeret. Jeg mener, at OT/Sandboxing kan skabe rammerne for, at deltagerne både kan blive bevæget af figurerne "kunstneriske" karakter, og dertil at deltagerne også selv skaber en form for "kunstværk" i sandkasserne.

Rosa ser også, hvordan kunst kan være en måde at udtrykke resonans såvel som fremmedgørelse (Rosa, 2019, s. 286). Det at skabe kunst og blive berørt af det kan være måder, hvorpå man kan bearbejde oplevelser af fremmedgørelse (hvorfor vi kan resonere med triste sange). Dertil vil jeg pointere, at der i OT/Sandboxing er rig mulighed for at bearbejde fremmedgørende oplevelser især i forhold til at arbejde med konflikter. Her kan deltagerne bruge sandkasserne og figurerne til at udtrykke oplevelser med fremmedgørelse og måske skabe en resonant relation ud af denne bearbejdning.

Opsamling

På hvilke måder kan OT/Sandboxing-metoden forstås som en resonans-sensitiv metodisk fremgangsmåde?

Gennem de foregående afsnit har jeg søgt at svare på dette spørgsmål. Jeg har først gennemgået Hartmut Rosas modernitetskritik, begreb om fremmedgørelse og teori om resonans. Derefter har jeg gennemgået nogle relevante observationer og kritikpunkter fra litteratur, der har beskæftiget sig med at undersøge, udfordre og videreudvikle hans arbejde. På baggrund af dem har jeg specificeret min egen interesse i at undersøge resonans: 1) Undersøge konsekvenserne af at bruge teorien i forlængelse af en metode, når det gøres med henblik på at fordre resonante relationer, 2) At afvige fra den overvejende dialog-fokuserede tilgang til operationaliseringen af resonans, 3) Undersøge hvordan en metode i sig selv kan være med til at skabe et resonant rum samt data til at analysere de relationer, der opstår gennem metodens fremgangsmåde, og 4) Bl.a. bruge Rosa eget forslag til hvordan man kan analysere relationer, og om de er resonante gennem hans 4 kriterier for resonans (påvirkning, følelser, selveffektivitet og transformation), samt hvorvidt der har været tale om et resonant rum.

Derefter har jeg gennemgået OT/Sandboxing-metoden og argumenteret for, hvordan jeg i forhold til resonans og disse observationer og kritikpunkter kan forstå denne metode som resonans-sensitiv. Jeg har søgt at illustrere, hvordan OT/Sandboxing er resonans-sensitiv i forhold til: 1) OT/Sandboxing er et eksempel på en metode, der ikke fungerer ud fra den samme accelerations logik som moderniteten fremskynder, 2) I OT/Sandboxing handler det om, at deltagerne skal udforske hinandens forskellighed og ikke om, at man skal være enige, 3) OT/Sandboxing-metodologiens tre story-modes kan bruges som guide til, hvad man kan overveje, når man vil skabe/undersøge et resonant rum, 4) Den måde man i den stille fase bliver "valgt af figurerne" er en måde, hvorpå metoden skaber fordelagtige rammer for resonans med "ting", 5) Brugen af figurer kan dertil blive en måde, hvorpå menneskets begær efter verden som et resultat af deres begær efter resonans kan blive tilfredsstillet på en måde der mindsker skabelsen af fremmedgjorte forhold til eks. naturen, 6) Den måde man i dialog-fasen spørger, hvad figurerne "ellers kan være" er med til at understøtte skabelsen af et resonant rum i metoden ved, at man engagerer sig i forskellighed og giver

mulighed for, at figurerne såvel som deltagerne kan udforske deres forskelle og “tale med egen stemme”, 7) OT/Sandboxing omfavner i særdeleshed ukontrollerbarhed, hvilket er en vigtig faktor for at resonans kan opstå og for skabelse/understøttelsen af resonante rum, 8) Den måde facilitatoren og deltagerne skal “arbejde” i OT/Sandboxing promoverer en anden form for praksis, der er bedre egnet til at understøtte skabelse af resonans, og 9) Sandkasse-terrænet kan forstås som en form for kunstnerisk udtrykkelse, hvor den stille fase skaber de rette rammer for, at figurerne kunstneriske udtryk kan berøre deltagerne, samt at terrænet kan blive en måde hvorpå oplevelser af fremmedgørelse kan udforskes.

Jeg vil være den første til at indrømme, at der er flere aspekter ved Rosas teori og Strands metode, der kan undersøges. De aspekter, som jeg har valgt at arbejde med, har været dem, jeg selv har oplevet som mest fremtrædende at adressere, og som jeg vil argumentere for i sig selv demonstrerer, hvordan metoden er resonans-sensitiv. Men lad os fortsætte til del 2, hvor jeg går i dybden med, hvordan en OT/Sandboxing workshop kan planlægges, afholdes og dokumenteres med henblik på at bruge Rosas 4 kriterier for resonans, samt hans koncept om et resonant rum, til at analysere relationer og dermed yderligere undersøge metodens resonans-sensitivitet.

Del 2

Underspørgsmålet for del 2 lyder:

Hvordan kan resonans-teorien inkorporeres i overvejelser om planlægningen, afholdelsen og dataindsamlingen af en OT/Sandboxing workshop?

For at svare på dette gennemgår jeg, hvordan jeg har afholdt en OT/Sandboxing workshop. Jeg uddyber først mine overvejelser omkring emnevalg og valg af deltagere, da disse var de første valg, jeg tog i min planlægningsproces. Dertil fremlægger jeg en oversigt over hvordan min workshop kom til at være struktureret, og hvilke faser den havde. Herefter uddyber jeg tre aspekter, jeg har fundet særligt vigtige at berøre i undersøgelsen af samarbejde mellem resonans og OT/Sandboxing. Det er overvejelser omkring at skabe et resonant rum, det ukontrollerbares rolle i resonans og dataindsamling til analysen af resonans.

Emne og deltagere

I mit litteraturreview pointerer jeg en observation omkring, at der var mange, der skrev om resonans med det formål at bruge teorien til at komme med forslag til, hvordan man kan ændre eksisterende organisatoriske praksisser, men at ingen lavede en dybere undersøgelse af implikationerne ved at bruge resonans i forlængelse af eksisterende metoder. På baggrund af dette har jeg derfor valgt at afholde min egen workshop for at lave den dybere undersøgelse, som andre ikke har gjort. Mit håb er, at det kan inspirere til, hvordan andre kan gribe sådan en undersøgelse an, og hvad man kan/bør være opmærksom på.

Mit mål med at afholde en OT/Sandboxing workshop var derfor, at arbejdet med at planlægge, afholde og dokumentere den skulle åbne op for at undersøge, hvordan resonans kan medtænkes i disse forskellige dele af processen, og hvilke udfordringer der kan opstå i forsøget på at få teorien og metoden til at samarbejde (på mere end et hypotetisk, teoretisk plan som del 1 primært har beskæftiget sig med).

Derfor var den første del af planlægningen (for mit vedkommende) at vælge et emne og at vælge deltagere. Disse to aspekter undersøges i de følgende afsnit, som afsluttes med en fuld oversigt over, hvordan min workshop endte med at være planlagt.

Emnevalg

Tidligere har jeg nævnt, hvordan OT/Sandboxing er udviklet med henblik på at blive brugt i forbindelse med organisatoriske problemstillinger. Da dette speciale ikke har til hensigt at argumentere for, at metoden kan bruges i forbindelse med andre kontekster, valgte jeg, at emnet skulle have noget at gøre med organisationer.

I forhold til resonans, og at bruge teorien som guide for emnevalg, er der flere aspekter, der kan overvejes. For det første at resonans er en form for relation, hvortil det kan være en mulighed at lade dette guide en i emnevalget ved, at man vælger et emne, der har fokus på relationer. I OT/Sandboxing (som pointeret i del 1) er der mulighed for resonans såvel som andre relationer mellem deltagere (især hvis de bygger flere sammen) og mellem deltagere og figurerne. Men ved også at gøre emnet til et, der beskæftiger sig direkte med relationer, mener jeg, at man kan bruge emnet til yderligere at udforske resonans i form af, at deltagerne også skal bygge oplevelser af relationer, udover de oplevelser de har med hinanden og figurerne. Terrænet kan blive til en konstruktion over relationer, der dertil kan

bruges til at udforske forskellige former for relationer - heriblandt resonans og fremmedgørelse.

For det andet kan resonans-teorien også være med til at guide emnevalg i forbindelse med modernitetens resonans-kriser. Dette er i forhold til at Rosa (som nævnt i del 1) mener, at resonans kan bruges som guide til andre praksisser, der modvirker/modarbejder dynamisk stabilisering. Ved at vælge et emne, der relaterer sig til resonans-kriserne, vil jeg argumentere for, at man både åbner op for muligheden for at udforske resonans og fremmedgørelse, da disse kriser er opstået pga. mindsket rum for resonans og øgede fremmedgørende tilstande, såvel som at man får mulighed for at udfordre/uddybe Rosas analyser gennem deltagernes (re)konstruktioner af livet i moderniteten (for dem). I litteraturreviewet pointerede jeg, hvordan Rosa er blevet kritiseret for, at nogle af hans analyser er underudviklede. Han har dog givet udtryk for, at han ved dette, og at han dertil er glad for, at andre arbejder videre med teorien og udpeger svage punkter (Rosa, 2020a, s. 413). For metoden betyder det, at det deltagerne ender med at bygge (og samtale om) kan være med til at åbne op for aspekter ved Rosas modernitetskritik, der er brug for at blive uddybet. På denne måde kan metoden føre til undersøgelser af forskelle og ligheder mellem Rosa og deltagernes sandkasse, uden at dette nødvendigvis medfører problemer for samarbejdet mellem teorien og metoden.

På baggrund af dette kan jeg specificere, at emnet for workshoppen skulle være et aktuelt problem (så det relatere sig til modernitetskriserne) for organisationer (så det holder sig inden for metodens intenderede 'rammer'), som bl.a. omhandler relationer. Emnet blev derfor bæredygtighed og samarbejde. Jeg uddyber disse i de følgende afsnit.

Bæredygtighed og samarbejde

I del 1 nævnte jeg, hvordan Rosa analyserer sig frem til, at moderniteten er karakteriseret af fire store kriser, som han mener i bund og grund er resonans-kriser, der medfører bæredygtighedsproblematikker. *Finanskrisen* omhandler, hvordan de store økonomiske kriser moderniteten har oplevet er et resultat af, at finansmarkedernes omsætningshastighed ikke hænger sammen med "tempoet i realøkonomiens produktions- og konsumptionsprocesser" (Rosa, 2022, s. 192). Demokrati-krisen refererer til, hvordan Rosa identificeret, at demokrati i sig selv er en tidskrævende process, som undermineres under en accelerationslogik, i den forstand at professionelle i de dele af samfundets

institutioner, hvor arbejdet ikke kan gøres hurtigere, ender med at lide under uforenelige økonomiske politikker (Rosa, 2022, s. 193). Psykologi-krise er i forbindelse med den måde mennesker i moderniteten påvirkes *på krop og sjæl* af at leve under accelerationslogikken bl.a. i forbindelse med sygdomme, belastningstilstande og misbrug (Rosa, 2022, s. 197-198). Sidst, men ikke mindst, har vi den økologiske-krise, der er i forhold til, hvordan moderniteten skaber kriser i vores omgivelser gennem den måde naturen og dyr (mis)bruges med potentielt fatale konsekvenser for os selv i form af ekstreme klimaforandringer (Rosa, 2022, s. 196).

De fire kriser er alle opstået pga. den måde *dynamisk stabilisering* skaber *desynkronisering* og *fremmedgørelse*, som uundgåeligt fører til bæredygtighedsproblemer. Derfor valgte jeg, at det overordnede emne skulle være bæredygtighed, fordi alle kriserne kæmper med problematikker af denne art, hvad end det er, hvordan man gør økonomien, de politiske processer, menneskers velfærd eller vores forhold til naturen mere bæredygtigt.

I forhold til emnevalg vurderer jeg dertil, at det ville være for omfattende at forsøge at berøre alle kriserne hver for sig til én enkelt workshop. Men ved at gøre emnet til bæredygtighed i forbindelse med organisationer kunne det omhandle aspekter ved alle kriserne og åbne op for, at deltagerne kunne snakke om lige det, der berører og "taler" til dem. I forbindelse med at forberede mig selv som facilitator til dagen valgte jeg dertil at undersøge nærmere, hvad der bliver skrevet omkring bæredygtighed og organisationer, så jeg potentielt kunne bringe det på banen under introduktionsfasen og/eller i forbindelse med analysen af deltagernes sandkasser.

Spørgsmål omkring bæredygtighed og organisationer er umiddelbart meget aktuelle. Bæredygtighed blev en verdenskendt målsætning i 1987 da FN's Verdenskommission for miljø og udvikling udgav en rapport (Brundtland, 1987), hvor de argumenterer for, at den bæredygtige udvikling kun kan sikres ved, at man tager hensyn til sociale, økonomiske og miljømæssige forhold (Georg, 2021, s. 666). Her skal bæredygtighed forstås som en udvikling, der opfylder nuværende behov, uden at dette er på bekostning af fremtidige generationers mulighed for at opfylde deres behov. De tre behov, oftest kaldet Triple Bottom Line (TBL), bruges af organisationer som en indgangsvinkel til at blive og være bæredygtige. De er med til at give dem nogle konkrete indsatsområder, de kan arbejde på at forbedre (Georg, 2021, s. 667). Men der er ikke bred enighed om, hvordan de tre forhold skal fortolkes. Eslami et al. (2019) argumenterer eks., at dimensionerne er for brede, og at de

sub-dimensioner, de har identificeret gennem deres review, er et resultat af, at det er uoverskueligt for organisationer at takle en hel dimension (Eslami et al., 2019, s. 4). Hertil pointerer Roth (2021), at opdelingen af økonomiske og sociale dimensioner ikke giver mening, og at det i værste fald er med til at bevirke, at andre relevante faktorer, eks. videnskab, religion og helbred, der alle har et økonomisk og et socialt aspekt, bliver overset (Roth, 2021, s. 1-6). Så på trods af, at eks. Ogutu et al. (2023) argumenterer for en holistisk tilgang til bæredygtighed, hvor organisationer integrerer bæredygtighed ind i deres overordnede forretningsmodeller og strategier og ikke behandler det som et separat problem (Ogutu et al., 2023, s. 31), er der stadig uenighed om, hvordan bæredygtighed i sig selv skal forstås.

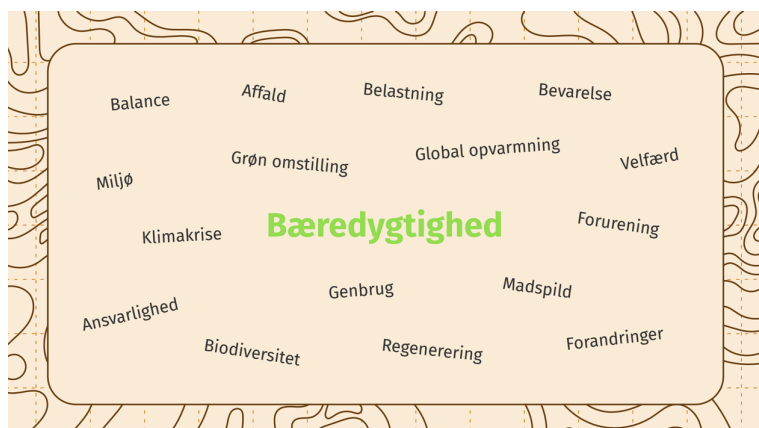
FN har sidenhen udviklet de 17 verdensmål som en måde at give medlemslandene nogle mere konkrete mål og delmål (United Nations Department of Economic and Social Affairs, u.å.). Målene bliver dog ligeledes kritiseret for, hvor de potentielt modarbejder hinanden, bl.a. hvordan mål 8 - om at fremme økonomisk vækst - ikke nødvendigvis hænger sammen med mål 1, 2 og 3 (afskaf fattigdom, stop sult, øge sundhed og trivsel), da der ikke er ubestridte beviser for, at økonomisk vækst vil sikre disse (Hickel, 2019).

Derudover er spørgsmål omkring bæredygtighed og samarbejde også en stor del af diskussionerne om, hvordan organisationer skal blive bæredygtige. Intentionerne med Verdensmålene er, at de skal løses i fællesskab, og at organisationer skal samarbejde om løsninger (Mellempfolkeligt Samvirke/VerdensKlasse, u.å.). Men dertil stilles spørgsmål om, hvordan man lige præcis understøtter dette nødvendige samarbejde. Eksempelvis pointerer Kaufmann & Danner-Schröder (2022) potentialet for samarbejde mellem organisationer, som en måde at løse store udfordringer som bæredygtighed, men de er også opmærksomme på, at magtkampe kan opstå mellem organisationer, og at der er brug for at undersøge betingelserne for samarbejdet (Kaufmann & Danner-Schröder, 2022, s. 182-183).

Hvis samarbejde er essentielt for at løse bæredygtige problemstillinger, bliver jeg derfor opmærksom på, hvordan OT/Sandboxing-metoden kan bruges til at åbne op for dialoger om samarbejde. Det er både i forhold til, at man kan snakke om deltagernes oplevelse af at samarbejde med hinanden i sandkasserne, men også i forhold til at bruge figurerne til at bygge ønsker, oplevelser og udfordringer med samarbejde. Da resonans er en form for relation, vil deltagernes udtalelser om samarbejde, hvad end det er i forhold til bæredygtighed eller metoden i sig selv, åbne op for en analyse af, hvilke former for

relationer de nævner, og hvilke der eks. kan analyseres (med brug af de fire kriterier for resonans) som resonans relationer og hvilke som fremmedgørende.

På baggrund af de foregående afsnit blev emnet derfor bæredygtighed og samarbejde da: 1) Bæredygtighed åbner op for mulig dialog om de aspekter ved modernitetens kriser, der berører og taler til deltagerne, hertil oplevelser af fremmedgørelse og resonans og 2) Samarbejde åbner op for dialog om relationer, og hvordan deltagerne oplever relationer skal være, for at de kan samarbejde, hertil fremmedgørende og resonante samarbejdesoplevelser. På den næste side kan læseren se et udkast af de slides, jeg havde med til workshoppen om emnet. Jeg valgte at starte med at snakke om bæredygtighed, hvor jeg introducerede dem for de mange måder bæredygtighed konceptualiseres og operationaliseres. Derefter introducerede jeg dem for nogle af pointerne omkring, at bæredygtighedsproblematikkerne skal løses gennem samarbejde, som jeg læste gennem min forberedelse til workshoppen. Herefter gennemgik jeg nogle forskellige måder, man kan forstå, hvad samarbejde er og ikke er, inden deltagerne skulle igennem en mini-øvelse (som jeg redegør for i det næste afsnit).

Samarbejde?

Der er brug for **samarbejde** både internt og på tværs af organisationer for at sikre den **grønne omstilling**

Vi skal **samarbejde** om at finde løsninger så vi kan blive **bæredygtige**

Derfor: de **ubæredygtige** rammer vi har understøtter **ikke** samarbejde

Samarbejde

Separat
Alene
Udelukket
Adskilt
Konkurrence
Modstand
Fjendskab
Konflikt
Uvillig

Samarbejde

Holdindsats

Holdspil

Samskabe

Samarbejdsvillig

Fællesskab

Sammenføring

Alliance

Samproduktion

Makkerskab

Teamwork

Samliv

Fra øverst: billed 11, 12, 13 og 14
Slides om emnet, vist til workshoppen (bilag 2)

Deltagerne

Med det overordnede tema på plads var det næste punkt på dagsordenen at finde deltagere. Når det handler om at finde deltagere, bør man først overveje, hvad man vil finde deltagere til, inden man finder dem (Asmuß, 2018, s. 43), hvorfor det var vigtigt for mig at have emnet på plads først. Mine overvejelser om deltagerne var, at jeg på den ene side ville have nok deltagere til, at der kunne bygges flere end én sandkasse og på den anden side, at der skulle være tid nok til, at alle kunne uddybe deres sandkasser. Derudover var det vigtigt for mig, at deltagerne ikke alle var af det samme køn og den samme alder. Det var både for at øge chancerne for forskellige holdninger til emnet, men dertil også for at undersøge, hvor forskellige deres perspektiver var i forhold til resonanskrisernes universalitet.

Til min workshop var der derfor 4 deltagere, der i specialet fremgår anonyme, hvorfor de navne, jeg bruger til at referere til dem, ikke er deres rigtige navne. De er hhv. 2 kvinder (Selen, 29 år og Mari, 23 år) en mand (John, 33 år) og en non-binær person (Svend, 34 år). Hvad jeg her finder relevant at nævne er, at det med workshoppens formål for specialet ikke var nødvendigt, at de eks. kendte hinanden eller arbejdede i den samme organisation. Mit formål med workshoppen var at afprøve metoden sammen med resonans og dertil at indsamle data til en analyse af bl.a. potentielt opståede resonans-relationer igennem metoden, hvortil de fundne deltagere ikke var uhensigtsmæssige.

Mini-øvelsen og den forberedende besked

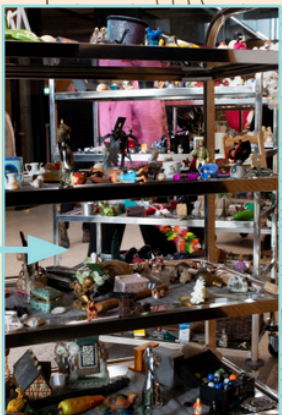
Med fire deltagere gav det mig mulighed for at have to hold af to deltagere til at bygge sammen. På den måde blev der mulighed for at udforske relationer og samarbejde mellem deltagerne i den samme sandkasse og herefter forskelle og ligheder mellem de to holds sandkasser. Men jeg var også opmærksom på at give deltagerne mulighed for at have noget for dem selv, inden de skulle bygge med en anden. Derfor valgte jeg at deltagerne skulle lave en mini-øvelse under den introducerende fase. Da de kom, skulle de starte med at tænke over, hvad samarbejde betød for dem (se s. 54 for hvordan det så ud på slideshowet), og samtidigt gå rundt mellem figurerne og blive valgt af dem, der talte til dem i forhold til emnet. Dermed fik de mulighed for at prøve af, hvordan det er at blive valgt af figurer samtidigt med, at det, de alle valgte, fik plads og opmærksomhed, da vi senere udforskede deres mening sammen. På denne måde havde jeg til hensigt, at deltagernes individuelle følelser om samarbejde, og hvad der påvirkede dem ved deres figurer, kunne være med til at

forberede dem og gøre dem *stemt* på resonans og dertil at indgå i resonans-sensitive relationer i sandkassen. Inden den stille fase har deltagerne dermed allerede fået deres følelser om emnet aktiveret, de har prøvet hvordan det er at blive påvirket og valgt af figurerne, og dertil hvordan det er at lytte til, hvad hinanden har oplevet og er blevet berørt af. Som Rosa har gjort klart, er resonans ikke noget man kan tvinge frem eller sikre sig, men min indskydelse var, at mini-øvelsen kunne være med til at skabe et resonant rum blandt deltagerne.

Velkommen – Tag en figur!

Tænk på *hvad samarbejde indebære for mig*, gå langsomt rundt mellem hylderne og vælg 1-3 figurer

"Figures collect the people through their invitation to inhabit the corporeal story told in their lineaments"
"egenskaber/karakteristika/konturer"

Første øvelse

Hvad indebærer samarbejde for mig?

Hvad får din figur/figurer dig til at tænke på?
Hvad bemærker og mindes du når du ser på din figur?
Spørg: Hva' kunne det ellers være?

Fra øverst: billed 15 og 16

Slides om mini-øvelsen, vist til workshoppens (bilag 2)

Besked sendt til deltagerne dagen inden workshoppen:

Her kommer lige lidt introduktion til og information om hvad vi skal lave i morgen.

Klimakrisens verdensomspændende konsekvenser stiller alle former for organisationer (hvad end det er offentlige eller private) overfor globale udfordringer, som de bliver nødt til at løse i samarbejde med hinanden. Men det er ikke lige til at samarbejde på tværs af landegrænser, fagligheder, ekspertise og erfaringer. Samtidigt med at man forsøger at finde ud af hvordan en bæredygtig fremtid kan se ud, er der dertil udfordring omkring hvordan man samarbejder om dette.

Det jeg kommer til at udforske med jer er derfor både hvordan man kan samarbejde om bæredygtige løsninger men også hvad samarbejde er (og ikke er). I skal prøve kræfter med Objekt teater/Sandboxing metoden hvor I kommer til at bruge figurer og sandkasser til at 'bygge' jeres svar. På billederne [ikke inkluderet] kan I se hvordan det kan se ud. I skal både lave en individuel øvelse for derefter at gå sammen to og to om at 'bygge' en sandkasse sammen.

Indtil i morgen vil jeg bede jer om at tænke over hvad bæredygtighed og samarbejde er - og så skal det nok få form når vi ses!

Vi mødes kl: 13 (til senest 15:30) på Thomas Manns Vej 25

Hvis der er nogen der har nogle ønsker til drikkevarer og snacks så sig endelig til!

Mvh

Caja

Den sidste del af forberedelsen inden workshoppen var, at jeg dagen inde sendte deltagerne en besked (se ovenstående), hvori jeg forberedte dem på workshoppens formål og tema. Det var vigtigt for mig at deltagerne mødte op med det rigtige mindset, at de var *stemt* på, hvad dagens emne var og havde fået chancen for at tænke, overveje og dvæle ved emnet. Dertil overvejede jeg, hvordan denne besked kunne være med til at gøre dem forberedte på at opleve resonans. Det var både i forhold til, at resonans kræver, at man forholder sig med en vis åbenhed, samtidigt med at man opretholder sin egen integritet. Min intention var derfor også, at beskeden var med til, at deltagerne kunne danne sig deres egne holdninger til emnet og være forberedte på at blive mødt af andres perspektiver.

Min workshops forløb

På baggrund af overvejelserne og valgene fra de foregående afsnit endte min workshop med at være struktureret, som der kan ses i den nedenstående tabel. Udvalgte aspekter af dette bliver uddybet yderligere i de resterende afsnit af del 2. Først i forbindelse med overvejelser og udfordringer med skabelsen af et resonant rum i sandkasserne og Playlab'et. Derefter i forhold til udfordringer med det ukontrollerbares rolle og målet for en OT/Sandboxing workshop. Til sidst gennemgår jeg overvejelser omkring data, både indsamling og bearbejdelse.

<i>Oversigt over faserne til workshop afholdt i forbindelse med specialet</i>	
Forberedelsesfasen	- Emne vælges og slideshow udformes - Deltagere findes - Plan over dataindsamling udformes og forberedes - Forberedende besked til deltagere sendes ud dagen inden
Introduktionsfasen	- Først slideshow der introducere emnet - Derefter mini-øvelse med figurerne - Til sidst slideshow der introducere metoden/programmet - Telefon lydoptager hele fasen
Den stille fase	- To hold bestående af to deltagere der bygger sammen - Kamera filmer sandkasserne under hele fasen
Dialog-fasen	- Det ene hold fortæller først om deres sandkasse - Det andet hold fortæller derefter om deres sandkasse - Til sidst bliver der åben dialog om begge sandkasser - Telefon lydoptager hele fasen
Afslutningsfasen	- Deltagerne fortæller om deres oplevelse med metoden - Telefon lydoptager hele fasen

Det resonante rum og laboratoriet

I del 1 forklarede jeg, hvordan resonans er ukontrollerbar af natur, og at Rosa derfor henviser til, at man skal stræbe efter at skabe de rette rammer for resonansen og ikke resonansen i sig selv. Dertil har jeg overvejet, hvordan OT/Sandboxing kan være med til dette og pointeret nogle af de måder, hvorpå metoden kan skabe rammer for resonans. Men i planlægningen af min egen workshop er der en potentiel udfordring, som jeg er blevet opmærksom på.

Ifølge Rosa er et resonant rum et, hvor “the conditions required to establish stable axes of resonance” bliver mødt (Rosa, 2019, s. 172). Disse akser er 1) Sociale relationer til andre mennesker, 2) Relationer til “the world of things”, og 3) Relationer til livet, eksistensen og/eller verden i sin helhed (Rosa, 2019, s. 195). Alle samfund/sociale formationer er defineret efter den måde, de former og skaber strukturer for, hvordan subjekter relaterer sig til verden på disse tre måder. Derfor har alle også deres egne individuelle resonansakser, hvor eks. religion er en akse for de religiøse til forskel fra en ateist, der måske oplever særlige kulturelle mindesmærker som steder, hvor de oplever resonans. Problemet med moderniteten er, hvordan disse akser påvirkes af dynamisk stabilisering. Vi har derfor brug for at ændre modernitetens formation sådan, at de skaber forhold, der gør det muligt for subjekter at opleve, konstruere og aktivere individuelle resonansakser.

I sandkasserne kan 2 af resonansakserne aktiveres på følgende måder: 1) Den sociale akse aktiveres gennem deltagernes relationer til hinanden, når de bygger og samtaler, og 2) Ting-aksen aktiveres gennem relationen til figurerne. Det skal her forstås, som at OT/Sandboxing skaber mulighed for relationer mellem deltager/deltager og deltager/figur i et resonans-sensitivt format og proces. Men hvad med den tredje akse?

I *Resonanz* uddyber Rosa den tredje akse i forbindelse med religion, natur, kunst og historie. I del 1 har jeg allerede kort berørt resonans og kunst, hvor jeg argumenterer for deltagernes sandkasse-konfigurationer som et form for kunstværk, hvor de både kan resonere med udformningen af denne såvel som i påskønnelsen af andres terræner. Dertil vil jeg argumentere, at figurerne karakteristisk (eks. hvordan der er religiøse- og natur-figurer) kan være med til at aktivere deltagernes relationer til de “større” eksistentielle spørgsmål om livet. Men disse er alle i forhold til at skabe et resonant rum i og omkring sandkasserne. Imens jeg overvejede denne akse, opstod der flere mulige udfordringer for

skabelsen af et resonant rum med metoden i forhold til det fysiske rum, workshoppen afholdes i - hvad med Playlab?

Fordi jeg ville bruge sandkasserne, var jeg nødsaget til at skulle afholde workshoppen i Playlab. Man kan godt bruge metoden uden, og i mit projektorienterede forløb med Strand var jeg også med til at assistere en workshop på en anden lokation, hvor vi brugte store stykker karton i stedet for sandkasser (Bilag 1, s. 31). Men jeg var interesseret i metodens samarbejde med resonans-teorien, hvorfor jeg ville bruge metoden, som den er intenderet. Derfor var det nødt til at blive i Playlab, hvorfor min indflydelse på rummet blev stærkt begrænset, da jeg ikke har autoritet eller budget til at ændre på det. I den forstand kan Playlab'et forstås som værende et element i skabelse af et resonant rum, hvor følelser kan vækkes, hvor man kan blive påvirket, men hvor selveffektivitet begrænses og derfor også muligheden for transformation og resonans.

Hvorfor er det potentielt en udfordring, nu når det er meningen med OT/Sandboxing, at deltagerne skal udforske relationer i og med sandkasser og ikke med rummet metoden udspilles i? Det er det pga. Rosas kommentarer om resonans og historie. Om dette skriver han:

Historical and biographical resonances share with each other a temporal structure in which the co-presence of past, present and future can come together as an immediate sensory experience, or manifest by means of narrative resonances. Experiences of historical resonances are particularly powerful where and when one's personal history and contemporary or "world" history come into mutual contact, i.e. where subjects enter into history or experience themselves as part of history. (Rosa, 2019, s. 300).

Resonans med (verdens)historie skal forstås som en måde, hvorpå Rosa ser, at fortiden træder med ind i samtalen som et form for subjekt, sådan at fortiden (historien), nutiden (subjektet) og fremtiden (transformationen) mødes. Hertil pointerer han, at det kan være i forbindelse med et subjekts egen historie (deres livserfaringer), men dertil at historiske steder (eks. Auschwitz-Birkenau, Jellingestenen, toppen af Mount Everest) har særligt potentiale til at få de historiske begivenheder til at "tale" til subjektet og få dem til at føle sig som en del af verdens historie. På baggrund af dette sætter resonans-teorien fokus på,

hvordan de fysiske rammer for OT/Sandboxing potentielt hæmmer dette aspekt ved den tredje resonansakse. Man kunne hertil overveje, hvordan en ændring af rammerne (eks. i skoven, i en historisk bygning eller på deltagernes arbejdsplads) kan være fordelagtige i forbindelse med workshoppens emne/problemstilling, og dertil hvordan Playlab fordrer eller hindrer resonans med historien.

Til dette vurderer jeg dog, at det er uden for specialets mål at lave den dybdegående undersøgelse af Playlabs historie, som en fyldestgørende fremlæggelse af rummets resonansakser kræver. Men spørgsmål om hvorfor Playlab'et blev grundlagt, hvorfor INNOVATE-bygningen blev bygget, hvem der betalte for den, hvem der designede den, hvem der valgte interiør, og hvem der har kontrol over, hvad der må ændres, og hvad der ikke må - alle spiller en rolle i stedets historie og derfor også, hvad det er for en historie, der træder frem i samtalen.

Det er dog ikke, fordi at MS-metodologien ikke også kunne sætte dette i fokus. Fortællinger om kroppe, rum og artefakter kunne også udvides til rummet for metoden og ikke kun i selve metoden. Men med resonans sættes der yderligere fokus på dette, f.eks. overveje at afholde metoden i historisk-stemte rum eller måske naturomgivelser afhængigt af problemstillingen.

Hvordan operationaliserer man det ukontrollerbare?

I arbejdet med at undersøge muligheder og udfordringer ved samarbejdet mellem resonans-teorien og OT/Sandboxing-metoden opstod der også spørgsmål om selve målsætningen for sådan en kombineret workshop. Dette er i forhold til, at det er en relation, der er flyvsk af natur, at man ikke bør søge at opnå den, fordi den naturligt kæmper imod dette forsøg, og at det er derfor man bør fokusere på at have de rette rammer dvs. et resonant rum, der gør det nemmere for resonans at emergere. Dette fik mig til at overveje, hvordan mit forsøg på at operationalisere teorien kunne være lige det, der skabte ubæredygtige rammer for resonansen! Hvordan undgår jeg i mit forsøg på at skabe rammer for resonansen, at jeg i stedet "skæmmer" den væk?

På baggrund af dette blev jeg afklaret om, at målet for workshoppen ikke kunne være at få deltagerne til at opleve resonans på trods af, at hvis deltagerne ikke gav udtryk for, at de havde oplevet resonans, så ville det potentielt indikere, at jeg ikke var lykkedes med at skabe et resonant rum. Den primære funktion for workshoppen var derfor, at jeg kunne bruge resultaterne til at analysere relationerne (ved brug af de fire kriterier; følelser, påvirkning, selveffektivitet og transformation) for derefter at diskutere resultaterne af disse og succesen med det resonante rum.

Jeg finder det vigtigt at pointere dette for at understrege den paradoksale måde, man som facilitator af en OT/Sandboxing workshop i samarbejde med resonans skal indgå i processen.

Dataindsamling og forberedelse til analyse

Gennem de næste afsnit redegør jeg for det dataarkiv jeg har genereret gennem workshopen. Hvor data kan være alt fra forskningsartikler og fagbøger til internetsider og nyhedsartikler, så er et dataarkiv den fulde samling af data, som gør forskeren i stand til at engagere sig i at svare på sine spørgsmål (Rapley, 2007, s. 4). Mit dataarkiv består derfor både af den litteratur, jeg har brugt, og den data jeg har indsamlet fra workshopen. Men først gennemgår jeg MS-metodologiens forståelse af data, hvordan Strand indsamler og bearbejder data fra en OT/Sandboxing workshop, og hvad jeg hertil valgte at gøre (anderledes).

Forståelse af apparatur er central for MS-metodologien. For at drive videnskab i verden må man opstille *apparatuses*, hvorigennem verden kan materialiseres og undersøges (Juelskjær, 2019b, s. 82). I forhold til dette skriver Strand:

Apparatuses are themselves to be regarded as material-discursive practices, doings, and enactments of in/exclusions, and they are formative of meaning and matter as the phenomena of the world are enacted through them. They are productive of and part of the phenomena they produce, and they are continuously reconstituted as part of the ongoing intra-activity of the world's materialization. (Strand, 2014, s. 7)

Dataindsamling forstås her som et fænomen i sig selv, hvor det der måles, apparaturet der måler, og forskeren der styrer apparaturet, sammen skaber en fortælling om verden. Dataindsamling vil altid indebære en række til/fravalg, og disse har betydning for det fænomen og den fortælling, der fremkommer, måles og analyseres. Indsamlet data kan ifølge MS derfor aldrig være 100% refleksion af et fænomen ude i verden, men er i stedet et nyt fænomen, der kan give os indsigt i deltagernes forståelser af og fortællinger om verden.

I forhold til hvordan Strand indsamler og bearbejder data fra en OT/Sandboxing workshop, skriver hun i hendes ph.d., hvordan hendes dataarkiv bestod af videooptagelser, noter, billeder, spørgeskemaer, plantegninger, transskriptioner, skemaer, resume og manuskripter som hun bearbejdede (Strand, 2012b, s. 62-65). I forhold til OT/Sandboxing brugte hun specifikt videooptagelser, billeder af sandkasserne og transskriptioner af samtalerne om sandkasserne. I senere artikler har hun også brugt screenshots fra

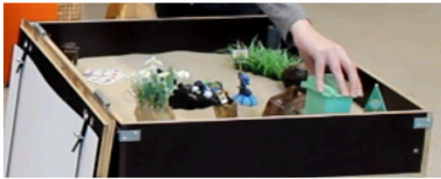
videoptagelser med transskriptioner (Strand et al., 2017) og andre, hvor der kun er billeder (Strand & Jensen, 2023). På baggrund af denne viden om hvad Strand har gjort, overvejede jeg, hvordan jeg kunne indsamle hensigtsmæssig data til at analysere deltagerne relationer. Jeg endte med at lydoptage introduktionsfasen (så jeg kunne lave transskriptioner på dialogen under mini-øvelse), videoptage den stille fase (så jeg havde dokumentation på hvordan sandkasserne blev bygget) samt video/lydoptage dialog- og afslutnings-fasen (så jeg kunne lave transskriptioner på dialogen samt have dokumentation for, hvis der var noget der blev ændret i sandkasserne). Dertil ville jeg tage billeder af sandkasserne under den stille fase (som supplerer til videoptagelserne), og efter workshopen var færdig (som dokumentation på de færdige sandkasser). I forhold til at have data der kunne bruges til at analysere, om der var resonans relationer, overvejede jeg, at jeg havde brug for at have dokumentation af alt, der blev sagt, og dertil af alt der skete i sandkasserne, sådan at jeg kunne identificere de steder, hvor deltagerne fortæller om deres følelser og koble det med, hvad der har påvirket dem, og hvad de har oplevet transformation med. Mit håb var, at jeg kunne opnå dette gennem den ovenstående strategi for dataindsamling og bearbejdelse (hvilket jeg bl.a. diskutere om det var succesfuldt i del 3).

Videoptagelserne var essentielle i forhold til at kunne danne et overblik over, hvordan sandkasserne blev bygget, hvilke figurer der blev valgt, hvornår de blev valgt og af hvem, samt hvilke ændringer der skete undervejs. I hendes ph.d. viser Strand, hvordan den rækkefølge figurerne bliver placeret i sandkasserne også kan indgå i analysen (Strand, 2012b, s. 100-101). Men jeg begyndte at tænke på udformningen af en sandkasse som et handlingsforløb over en fortælling, hvorfor jeg tog inspiration fra film og tv-produktion og lavede mit eget *Storyboard* over sandkasserne (bilag 6). Et storyboard skal i denne forbindelse forstås som illustrationer, der viser handlingsforløbet, inden det er sket, sådan at produktionen kan bruge disse i planlægningen af bl.a. optagelser, hvortil dette koncept også bruges i forbindelse med bl.a. produktdesign, sådan at designerne kan illustrere idéer (Van Der Lelie, 2006). For mit vedkommende konceptualiserede jeg de færdige sandkasser som en fortælling, jeg efterfølgende kunne illustrere gennem et storyboard, sådan at processen var omvendt i forhold til, hvordan den primært er intenderet til at blive brugt.

Jeg tog screenshots fra optagelserne under den stille fase og lavede en timeline for hver sandkasse, der inkluderede screenshots for hver gang der blev tilføjet figurer og lavet om på konfigurationen. På den måde kunne jeg opnå mine storyboards over, hvordan

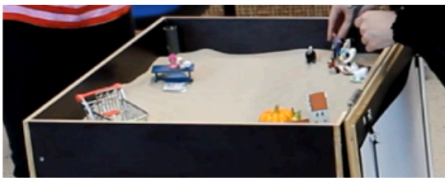
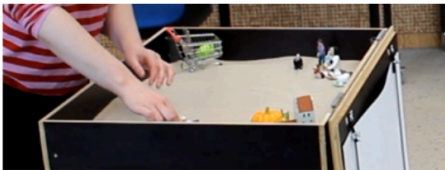
sandkasserne blev til, og hvilke valg der blev taget undervejs, og hvordan de endelige sandkasser så ud (se s. 63 for udsnit af disse). Formålet med dette var at danne overblik over de to sandkasser, hvorfor jeg også tilføjede mine egne kommentarer til det der skete i hvert screenshot. Derudover tilføjede jeg relevante citater fra deltagerne der, hvor det kunne være med til at uddybe forståelse for de valg, der blev taget, og hvad de tænkte om dem. Disse citater blev taget fra transskriptionerne af lydoptagelserne.

I forhold til transskriptioner er det vigtigt at overveje, hvad deres formål er, og hvad man vil bruge dem til, fordi dette bør have indflydelse på deres udformning (Davidsen & Krummheuer, 2018, s. 91). For mit vedkommende skulle transskriptionerne være med til at danne overblik og orden i det, der blev snakket om og gøre det nemt for mig at koble udtalelser til figurer samt identificere temaer/emner. Derfor var det, der skulle transskriberes al den snak, der foregik i dialog- og afslutningsfasen (deltagernes og min egen), som omhandlede sandkasserne og metoden, og det skulle gøres, så det var let at forstå, hvad der blev snakket om. Det betød, at der var enkelte steder, hvor jeg brugte [parenteser] til at redegøre, hvem/hvad der blev snakket om/henvist til og andre steder, hvor jeg brugte tre punktummer (...) til at indikere pauser og sætninger, der ikke blev færdiggjort. Derudover har jeg også brugt [...] til at indikere de steder, hvor irrelevant snak er blevet fjernet fra transskriptionen.

	John flytter skraldespanden
	Selena placere grill, vælter bærger men lader det ligge og placere en glas krabbe "Selena: Det væltede bærre. Sådan en overflod af ting." (s. 8)
	John placere smølf
	John placere timeglas "John: Det er et symbol på, at tiden er ved at løbe fra os. Det er derfor, at alle urene ligger sådan sammen over ved overforbrugssiden. Sammen med et timeglas, hvor sandet også er løbet ud. Så det er det, det symboliserer." (s. 8)

Øverst: billede 17, udsnit fra storyboard over John og Selenas sandkasse (bilag 6, s. 5)

Nederst: billede 18, udsnit fra storyboard over Svend og Mari's sandkasse (bilag 6, s. 17)

	Svend flytter den vippende kat og vælter damen med riven men sætter hende op igen
	Mari flytter indkøbsvognen med skraldespanden og flytter pengene, bordet og de tre figurer
	Svend placere hjerte figur
	Svend placere vandmelon "Svend: Man får ikke meget arbejde ud af de to, det ved vi godt. Men de skal stadig have lov til at spise." (s. 23)

Lydoptagelserne blev transskriberet ved hjælp af *goodtape.io*, hvis transskription jeg gennemlæste og rettede til (se fulde transskriptioner i bilag 5). Jeg kodede efterfølgende data i *NVivo*. Der er forskellige tilgange til kodning, og mit formål med at kode var, at det skulle hjælpe mig med at danne overblik over de forskellige emner, der blev bragt på banen. Derfor lavede jeg først åben kodning (Holton, 2016, s. 14), hvor jeg kodede linje-for-linje. På den måde tvang jeg mig selv til at forholde mig åbent for, hvad der kunne emergere af data. Jeg kodede alle udtalelser og kondenserede meningen til et enkelt ord eller kort sætning. Derefter lavede jeg fokuseret kodning, hvor man generer koncepter og hypoteser ved at sammenligne forskellige hændelser i data med andre hændelser for at gøre det klart, hvordan de er ensartede, og hvor de er forskellige (Holton, 2016, s. 17). Jeg begyndte med at sammenligne de åbne koder og derefter samle dem i forskellige grupper. På baggrund af dette endte jeg med de følgende overordnede koder med tilhørende underkoder (figur 2).

I forhold til dataindsamlingen under workshoppen overvejede jeg, hvordan udstyret kunne påvirke skabelsen af et resonant rum. Da udstyret var for min skyld, ville jeg så vidt som muligt mindske deltageres relation til det. Jeg var ikke interesseret i, at de skulle opleve resonans med det, men mere relevant var det at undgå, at de følte sig fremmedgjort af udstyret. Da det at blive optaget kan få personer til at moderere deres opførelse (Mortensen & Hazel, 2018, s. 64), var jeg opmærksom på, at et kamera der filmer, og en mobil der optager, potentielt kunne få deltagerne til at føle sig usikre og/eller udstillet, og dertil få dem til at lukke sig så meget af, at det ville hindre muligheden for resonans med hinanden og figurerne. Derfor valgte jeg ikke direkte at filme deltagerne, men primært sandkasserne. Ved at vinkle kameraet mod sandkasserne og fortælle deltagerne, at disse optagelser var for, at jeg kunne danne mig et overblik over deres konfigurationer, som de tog form, var min hensigt, at dette skulle få deltagerne til at føle sig mindre overvåget. Dertil brugte jeg min mobil til at lydoptage, da jeg havde en forventning om, at en mobil der eks. lå på kanten af et sandkassebord, eller som jeg sad med, ville være mindre forstyrrende, end hvis jeg pegede en mikrofon rundt mellem deltagerne.

Name	References
✓ ☐ Hvad skal ændres ved organisationer	54
✓ ☐ Behovsændringer	16
> ☐ Hvad skal vi være opmærksom på	4
> ☐ Hvilke behov skal vi opfylde	7
> ☐ Hvilket behov skal vi ikke opfylde	5
✓ ☐ Forbrugsændringer	7
> ☐ Hvad skal vi være opmærksom på	3
> ☐ Hvilken form for forbrug vil vi have	4
✓ ☐ Naturændringer	8
> ☐ Hvad skal vi være opmærksom på	3
> ☐ Hvilken form for natur vil vi have	5
✓ ☐ Strukturændringer	23
> ☐ Hvad skal vi være opmærksom på	9
> ☐ Hvilken form for struktur vil vi have	14
✓ ☐ Hvordan opleves den nuværende situation	19
> ☐ Det gode mod det onde	2
> ☐ Fristelser	4
> ☐ Håbløshed	5
> ☐ Konsekvenser	8
✓ ☐ Hvordan skal vi samarbejde	20
> ☐ Hvorfor skal vi samarbejde	5
> ☐ Samarbejde er ligesom...	2
> ☐ Samarbejde skal være...	13
✓ ☐ Hvordan sætter vi mål	11
> ☐ Hvad skal vi gøre	10
> ☐ Hvad skal vi ikke gøre	1
> ☐ Reflektering over metoden og workshoppen	19
> ☐ Usikkerhed	6

Figur 2: Oversigt over koderne af transskriptioner fra workshoppen

Opsamling

Hvordan kan resonans-teorien inkorporeres i overvejelser om planlægningen, afholdelsen og dataindsamlingen af en OT/Sandboxing workshop?

I de foregående afsnit har jeg redegjort for, hvordan teorien har haft indflydelse på emnevalg i forhold til at vælge et emne, der relaterer sig til resonans, og som kan åbne op for uddybelser og potentielt modsigelser af Rosa's egne analyser af modernitetens kriser. Derefter har jeg specificeret, hvordan antal deltagere også påvirkes af teorien i forbindelse med at have nok deltagere til at kunne undersøge relationerne mellem dem, figurerne og derudover mellem deltagere fra forskellige sandkasser. Disse overvejelser fik mig til at tilføje en mini-øvelse, sådan at deltagerne startede med at prøve, hvordan det er at blive valgt af figurerne, og dertil hvordan det er at snakke om/med dem, inden de skulle bygge sandkasser.

Med disse overvejelser på plads præsenterede jeg en oversigt over, hvordan min workshop forløb, og i de efterfølgende afsnit uddybede jeg udvalgte dele. Først startede jeg med at pointere potentielle problemer med det fysiske rum for workshoppen, og hvordan et steds historie kan påvirke skabelsen af et resonant rum. Derefter pointerede jeg det paradoksale ved at arbejde med at skabe et resonant rum, nu når resonans er ukontrollerbar, og hvordan dette har haft indflydelse på min attitude til succeskriterierne for workshoppen, der på den ene side afhænger af, at deltagerne oplever resonans for, at jeg kan bevise, at metoden har skabt et resonant rum, men hvor dette forsøg på at fremprovokere resonans potentielt kan være det, der på den anden side forstyrrer det resonante rum. Til sidst har jeg gennemgået, hvordan jeg har indsamlet og bearbejdet data, hvortil der har været overvejelser om, hvordan jeg kan have data til at kunne bruge de fire kriterier for resonans til at analysere relationerne, der opstod med/i metoden. Dette førte til video/lydoptagelser, billeder og transskriptioner af samtalerne under introduktions-, dialog- og afslutningsfasen. Jeg illustrerede også, hvordan jeg udformede storyboards over begge sandkassers forløb for at kunne danne mig overblik over, hvordan de blev bygget samt, hvordan jeg kodede transskriptionerne, så jeg kunne danne mig overblik over, hvad der blev snakket om (og hvordan disse blev brugt til at supplere de to storyboards).

Hvor resonans-teorien kan guide i forhold til emnevalg og vinkel på problematikker, der kan udforskes i sandkasserne samt antal og sammensætning af deltagere, så opstår der også nogle udfordringer i forhold til etableringen af et resonant rum, hvor teorien opfordrer til flere kritiske overvejelser om det fysiske rums rolle. Derudover har teorien ført til overvejelser om, hvordan resonans ikke kan tvinges frem, og hvordan dette kan have betydning for resultaterne af og succeskriterierne for en OT/Sandboxing workshop. I den næste del af specialet fremlægger jeg en række problematikker ved teorien, som jeg gennem mit data har identificeret.

“Don't ya know? They're talking about a revolution. It sounds like a *whisper*”

(Tracy Chapman, 1988)

“What we can learn above all from the tradition of Critical Theory is the tendency of modernity to naturalize this particular relationship to the world geared toward expanding humanity's reach, to allow it to become second nature so that it appears to be the normal, primary, self-evident form of relating to the world. The fact that it is precisely not natural, that to believe so is to fundamentally misunderstand the essential terms of the human condition, can only be understood, or rather intuited, if we maintain our sense for the possibility of a different way of relating to the world. The thinkers discussed above, without exception, hint at such alternative conceptions when they insist on the possibility of other forms of relation, often more in a *whisper* than as an argument”

(Rosa, 2019, s. 355-356)

Del 3

Underspørgsmålet for del 3 lyder;

Hvordan kan indsigter fra en OT/Sandboxing workshop uddybe og udfordre Rosas analyser omkring resonans, resonante rum og modernitetens resonans-kriser?

For at kunne svare på dette, starter jeg med at præsentere læseren for de to sandkasser, der blev bygget. Derefter udforsker jeg forskellige problemer ved resonans, resonante rum og modernitetens resonans-kriser, som gennem deltagernes terræner materialiserede sig for mig. Jeg pointerer de steder, hvor Rosa og deltagerne er overvejende enige i deres udtalelser om moderniteten, og hvordan fremtidens samfund skal udformes, men samtidigt fremstiller jeg aspekter ved sandkasserne, som udfordrer Rosas teori.

John og Selenas sandkasse

John og Selena byggede et landskab, delt i tre, med to sider og et mål i midten (billede 19). I den røde cirkel er den onde side/verden og i den blå den gode. På den onde side afspejler figurene bl.a. den overflod af alt muligt lort, som forbrugere bliver lokket med, hvortil Selena og John overvejer, hvordan organisationer skal tage ansvar for det, de tjener penge på. På den gode side bliver figurene repræsentanter for alt det skrøbelige liv, der er blevet tilsidesat, og den nye teknologi og anderledes natur vi skal *gamble* på. I midten (lilla cirkel) er der placeret en skattekasse med et fodboldmål omkring, der symboliserer, hvordan der er brug for klar målsætning om, hvad man vil/kan opnå, og dertil en lille vægt der med en glaskugle i den ene vægtskål tydeligt viser den nuværende situation, hvor vi stadig vægter alt på den onde side højest.

Billede 19

Svend og Maris sandkasse

Svend og Mari byggede et landskab, nærmest som et rundbord, med en flok af forskellige figurer, der alle kigger ind mod et fælles mål (billed 20). Vejen ind til målet forstås som en fælles bevægelse, hvor alle bliver nødt til at tage skridtene sammen. I den gule cirkel er dette mål, der består af glade ressourcer, der kan brødføde alle. Rundt i cirklen er der ligeledes fokus på, at alles behov bliver opfyldt, repræsenteret gennem bla. mad (de grønne cirkler). Derudover skal den store diversitet af figurer i cirklen vise, hvordan der er plads til alle, selv dem der ikke kan ligeså meget som de andre. Samtidigt er der nogle gamle, rigide strukturer (orange cirkler), der har brug for transformation.

Billede 20

Problemer med skurkene

Der er to aspekter fra sandkasserne, som jeg bringer på banen her hhv. John og Selenas onde side samt Svend og Maris diskussion om, hvem der ikke må være med.

John og Selena byggede et landskab med en klar god og ond side/verden, men de startede ikke med at beskrive deres terræn sådan. Under den fælles snak om begge sandkasser vurderede de, at de havde bygget noget, der repræsenterede det gode vi skal hen imod, og det onde vi skal væk fra (bilag 5, s. 18). Rosa bruger ikke lige så 'stærke' ord til at beskrive moderniteten. Men i sandkassen emergerer nogle af konturerne ved dynamisk stabilisering eks., hvordan den onde side består af "alt muligt lort", som organisationer lokker med for at tjene penge (bilag 5, s. 5) (repræsenteret gennem pengesedler, pomfritter, smykkeskrin, kuffert og madkartoner; billed 21), der i forhold til Rosa kan forstås som et udtryk for, hvad han kalder en *perverteret* ubalance mellem stumme og resonante forhold (Rosa, 2019, s. 441). Subjekter begærer resonans, men i moderniteten har kapitalismen transformeret dette begær til et begær efter anskaffelsen og forbruget af ting, der skaber stumme relation grundet den fremmedgørende måde, verden bliver erhvervet på (Rosa, 2019, s. 256). Anskaffelsen af fremmedgjorte ting skaber falske håb om resonans, hvilket John og Selena også giver udtryk for, da tingene ikke beskrives som vigtige, essentielle eller gode, men i stedet som en masse *lort*.

Hvor Rosa har et overordnet fokus på at beskrive, hvordan denne drivende logik bag moderniteten påvirker mennesker (bl.a. angst, depression og burnout), så viser John og Selena, hvordan de påvirkede oplever logikken. Det er nemlig ikke én bestemt person eller organisation, ej heller én bestemt funktion eller struktur ved nutiden, der er ond. Det var først, efter vi alle havde talt om de enkelte dele af sandkassen, at landskabets onde karakter trådte frem. Det er i dens helhed, at ondskaben blev konceptualiseret, hvilket har ligheder til, hvordan Rosa beskriver at forsøget på fuld kontrol vil afføde monstre af ukontrollerbarhed, hvorfor vi kan forstå, at det er de overordnede kulturelle og strukturelle logikker, der skaber gode betingelser for ondskab og grobund for monstre (Rosa, 2020, s. 94). Lad mig gøre det klart, at jeg ikke mener, at Rosa skal kalde dynamisk stabilisering ond, men at jeg ser mulighed for interessante tilføjelser til hans kritik gennem uddybelsen af, hvordan subjekter karakteriserer moderniteten. Jeg mener det ville være oplysende at opnå en nuanceret forståelse af, hvordan moderniteten påvirker dens subjekter, og hvordan det

former deres opfattelse af den, hvis man ligeledes er interesseret i, at disse subjekter skal tage del i ændringen af de nuværende kulturelle og strukturelle logikker. Derfor bliver det relevant, at John og Selena karakteriserer den måde, moderniteten fungerer på som *ondt*.

I den anden sandkasse havde Svend og Mari bygget, hvordan de gerne ville have fremtidens bæredygtige organisationer kom til at se ud, modsat hvordan John og Selena havde bygget den ubæredygtige nuværende situation. Men i forbindelse med alle de figurer hos Svend og Mari, der er en del af den bæredygtige fremtid, så var det nogen, som Svend mente potentielt bare skulle "sætte sig ned og lade være med at gøre noget" (bilag 5, s. 15). Det blev manden med piben, piraten på sofaen og skildpadden på kirken repræsentanter for (billederne 22 og 23). Svend stillede spørgsmål til, hvorvidt de overhovedet skulle gøre noget og i stedet lade andre udføre arbejdet. Ifølge Svend var der brug for en struktur, som fremhæver "feminine kræfter, som kunne være en kontrast til konkurrence" (bilag 5, s. 12). Bæredygtigheden handlede for Svend om at arbejde for at skabe noget nyt ligesom den rivende kvinde, der hjælper med at transformere jorden og får en ny form for natur til at vokse frem. Hvor Rosa pointerer, at resonans er et relationelt koncept, der ikke har én fast form, så uddyber han, hvordan overvejelser om kønsrelationer er vigtige, da kapaciteten til at opnå/opretholde resonans umiddelbart kan opfattes som en, kvinder primært har (Rosa, 2019, s. 394). Men for Rosa er dette et resultat af fremmedgørende stereotyper, der udpeger kvinder som de følelsesfulde og mænd som de følelseskolde, der grundet deres mangel på følelser naturligt har en forringet evne til resonans. Jeg vil argumentere for, at Svends tanker om den rivende kvinde og de inaktive mænd kan forstås som repræsentationer af, hvordan de fremmedgørende stereotyper skal tilsidesættes, sådan at kulturelle opfattelser af køn kan blive udfordret/udforsket. I relation til John og Selena bliver det derudover interessant, hvordan de ubæredygtige mandlige stereotyper bliver karakteriseret. Hvor pibe-manden og den gamle skildpadde kan opfattes, som nogle man nemt kan få til at sætte sig ned grundet deres aldre (dertil hvordan alderen af figurerne kan være indikation på at logikken bag er forældet), så medfølger der helt andre konnotationer med piraten, der kunne blive til en af skurkene, der sejler rundt i alt lortet på John og Selenas onde side.

Mari står umiddelbart i kontrast til Svend. Hun valgte nemlig en lille mand med en brødkurv på hovedet, og foran ham placerede hun flere små bøger (billede 24). Hun

overvejede først, om han skulle ned i indkøbskurven for at symbolisere smid-væk-køb-nyt-kultur med medarbejdere og til det kommenterede Svend:

Svend: *Du har også valgt en, der ved noget om genanvendelse, kan man sige. For det er jo en brødkurv som hat.*

Mari: *Jamen jeg tænkte, det var fordi han var den eneste, der så gammel ud. Optimalt ville jeg gerne have haft en gammel hund [...] fordi en gammel hund kan også lære nye tricks. [...]*

Svend: *Og så har du lært den en masse viden.*

Mari: *Fordi uddannelse, det var det jeg tænkte.*

(bilag 5, d. 13)

Men kan piraten lære nye tricks? Her blev Svend og Mari mere enige, end de først troede, da Mari senere pointerede, at hun faktisk havde overvejet Gargamel-figuren, smølfens ærkerival og skurken i disse tegneserier som sin "kloge gamle mand, der skulle gen-uddannes. Men så var jeg sådan, nej, fordi han er jo en [skurk]" (bilag 5, s. 21). Selv Mari mærkede, at i fortællingen om fremtiden vil der være skurke, der skal nedkæmpes, ligesom hvordan John og Selena byggede en ond side, der skal gøres op med, og hvordan Svend mener, at piraten ikke skal gøre noget. Men hvorfor kan skurkene ikke gen-uddannes? Svaret kan findes i forlængelse af deltagernes udtalelser om samarbejde.

For Selena kan udfordringerne være så store, at man kun kan løse dem i fællesskab, hvorfor hun ekkoer det, som verdensmålene selv fremhæver. Under mini-øvelsen valgte hun en monster-figur, der symboliserede en udfordring, som "[kun kan] løses, hvis vi samarbejder" (bilag 5, s. 3). Helten, der står overfor det ondsindede monster, har brug for sit team for at kunne vinde, ligeledes hvordan organisationer har brug for at samarbejde med andre om at løfte udfordringen, der ligger i at blive bæredygtig. Men her er der også et monster, der skal overvindes, ligesom der blev senere under workshoppen med hende og Johns onde side.

Med tegnefilmsfiguren Shrek udtrykte Mari under mini-øvelsen, at det "bare går bedre", når man samarbejder, ligesom at Shrek gik fra at være det store, onde monster, til at blive helten der reddet prinsessen: "da han så begynder at samarbejde i løbet af filmen, så går det noget bedre for ham" (bilag 5, s. 3). Måske kan det at samarbejde også være vejen

for skurkene og den onde side? Shrek kan blive et symbol på, hvordan man får det umiddelbart onde til at transformere sig, give det en chance til, og se hvordan en trold også kan blive helten. Men for at få samarbejdet til at fungere, kom John med nogle relevante pointer, da han under mini-øvelsen valgte en pibe fordi:

[John:] hvis der er en, der ryger pibe, så er det en person, man lytter til, når den person taler. Så det er ikke nødvendigvis, fordi der er en, der skal sige det hele. Men det er et spørgsmål om, at den symboliserer, at man skal kunne lytte til hinanden. Og man skal også kunne være i stand til at lytte til folk, der måske har en anden indgangsvinkel, end man selv har. Fordi hvis man lader folk tale ud, så kan det være, at man pludselig indser, at nogen, man egentlig oprindeligt var uenige med, faktisk har noget fornuftigt at byde ind med.

Caja: *Ja, så det kan også være lidt at sidde med piben, og så lige smage lidt på den, og lytte til hinanden.*

John: *Ja, lige præcis. Simpelthen give plads til, og give sig tid til at lytte*
(bilag 5, s. 1)

For John er der brug for en samarbejdskultur, hvor man skiftes til at være den med piben - hvor man lytter til hinanden, selv hvis man ikke tror den anden har noget fornuftigt at sige. Johns pointer kan være med til at uddybe Maris ønske om gen-uddannelse (og dertil skabe åbning for at Svends handlingslammede mænd kan deltage i samarbejdet), i og med at denne uddannelse kan bygge på, at dem der tror, de ikke har noget at lære måske skal læne sig tilbage i sofaen og lytte til, hvorfor gamle hunde godt kan lære nye tricks. Her kan resonans blive en guide i forhold til at få dem, der fremmedgør andre, til at forstå de fremmedgjortes behov i og med, at resonans er et universelt begær, vi alle mærker. Måske kunne det blive, hvad der samler den gamle mand med piben og den rivende kvinde. Måske kunne resonans-guidet uddannelse og samarbejde skabe forståelse på tværs, der trods manden og kvindens forskellige tilgang til livet dog gør, at de kan knytte bånd over deres fælles motivation for at opnå resonans.

Men i forhold til Rosa skaber deltagernes materialisering af skurke og ondskab dog nogle konkrete problemer for resonans, for hvis resonans skal guide udviklingen ud af moderniteten, hvordan kan forståelsen af resonans potentielt modarbejde dette? Lad os

derfor returnere til, hvad resonans er og ikke er, da Rosa (som svar på kritik af at resonans som koncept betyder *alting* og *ingenting* dvs. er for løst defineret) redegør for, at resonans ikke er “definable in terms of a certain range of experiences or a substantive area of application, for it denotes a specific form of relationship” (Rosa, 2020a, s. 398). Denne form for relation afhænger af at begge bliver påvirket, følelsesmæssigt bevæget, har selv-effektivitet, bliver transformeret, og at denne proces er ukontrollerbar. Men dertil siger han at der er brug for resonante rum:

i.e., of the appropriate temporal, spatial, social, physical and psychical conditions. But in my view, this should be treated as a necessary precondition rather than an element of resonance. Thus, the concept of resonance only gains shape and precision when understood as a specific mode of connection. (Rosa, 2020, s. 398).

Jeg finder denne redegørelse problematisk for resonans som et guidende koncept. Lad mig forklare hvorfor: Rosa mener tilsyneladende, at det resonante rum *ikke* er en del af den resonante relation. Derfor bliver rammerne for resonans underordnet resonansen, da de er, hvad der er omkring resonansen, men ikke er en del af den. MS-metodologien står i skarp kontrast til dette, da kroppe, rum og artefakter altid medregnes som en del af alle fortællinger, der skabes, hvorfor mine deltageres sandkasse-fortællinger skal forstås som emergent af bl.a. deltagerne, figurerne, sandet, laboratoriet og mig selv. Men med resonans bliver omfanget af det, der er i fokus begrænset, da resonansen, som Rosa siger, kun kan tage form og præcision gennem den specifikke relation. Yderligere, fordi resonans kan opstå mellem minimum to separate enheder, kan det helt ende med kun at handle om eks. to deltagere, hvor resten af os samlet forstås som uden for relationen. Resonans er dermed både en meget specifik form for relation, der samtidigt ikke er specifik ift. følelser, påvirkning, selv-effektivitet eller transformation, da resonansen (på ukontrollerbar vis) ikke kan begrænses til bestemte følelser, oplevelser og udkom. Derfor finder jeg det svært at bruge resonans som guide til adfærdsændringer for deltagernes skurke, da det er så *specifikt ubestemt*. For John og Selena har den onde sides handlinger nemlig konsekvenser, selvom vi danskere måske ikke mærker dem (bilag 5, s. 9). Smølfen på grillen blev repræsenterende for dette (bilag 5, s. 21; billede 21), da John forklarede, at smølfens ærkerival Gargamel (som Mari ikke mente man kan gen-uddanne) forsøger at fange smølfen for at lave ham om til

guld. En del af det lokkende, fristende landskab er derfor også, at nogen må lade livet for denne umiddelbare velstand. Dertil står grillen side om side med overfloden af ting og bunken af ure, der repræsenterede, at John og Selena mente, at tiden løber fra os (bilag 5, s. 8). Det kan godt være tiden løber ud for, hvad man kan nå at gøre, men dem der mærker dette tidspres mest er dem der (som smølfen) er i gang med at blive grillet - omformet til profit mod deres vilje. Andres lidelse (og dermed også muligheden for at stoppe eller i det mindste minimere den) er et fremtrædende, sammenfiltret træk ved John og Selenas onde side. Men hvis skurkene, der med deres *onde* intentioner/handlinger (som piratens plyndring og Gargamels jagt af smølfen), nyder godt af den onde sides velstand, måske endda oplever resonans med/gennem den, hvordan kan resonans guide en adfærdsændring for dem? Her kunne et fokus på rammerne være vejen frem, da John og Selena bruger sandkassen til at give stemme til de fremmedgjorte, der mærker konsekvenserne af skurkenes handlinger. Men hvis skurkene oplever resonans, så må rammerne for dette forstås som nødvendige forudsætninger for den resonans, hvorfor de for skurkene kan forstås, som nogle de må søge at opretholde og/eller reproducere. Lad mig yderligere eksemplificere dette ved at bringe nazisterne på banen!

Rosa redegør (igen og igen) for “the obnoxious Nazi problem” ved resonans (Rosa, 2020a, s. 401). Dette problem handler om, hvorfor personer der følger fascistiske ideologier (som nazismen) kan/ikke kan opleve resonans gennem deres fundamentalt fremmedgørende overbevisninger (Rosa, 2023, s. 5; Rosa, 2019, s. 219-220; Rosa, 2020a, s. 401; Keohane & Haugaard, 2020, s. 321; Reckwitz et al., 2022, s. 276-278; Rosa et al., 2021, s. 2). Rosa mener, at nazisterne ikke oplever resonans, hvorfor de ikke kan bruge resonans som guide. Men i og med at dette spørgsmål fortsat bliver bragt op indikerer (efter min mening), at Rosas svar ikke er overbevisende. Jeg er heller ikke overbevist, fordi hvis resonans kan opstå ud af fremmedgørende rammer, ligeledes hvordan fremmedgørelse kan opstå ud af et resonant rum, hvordan kan Rosa så hævde, at nazister ikke kan opleve resonans ud af de fremmedgørende rammer deres ideologi skaber? Hvis resonans skal være guiden, opstår der dermed et problem, fordi skurke (som nazisterne) ville kunne bruge deres oplevelser af resonans med hinanden som guide for deres handlinger, hvilket ikke er det, Rosa har intenderet. På den måde mener jeg, at resonans ikke er den mest hensigtsmæssige guide i at argumentere imod skurkene, da jeg ikke kan bevise, at piraten *ikke* oplever resonans i modernitetens fremmedgørende rammer, og dertil hvorfor han skal gøre op med

dem. Men måske svarene på, hvordan man takler onskaben og skurkene, findes gennem Rosas forandringsforslag til moderniteten.

Problemer med post-vækst samfundet

Rosa mener, at livet efter moderniteten skal være karakteriseret af *post-vækst* og ikke *de-growth* (Rosa, 2019, s. 437). Han mener ikke, at vi skal afvækste og vende tilbage til en tidligere måde at leve på, men at vi skal bevæge os hinsides logikken om evig vækst. Post-vækst samfundet skal være styret af logikken om *adaptiv stabilisering*, hvor man vokster, accelererer og innoverer, når der er god grund som modsætning til dynamisk stabilisering (Rosa, 2022, s. 207-222). Med adaptiv stabilisering foreslår Rosa, at man gør økonomien demokratisk, hvor dem der producerer får større indflydelse, dertil at alle får en ubetinget grundindkomst og yderligere, at man bruger resonans som guide i dekoblingen af vækst og livskvalitet, sådan at et godt liv ikke er afhængig af tvungen eskalation. Han foreslår, at samfundets kritiske institutioner skal frakobles kapitalistisk logik, sådan at markedet/konkurrence begrænses/afgrænses (Rosa, 2019, s. 437). De dominerende institutionelle sfærer skal hertil kunne påvirkes og ikke være immune og fastfrosne overfor dets subjekts ønsker (Rosa, 2019, s. 436). Post-vækst samfundet skal søge individuel og kollektiv frigørelse, hvor resonans guider således, at alle bliver set og hørt (Rosa, 2019, s. 438). Med dette på plads, lad os udforske deltagernes ønsker for fremtiden og undersøge deres kompatibilitet med Rosa.

John og Selena byggede et landskab over (hvad Rosa ville kalde) moderniteten med dynamisk stabilisering på den onde side, hvor der er brug for samarbejde for at stoppe med at tilsidesætte naturen (planterne og de små glas-dyr på den gode side) fra den centrale målsætningen (kisten og målet). Her kan John og Selena forstås som enige i, at den måde vores samfund fungerer på nu ikke er bæredygtig og skal ændres, ligeledes hvordan Rosa kalder på dette.

Svend og Mari byggede, hvordan fremtiden skal se ud, hvor alles behov opfyldes. Ligeledes ønsker Rosa, at en ubetinget grundindkomst kan være med til at frigøre mennesker fra escalations-logikken ved at give deres plads i verden mere sikkerhed. En fast indkomst for alle mener Rosa kan blive en måde, hvorpå basale behov bliver opfyldt uden for kapitalistisk konkurrence. Men for Svend og Mari blev naturens visdom en del af det, der skulle lede udviklingen, hvor dette blev repræsenteret gennem den gamle skildpadde ovenpå kirken (billede 23), der for Svend symboliserede rigide strukturer:

Caja: [...]Også noget gammel visdom i en gammel skildpadde herovre som er lidt over strukturen? Eller er det det, man skal have ud af strukturen?

Svend: Eller måske det er sådan man skal lede og genforme strukturen. Måske vi faktisk kan have en bevægelse fra det her [kirken] til det her [græskaret]. På en eller anden måde.

(bilag 5, s. 13)

Den gamle natur-visdom bliver en del af det, der leder transformationen af rigide, døde strukturer, hvor græskaret foran kirken blev symbol på det levende, der er langt mere virkeligt end kirken, der til forskel "bare [er] en bygning" (bilag 5, s. 12). Denne kommentar taler dog ind i Rosas ønske om, at post-vækst samfundets dominerende institutionelle sfære skal kunne blive påvirket af subjekters følelser og stærke evalueringer. Svend sætter nemlig ord på, hvordan modernitetens institutioners immunitet overfor forandring opleves, som om de er døde, og at vi i stedet må stræbe efter at gøre dem levende igen. Hos Svend og Mari blev den gamle struktur noget nyt, både gennem kirken, der skulle ledes af naturens visdom, men også *tanken*, der blev genanvendt som hus til en sulten mus (billed 25). Her taler Svend og Mari ind i Rosas pointer om, at post-vækst samfundet ikke skal gå tilbage, men få noget nyt til at spire ud af vores eksisterende rammer.

På baggrund af dette bliver det tydeligt at der er nogle ligheder mellem, hvad Rosa mener post-vækst samfundet skal være, og hvad deltagerne kalder på af forandring gennem deres sandkasser. Men Rosa's forslag er med vilje løse og afviger fra at give for konkrete og udpenslede løsninger da: "attempting to draw up a blueprint for a resonant society would itself ultimately be tantamount to a reification of resonance" (Rosa, 2019, s. 440). På trods af at hans forslag er guidet af resonans og en orientering mod at balancere vores muligheder for fremmedgørende og resonante forhold, så vil han ikke give alle svarene på, hvordan et mere resonant samfund kan se ud. Jeg er ikke fuldstændig uenig med ham, da jeg ikke ville finde det hensigtsmæssigt, hvis han gav forslag, der skulle forestille at være generaliserbare for alle moderne samfund. Men hans modvilje mod (eller måske manglede evne til) at give flere konkrete, praksisnære eksempler skaber problemer, hvis deltagerne fortsat skulle være guidede af resonans. Tiden løber nemlig ud for smølfen, der grilles! Derfor kalder deltagerne bl.a. på målsætning.

John placerede et mål rundt om en skattekiste midt i sandkassen, som symboliserede, at det vigtigste man skal have er "en klar målsætning, der er målbar og som er nem at forstå, hvis man skal lykkes med noget som helst" (bilag 5, s. 5). Hvor skattekisten er alt det organisationer vil opnå, rammesætter og rodfæster målet det. Derudover har John og Selena også placeret (som den eneste menneske-figur i deres sandkasse) en *Spiderman* på den gode side (billed 26). Men Spider-Man er også en fantasi-figur, da han er en superhelt. John pointerede, at han skulle symbolisere, at alle kan blive "hverdagens helte", og at den bæredygtige omstilling kræver dette af os (bilag 5, s. 6). Spiderman er dermed ikke et mere almindeligt hverdagsmenneske som eks. kvinden med riven i Svend og Maris sandkasse, men et symbol på at vi har brug for at blive helte for at kunne redde os selv og overvinde det onde:

Det handler måske ikke om at være 100% perfekt, fordi hvis man går efter det, så kommer man til at fejle, og så tror jeg der er nogen, der vælger at lade være med at tage Spiderman-kostumet på i første omgang. (bilag 5, s. 7)

Målsætningen blev for John dermed ikke et spørgsmål om at gøre alting rigtigt, men i stedet at prøve sit bedste som Spiderman ville gøre det. Denne udtalelse får en dybere mening, når den relateres til, at både John og Selena mener, at tiden løber fra os. Her er John nemlig tilfreds med, at den bæredygtige organisation prøver at gøre noget ved et eller andet. Han ser det ikke som realistisk, at en organisation kan blive 100% perfekt, men at dette heller ikke kan være en undskyldning for ikke at gøre noget. Jeg ser et element af det ukontrollerbare i Johns udtalelser, da han ikke eftersøger et perfekt resultat. Hvis modernitetens forsøg på at kontrollere verden afføder monstre af ukontrollerbarhed, kan Johns refleksioner over målsætning være med til at give indblik i, hvordan (u)kontrollerbarhed forstås og tackles, når man sætter mål for post-samfundet. Hertil bringer jeg Svend på banen, fordi de placerede en raket med snuden ned i sandet (billede 27):

[V]i kan også komme til at drømme os for langt væk, og det gælder både i konkurrence, men også i bæredygtighed. Vi er nødt til at holde fokus på, at vi har det godt og at vi kan skabe noget, der trives og er vedvarende. Og det er ikke bæredygtigt at sende raketter af sted. (bilag 5, s. 14)

Raketten blev symbol på mål, der er så store, ambitiøse og *langt væk*, at målstregen er helt ude i rummet. Svend ser ikke dette som opnåeligt, og ligeledes John, og de har dermed begge for øje, at de mål der sættes skal være indenfor rækkevidde og ikke flere lysår væk. I forhold til Rosa ville han sige, at vejen ud af moderniteten skal guides af resonans, hvor spørgsmål om det gode liv skal fungere som kompas for, hvor vi skal hen (Rosa, 2019, s. 443). Her finder jeg en lighed med Svend, der mener, at det der skal guide os er spørgsmål om at have det godt, men også om at skabe noget, der trives og er vedvarende. Dette kunne bruges til at sætte en mere klar målsætning og tale ind i John og Selenas pointer. Hvis det vi sætter mål efter er at skabe ting, der holder længere, og som trives, kan alt det lokkende lort forstås som uholdbart/mistrivende. Det nye vi skaber - hvad end det er bæredygtige motorcykler eller reformerede politiske institutioner - skal trives, hvorfor deres behov bliver en essentiel del af samtalen.

Dette er også med til at sætte spørgsmål om kvalitet i fokus, hvilket er noget Rosa gør, når han bl.a. siger, at vores forhold til verden skal måles efter kvaliteten og ikke kvantitet (Rosa, 2019, s. 436). Men Rosa giver ikke konkrete eksempler på, hvordan dette fokus på kvalitet kan realiseres, hvorimod Svend og Maris sandkasse bliver mere præcis. Mari sætter mennesker over økonomien (bilag 5, s. 11) og ikke fokus på bare at vækste for at vækste, men i stedet genbruge og købe høj kvalitet, hvilket indkøbsvognen viser (billede 10). Nede i vognen ligger nemlig en skraldespand og nogle diamanter, som blev symboler for at genanvende det, man kan og købe efter kvalitet, ikke kvantitet (bilag 5, s. 13-14). Hvor Svend og Mari udpeger behov, der skal opfyldes, gør de det klart, at man også skal overveje det, man forbruger for at opfylde behovene, og om det er bæredygtigt. Rosa ville være enig, i forhold til at han også sætter kvalitet over kvantitet og dertil, at han mener, der er brug for en fundamental institutionel reform af især økonomien (Rosa, 2019, s. 440). Men Svend og Mari kommer med eksempler på, hvordan dette kan opnås gennem genbrug og kvalitet. Dette kunne blive til politikker om f.eks. at forbedre/innovere samfundets genbrugs-infrastrukturer og lave love/reguleringer omkring engangsforbrug samt holdbarheden af genanvendelige produkter, hvorfor Svend og Maris forslag kan uddybe potentielle politikker for Rosas post-vækst samfund. På den måde kan sandkasserne skabe rum for at potentielle mål materialiseres.

En interessant lighed mellem sandkasserne er, hvor målet blev placeret hhv. målet om skattekisten, og målet om "ressourcer der trives" (bilag 5, s. 11). Alle figurerne rundt om midten i Svend og Maris sandkasse får deres behov opfyldt, og det de opfyldes af, er naturen i midten, der bl.a. består af en smilende pære og nogle smilende kopper (billed 28). For Svend skal alle i den bæredygtige organisation have deres behov opfyldt, men disse behov skal opfyldes af *glade* ressourcer, der *trives* (bilag 5, s. 11), måske, som John pointerede, af permakultur-guleroden på ham og Selenas gode side (bilag 5, s. 23). Men der er langt mellem den onde sides pomfritter og guleroden (billede 29), ligeledes hvordan Svend og Maris figurer kigger ind mod den ønskede natur, men er afskåret fra den (billede 30). Det virker til, at der stadig er lang vej til forandringen, hvorfor Johns pointer om en klar, præcis målsætning bliver forstærket af, at der er noget, der skal opnås, som vi ikke er lykkedes med endnu. Hvor Rosa ville mene, at resonans skal være med til at guide denne målsætning, er jeg fortsat opmærksom på de problemer resonansen specifikke ubestemthed kan skabe som med nazi-spørgsmålet. Men hvad jeg indtil nu håber at have vist for læseren er, hvordan OT/Sandboxing kan skabe rummet for, at specifikke resonans-guidede mål kan materialiseres. Hvor det kan virke som om, at der er lang vej til post-vækst samfundet, bliver sandkasserne en måde, hvorigennem denne potentielle fremtid kan forestilles, og hvor fortællinger om vejen derhen kan udforskes. Sandkasserne bliver oaser af håb, hvor fremmedgørende strukturer kan påvirkes og transformeres - som fra døde kirker til levende græskar. Selvom jeg har argumenteret for, at resonans som guide kan være for specifikt og ubestemt på samme tid i forhold til at fungere som overbevisende argument for piratens adfærdsændring, så gør teorien i samarbejde med OT/Sandboxing at håbet for fremtiden, hvad end det er deltagernes eller Rosas, kan tage form og materialiseres. På den måde skaber metoden en form for ukontrollerbar proces, hvor figurerne undgår teoriens uspecifikke problemer gennem deltagernes konkrete fortællinger. Men i forbindelse med håb er der dog endnu en kritik af Rosa, som jeg fremlægger i næste afsnit.

Billede 25, 26 og 27

Billede 28

Billede 29 og 30

Problemer med håb

I fortællingerne om en anden fremtid giver især John og Selena udtryk for tab af håb gennem urene, der symboliserer, at de føler tiden for at gøre noget er ved at løbe fra os. De beskrev dertil dem selv som "lidt kyniske" og "nogle sortseer" (bilag 5, s. 22). Dette kunne være et udtryk for, hvordan Rosa har identificeret *angst* som den dominerende sociale væren-i-verden (Rosa, 2019, s. 438). Ekseptionelt voksende konkurrence og acceleration begrænser, hvad individer kan gøre, da de konstant skal kæmpe for at opretholde deres plads i verden. Det betyder derfor, at kampen imod dynamisk stabilisering for nogen kan være risikabel/ufordelagtigt og potentielt umulig. Men at lade kampen mod moderniteten være i hænderne på dem med flest ressourcer er heller ikke det mest inspirerende, da disse personer/organisationer også er dem, der drager flest fordele af den nuværende struktur/kultur (forestil dig eks. at bede den rige pirat om hjælp). John og Selenas pointe om, at vi skal bremse det vi kan, kan derfor forstås som et udtryk for, at de ikke har tiltro til, at vi kan finde løsninger, før konsekvenserne mærkes. Derfor kan deres angst for, hvordan tiden løber fra os, ses som en repræsentation af, hvordan konkurrence, vækst og acceleration medfører, at subjekter - konfronteret med denne institutionelle virkelighed - mister håbet for en bedre fremtid.

Det er lige præcis den type af personer, som Rosa mener, sociologer skal give et positivt syn på fremtiden. I et interview fra 2021 har han nemlig sagt, at han mener, det nærmest er en "moral crime to insist on pessimism", og at sociologer, der gør det, begår en slags forbrydelse mod menneskeheden, fordi de lige så godt kan fortælle sådan nogle som John og Selena, at det aldrig bliver bedre (Visentin, 2021). Men jeg vil dertil argumentere, at sandkasserne bliver oaser af håb for en anden fremtid end den, som John og Selenas onde side lægger op til. På denne måde ser jeg, at min OT/Sandboxing workshop har lykket med noget relevant, da Rosa skriver, at moderniteten "has largely forfeited it's cultural capacity to even conceive of alternative visions of being; it has lost any image or idea of what a better society might look like, of a motivating, inspiring utopia" (Rosa, 2019, s. 435). Sandkasserne bliver et sted, hvor disse manglende motiverende og inspirerende fortællinger om fremtiden kan træde frem, og metoden kan blive indgangsvinklen til forandring. Hvor John og Selenas terræn bærer præg af deres kyniske syn på nutiden, så bliver dialogen med Svend og Maris utopi et sted, hvor en resonans-guidet vej tager form. Institutionaliseringen af praksisser

som OT/Sandboxing kunne være vejen frem for at modvirke tabet af håb, der opleves, når forsøget på forandring fejler under dynamisk stabilisering. Jeg ser potentiale for, at metoden kan fungere i skæringspunktet mellem kultur og struktur, da den (som udforsket i del 1) modvirker accelerationslogikken, omfavner forskellighed, fokuserer på rammerne, modvirker tingsliggørelse, imødekommer begæret efter verden, understøtter at alle kan tale med egen stemme, omfavner det ukontrollerbare, promoverer resonans understøttende praksisser og skaber rum for at udforske oplevelser af resonans og fremmedgørelse. Hvad min workshop har været med til at tilføje er, hvordan fortællingerne i sandkasserne kan blive oaser af håb for en anden fremtid. Men gennem mit arbejde med at planlægge, afholde og analysere fortællingerne i sandkasserne vil jeg dertil kritisere Rosa for den måde, han fremlægger oplevelser af moderniteten i *Resonanz*.

I bogen bruger han karikerede stereotyper af, hvordan forskellige mennesker lever i moderniteten, til bl.a. at diskutere forskellige måder at relatere til verden. Disse er hhv. Anna/Hannah, Adrian/Dorian og Gustav/Vincent, hvor en i duoen er mere resonans sensitiv end den anden, hvorfor denne også oplever mere resonans. De tre par bliver nævnt flere steder gennem bogen, men alle introduceres i det første kapitel (Rosa, 2019, s. 1-37). Jeg vil argumentere at disse fortællinger er mangelfulde, fordi de mangler alle de specifikke, ukontrollerbare detaljer, som virkelige menneskers fortællinger består af. Rosas opdigtede fortællinger - uanset hvor meget de kan være inspireret af virkelige personer (Rosa, 2020, s. 405) - fremgår fjerne og løsrevet fra virkeligheden. Som svar på kritik af resonans-teoriens generaliserbarhed på tværs af lande/kulturer, redegør Rosa:

[W]hat I essentially do in the book is to say this: 'Look, this is my (scholarly produced) account of what is going on in our world, and how I understand our current predicament. Does my account of experiences of resonance and alienation resonate with you? Does it make sense of your life and experience as well?' (Rosa, 2020, s. 405)

Som jeg redegjorde i det første afsnit af del 1, var jeg bevæget til at arbejde med Rosa, fordi jeg oplevede resonans med bogens budskab. Men uanset relaterbarheden ved hans tre duoer, er jeg gennem dette arbejde kommet til at være af den overbevisning at de fortællinger jeg har fremlagt i del 3 er langt mere virkelighedsnære, udover at de er

nemmere at resonere med, fordi skaberne bag fortællinger tydeligt fremgår - deres stemmer er *front-and-center*. Rosa har nævnt hvordan han er imod illusoriske skrivebordsprojekter, der skaber farlige kontrolfantasier, hvorfor hans egne forslag med adaptiv stabilisering forbliver vage (Rosa, 2022, s. 209). Men hvis Rosa havde haft flere, små mini-fortællinger gennem *Resonanz* (eks. fortællinger fra arbejdere i forbindelse med den diagonale resonansakse eller fortællinger fra transpersoner i forlængelse af hans pointer om relationer til egen krop) kunne det have givet et mere nuanceret syn på moderniteten, der ikke modarbejder, men uddyber teorien og dertil gør det nemmere for læserne at resonere med hans pointer, fordi de kommer side om side med erfaringer fra moderniteten. Denne type fortællinger, som jeg har vist i de foregående analyser, medbringer også mere konkrete og kontekst-specifikke eksempler på forandringsforslag, der ligeledes kunne blive indgangsvinklen til at tale om, at løsninger ikke bør være generaliserbare, men i det mindste inspirerende. Det ville ikke nødvendigvis løse nazi-problemet, men hvis Rosa havde fokuseret mere på at fremlægge fortællinger fra ofre for (ny)nazisters fremmedgørende handlinger (eks. systemisk racisme eller individuelle hadforbrydelser), kunne det i det mindste have hjulpet med at redegøre, hvordan han ikke har til hensigt, at oplevelser af resonans skal bruges som retfærdiggørelse af vold.

Om de mest udsatte medlemmer af samfundet, synger (sangerinden bag flere kendte protestsange) Tracy Chapman; "Don't ya know? They're talking about a revolution. It sounds like a whisper" (1988). På baggrund af mit arbejde med Rosa og OT/Sandboxing mener jeg, at resonans-teorien burde blive brugt til at give en stor, **fed** megafon til netop disse fremmedgjorte stemmer, som kun kan hviske om håbefuldt forandring. Jeg vil argumentere for, at jeg med den foregående analyse har vist, hvordan resonans kan indgå i et samarbejde om at løfte disse stemmer op (som John og Selena gjorde med smølfen), give dem en platform, bringe andre til forståelse af deres oplevelse af moderniteten og legitimere deres begær efter resonans. Dette kan ske gennem sandkasserne, hvor deres fortællinger (og ikke opdigtede, karikerede repræsentationer) kan blive en del af samtalen. I betragtning af Rosas platform, de værker, han har udgivet, og mængden af andre akademikere, der er inspireret af hans teori (som jeg har undersøgt i dette speciale), kan jeg ikke hævde, at Rosa på nogen måde hvisker om de radikale ændringer, han mener, der er brug for. Men hvis vi mennesker er historiefortællende væsener, som han selv påpeger (Rosa, 2019, s. 300), er mit største

spørgsmål til hans arbejde "hvor er fortællingerne?", og min største kritik er fraværet af dem.

Resonanz er (meget) kritik-tung, men en tilføjelse af fortællinger fra moderniteten kunne måske hjælpe med til, at den fremstår mindre pessimistisk for dem, der ville kritisere Rosa for at være for sort-seende (som de tidligere nævnte Letiche og Reckwitz). Her bliver OT/Sandboxing et eksempel på, hvordan dette kan gøres, da deltagernes fortællinger både indeholder pessimistiske syn på fremtiden, som blev udfordret af deres håb om en anden fremtid. På den måde kunne fortællinger om resonans og fremmedgørelse emergere, uden at det hele var en stor katastrofe forestilling, ligeledes hvordan skabelsen af kunst kan være motiveret af fremmedgørende oplevelser og give udtryk for sådanne oplevelser, men samtidigt være noget man kan opleve dyb resonans med. Men nu når vi snakker om resonans, lad os fortsætte til problemer med at bevise den.

Problemer med at bevise resonans

Jeg berørte i del 2 hvordan det er paradoksalt at forsøge at skabe bedre rammer for resonans, imens man også skal prøve på ikke at "skræmme" resonansen væk ved at forsøge at tvinge den frem. Jeg pointerede, at beviseligt resonance ikke skal være og ikke er succeskriterie for workshoppen (og gennem min foregående analyse håber jeg at have yderligere bevist dette for læseren), men at fraværet af resonans kan være tegn på, at noget skal ændres ved det resonante rum. I de følgende afsnit præsenterer jeg derfor fire fortællinger fra sandkasserne som eksempler på de fire kriterier for resonans hhv. følelser, påvirkning, selv-effektivitet og transformation. Det er ikke fordi disse fortællinger kun har et af kriterierne, jeg har blot valgt kun at fokusere på et. Derefter præsenterer jeg en fortælling om deltagernes oplevelse af workshoppen som en måde at kommentere på det resonante rum skabt af/gennem processen. Jeg afslutter med to kritikpunkter til mig selv, inden jeg fortsætter med mere kritik af Rosa.

Mange følelser kommer frem

Den gode og den onde side er sammenviklet med John og Selenas følelser; deres håbløshed over for nutiden og deres håb for en anden fremtid. Men her kommer andres følelser også frem; hvordan begrænsning/afgrænsning af verden kan opleves, som et tab af verden selv hvis det gøres med den hensigt at mindske smerten for børnearbejdere og landbrugsdyr.

Selena: Jeg er ikke håbefuld. Jeg tror sgu lidt, at det løb er kørt [...]

John: Det kommer også til at være sådan et helt samfund der skal ændres. Også med inklusion.

Selena: Ja, det er det også. Altså, vi skal ændre fuldstændig, hvordan vi tænker, at et liv skal se ud. Fordi det er svært at sige til folk, at vi ikke skal gøre alle de der ting. Det er ikke sustainable. Men folk, de føler jo, at der bliver taget noget fra dem. Det ser man jo især også med folk i forhold til flyvning. At der bliver taget noget fra dem.

Caja: Hvad er det, man mister? Hvor vigtigt er det, man mister?

John: Argumentet er jo altid det der med, at hvis der bliver lagt en afgift på et eller andet, som ikke er sundt, eller som ikke er godt for miljøet, så er det den personlige frihed, der bliver taget fra dem. Men et eller andet sted, når man benytter sig af den personlige frihed, så er der jo nogle andre, der betaler. Om det så er nogle børn, der ikke har fået nogle særligt gode, bæredygtige arbejdsvilkår i en anden del af verden, eller om det er nogle dyr, som er blevet slået ihjel eller et eller andet i den stil. Det kan jo være meget forskelligt. Men jeg tror, folk har måske lidt en tendens til at sige, at min egen frihed er vigtigere end rigtig meget andet.

(bilag 5, s. 8-9)

Den inklusion de ønsker for fremtidens samfund kræver, at alle stemmer bliver hørt - også dem der føler deres frihed tages fra dem, når andres frihed genoprettes. Gennem sandkassen og deres terræn over den onde og gode side etableres et forum, hvor mangfoldige følelser materialiseres.

Enighed gennem figureerne

Hvor John og Selena under dialog-fasen oplevede at være overvejende enige om, hvad det var for et landskab, de havde bygget, og hvad de gerne ville have ud af det, så opstod denne enighed allerede under den stille-fase, hvor figurer påvirkede udformningen af den gode og onde side:

Svend: Jeg er jo meget overrasket over, hvad [John og Selena] overhovedet havde gang i. Det var jo meget interessant at høre, at der faktisk var tanker bag det. Og især fordi min approach var, at jeg ikke tænkte.

John: Jeg synes, det er meget rigtigt, det der med, at tingene vælger en. Fordi, at man kigger på en ting, og så vækker det nogle tanker i en et eller andet sted. Så jeg tror, at mange af tingene kommer fra de associationer, man selv gør. Og jeg synes, det var meget sjovt, hvordan, at vi var egentlig meget enige. Det var overhovedet ikke planlagt, men det endte jo faktisk med, at vi havde sådan lidt den onde side og så havde vi sådan lidt den gode side. [**Selena:** Ja.] Så vi havde sådan lidt en det her, det skal vi væk fra, det her, det skal vi hen imod tilgang til tingene, uden faktisk at kommunikere om det.

Selena: Ja, det synes jeg også var ret sjovt sådan, hvor godt man egentlig kunne kommunikere med hinanden. Selvom vi ikke sagde noget.

(bilag 5, s. 18)

Under den stille-fase var blomsterbuketten en af de første figurer, John valgte (bilag 6, s. 1) og den gode sides plante-figurer var alle nogen han havde valgt (bilag 6, s. 4, 5, 6, 7, 8 og 10). Selena startede med at sætte delfin-figuren på (hvad der blev til) den onde side, men endte med at flytte den over til den emergerende skov (bilag 6, s. 2 og 6). Herefter valgte hun alle dyre-figurerne (bilag 6, s. 9-12), der sammen med Johns træer, blomster og gulerod blev et fælles terræn over, hvad de begge havde mærket om den tilsidesatte, skrøbelige natur. De figurer John blev valgt af endte også med at have indflydelse på Selena, ligeledes hvordan deres valg om, hvor i sandkassen figurerne skulle stå bl.a. bevægede delfinen over på den gode side og førte til en ordløs enighed. Der var både påvirkning på tværs af menneskers handlinger og figurers associationer.

Valg har betydning

OT/Sandboxing søger at engagere deltagernes selv-effektivitet gennem valg af figurer og løst struktureret dialog, der primært ledes af sandkassernes terræn (og dermed deltagernes egne valg). For Svend blev denne selv-effektivitet tydelig herunder;

Svend: [J]eg har det også personligt meget svært ved det kirker kan symbolisere.

Altså det der meget, det traditionelle, det meget dogmatiske og fastlåste. Men det fik det ikke lov til at være her. Fordi det var der ikke kraft af, at det var det afsæt. Nu skal vi noget andet. (bilag 5, s. 19)

Gennem deres og Maris fælles sandkasse fik den ellers rigide kirke ikke lov til at slippe udenom Svends påvirkning. Deres valg og følelser fik betydning og havde indflydelse. For Mari kan hendes selv-effektivitet bl.a. opleves gennem det nedenstående citat:

Mari: Og så kan jeg virkelig godt lide den der, [John og Selena] har lavet med målet, fordi det var også noget jeg havde tænkt over.

Caja: Der er flere mål et eller andet sted. Jeg har lyst til at sige, at der er fire af de der mål.

Mari: Men jeg tror, det var mere sådan fordi, at jeg tænkte, at alt [i Svend og Maris sandkasse] var egentlig målet. At det var derfor, at jeg sådan strayedede væk fra den. Men jeg kan godt lide det der med, at man har et klart mål i fokus.

(bilag 5, s. 18)

Hvor Mari godt kunne lide John og Selenas klare målsætning, var hun dog afvisende overfor at placere et fodboldmål i hende og Svends sandkasse. Men hun oplevede det ikke som en fejl, da hun anerkender, at hun ikke tog et mål med sig, fordi hun ikke havde følt sig valgt af det. Metoden skabte dermed rum for at Mari både kunne anerkende den anden gruppes sandkasse, men uden at det underminerede eller opløste hendes gruppes terræn - tværtimod blev begge sandkassers individualitet og Maris egen selv-effektivitet styrket i mødet med/gennem den anden.

Meningen falder ikke langt fra figuren

Om det blå bord med de små figurer ovenpå og pengesedler under fortalte Mari og kommenterede Svend det følgende;

Mari: [N]oget af det første, jeg fandt frem, var det her henne. Fordi jeg synes tit, at generelt set, så har vi en tendens til at sidde og kigge på cost-benefit, "Hvad tjener vi på?". Og så her henne, der har jeg så sat mennesker over pengene[...]

Svend: Så tror jeg, at vi var mere *in sync*, end jeg var klar over.

(bilag 5, s. 11)

Det blå bord bliver centrum for en fortælling om at sætte mennesket højere end økonomien. En fortælling Svend og Mari var uvidende om, at de havde bygget sammen. Som Svend tilføjer, kunne de ikke læse denne betydning af figurerne, før Mari redegjorde det for dem. Senere fortæller de begge:

Mari: [J]eg tror også, at jeg fornemmede, at vi begge to sådan havde mere individet i fokus.

Svend: Ja. Du er blevet ret god til at pejle ind på de ting, jeg ikke var klar over, at jeg havde været i gang med i hvert fald. Det synes jeg var ret vildt.

Mari: Men [...] jeg så de tre figurer, og så så jeg pengene. Og så er jeg sådan "Hmm". Så måtte jeg jo tilbage og hente dem.

(bilag 5, s. 18)

Gennem processen emergerer en fortælling, og det blev først til sidst, at de fandt ud af (hvad John og Selena allerede gjorde i den stille fase), at de var enige om mere, end de troede. På denne måde blev deres fælles landskab transformeret fra usammenhængende figurer til en sammenviklet konstellation.

Når fraværet af ord skaber kommunikation

Under afslutningsfasen spurgte jeg, hvordan det havde været at prøve metoden:

Selena: [J]eg var faktisk også lidt bange for sådan, okay, jeg tror ikke lige, jeg kan finde ud af det. Men, når jeg først kom i gang, så synes jeg sådan, det gav super god mening. Jeg synes, det var virkelig interessant at opleve, hvor meget der egentlig kom ud af, at man valgte nogle figurer. Altså, det havde jeg ikke helt regnet med. Jeg tænker ikke, det ville kunne skabe så meget dialog, som det har gjort. Jeg synes, det er ret fedt [...] Det skaber noget sprog.

Svend: Jeg kunne i hvert fald ikke have fortalt den fortælling uden figurerne, fordi det var figurerne, der materialiserede fortællingen. Fordi tankerne, de kom efter indtrykkene. Så jeg var ligesom ikke herre over, hvad det var, jeg lavede.

Mari: Jeg syntes det gjorde noget specielt. Jeg ville heller ikke have kunnet lave det her ene mand. **[Svend:** Ja] Også fordi, at der ikke er nogen kommunikation, at man er nødt til at ja... samarbejde uden kommunikation?

Selena: Man stoler bare på hinanden. Det kører bare.

Svend: Det manglende sprog gør da i hvert fald noget rigtig godt, tror jeg. Det hjælper til at det ikke bliver for intellektuelt.

John: Jeg tror også at det havde taget meget længere tid, hvis vi skulle stikke hovederne sammen. **[Selena:** Lige præcis] Fordi så er det som om, så skulle man lige høre, hvad tænker du omkring det her, og så kunne det godt gå ud i lidt for meget snak og lidt for lidt handling i virkeligheden.

Svend: Så kan ting også lige pludselig være rigtige og forkerte.

Selena: [M]en her var det bare alt sammen rigtigt, det vi gjorde.

(bilag 5, s. 25-26)

Deltagerne satte ord på deres oplevelse af at kommunikere uden dialog og blev enige om, at det de havde snakket om, ville de ikke kunne være kommet frem til uden figurerne. På den måde var figurerne en del af samtalen, sådan at menneskelige stemmer ikke dominerede. I sandkassen var der ingen rigtige eller forkerte svar, da alle stemmer fik plads og blev hørt. Metoden skabte et (resonant) rum for forståelse gennem forskellighed.

Jeg har to kritikpunkter til mig selv. For det første var der flere steder, hvor deltagerne udtrykte enighed med hinanden, men jeg ville have ønsket, at jeg havde været mere opmærksom på at spørge ind til uenighed. På den måde kunne det være blevet mere klart, hvor enige og uenige de var med hinanden. For det andet vil jeg kritisere mig selv for, at jeg, i forsøget på at bevise at deltagerne havde oplevet resonans, også ville have ønsket, at jeg havde talt med dem efter workshoppen. Dette kunne have tilføjet et helt nyt lag til min analyse, hvor jeg kunne sammenligne udtalelser fra workshoppen med deltagernes efterfølgende refleksioner.

På trods af det håber jeg at jeg - gennem de foregående fortællinger og analyser - har bevidst for læseren, at der var øjeblikke, hvor deltagernes følelser blev udtrykt, hvor de påvirkede hinanden, hvor de fik mulighed for at handle og mærke, at deres valg havde betydning, og dertil at der var transformations-momenter, hvor mennesker og figurer fik ny mening gennem OT/Sandboxing-metodens ukontrollerbare process. Om bevislighed af resonans har Rosa sagt:

[F]irst and foremost, resonance is defined as a specific, objectively observable form of relationship between two entities. Thus, we can speak of resonance between two subjects (or objects), when the four criteria of affection, self-efficacy, transformation and open-endedness/uncontrollability are satisfied. (Rosa, 2023, s. 5)

På baggrund af at Rosa mener, at man kan snakke om resonans, når man kan bevise, hvad jeg har bevist, må jeg derfor konkludere, at der var resonans relationer, som kom frem i/gennem min workshop. Men på samme tid kan jeg ikke med sikkerhed sige, hvilke relationer der var af resonans karakter, fordi Rosa jo mener, at det resonante rum ikke er en del af resonansen. Jeg kan ikke analysere mig frem til, hvad der var ramme for relationen, og hvem der var i relation. OT/Sandboxing-metoden inviterer mig i stedet til at tænke på hele workshoppen - deltagerne, sandkasserne, figurerne, laboratoriet, dagen, tidspunktet og mig selv - som en del af fortællingerne, hvorfor resonansen i denne forståelse må tildeles alle. På baggrund af Rosas holdninger til, hvad resonans er, er jeg ikke sikker på, at han ville være enig med denne tilgang. Her opstår derfor en potentiel udfordring for samarbejdet mellem teorien og metoden, da OT/Sandboxing lægger op til en anden forståelse af, hvem der er en del af den resonante relation.

Den paradoksale følelse, udpeget i del 2, har derfor ikke forladt mig, for den ukontrollerbare natur ved resonans undviger for mig materialisering. Men jeg vil omfavne dette på lignende måde, som mine deltagere omfavnede workshoppen og den ukontrollerbare måde, hvorpå deres sandkasser tog form. På denne måde vil jeg argumentere for (på trods af de foregående problematikker og kritiker), at OT/Sandboxing-metoden er en oplagt måde at omfavne den gave-givende kvalitet ved resonans. Deltagerne gav noget af dem selv til hinanden uden at vide, hvad der ville ske, og det er, hvad der skabte det resonans sensitive rum, der muliggjorde følelser, påvirkning, selv-effektivitet og transformation. Dette er, hvad jeg mener skaber det stærkeste samarbejde mellem resonans-teorien og OT/Sandboxing-metoden.

Gennem dette speciale har jeg også givet noget af mig selv: mine følelser omkring teorien, hvordan Rosas arbejde har påvirket mig, og hvordan jeg, på baggrund af mine analysere med/gennem OT/Sandboxing også er blevet påvirket tilbage, dertil udforskelsen af hvordan mine valg har "mattered", og hvordan min opfattelsen af teorien har ændret sig. Det er ikke, fordi jeg ikke længere finder resonans vigtigt, at jeg nu må indrømme, at jeg er *ligeglad* med at bevise den - det er, fordi jeg mener der er noget mere vigtigt, som skal frem i lyset, og som jeg forsøger at få frem gennem det næste.

Problemer med at være ansvarlig for det man elsker

I John og Selenas sandkasse var ansvar et særlig vigtigt element, der skulle lede den bæredygtige udvikling af moderniteten. I dette afsnit redegør jeg for ansvarets rolle, og dertil hvad Rosa har sagt om ansvar.

Selena mente, at den onde side havde et kæmpe stort ansvar, i forhold til det den sælger, og hvad den fortæller forbrugerne. Men fraværet i sandkassen af de mennesker, der ikke mærker konsekvenserne (hvor Selena nævner danskerne), bliver her tydeligt. Disse mennesker er både langt fra konsekvenserne, men tilsyneladende også fra realiteten af den dynamik, de er en del af med de onde, profitsøgende organisationer, som de køber 'lort' af. Men da Selena bruger danskerne som eksempel, kan John og hendes selv blive repræsentanter for disse fjerne mennesker.. Sandkassen bliver dermed et sikkert sted for Selena at italesætte den rolle hun selv har i den onde udvikling. I forhold til Rosa kan dette også forstås som en måde, hvorpå John og Selena forsøger at skabe rum for en anden, mindre fremmedgørende relation til de lidende. Gennem figurerne materialiseres disse subjekter og gennem dialogen får de stemme, deres følelser får chance for at træde frem og påvirke deltagerne og mindre skadende strukturer bliver bragt på banen.

Spidermans motto er også, som Selena nævner, at med "great power comes great responsibility" (bilag 5, s. 6). Hvis post-vækst samfundet skal bestå af hverdagens helte, må det derfor lære at blive og være ansvarsfuld, hvor det også er et ansvar overfor, hvem der inviteres ind, og hvem der ikke kan tolereres. En del af at tage ansvar er for John dertil gennemsigtighed:

[John:] Jeg tror, man skal væk fra fortællingen om, at hvis ikke man kan være 100% perfekt, så skal man lade være med at prøve. Og så er det bedre at være så god, som man kan være.

Caja: Så noget med ... Er det noget ærlighed overfor, hvad man prøver, eller noget ...

John: Ja, der skal være noget gennemsigtighed [...] det er sindssygt vigtigt. Fordi ellers så er det svært som medarbejder at være med på, hvad er vores målsætning, hvis ikke den er klar.

(bilag 5, s. 7)

Post-vækst samfundet skal stræbe efter at være gennemsigtig med det, der skal opnås, så alle medlemmer kan arbejde sammen om målet. John og Selenas sandkasse kan forstås som et forsøg på at efterleve dette. De har både bygget det, som den bæredygtige organisation ikke skal være og med smølfen på grillen, og den tilsidesatte natur sætter de også fokus på, hvilke konsekvenser organisationers handlinger har på mennesker og naturen. På den måde bliver sandkassen et sted, hvor de begynde at arbejde med ansvarlighed ved at give stemmer til de fremmedgjorte og pointere problemer ved den nuværende kulturelle og strukturelle måde at leve på.

I forhold til OT/Sandboxing har ansvar en stor betydning. Vi starter med Barads definition på ansvar, fordi Strand bygger videre på dette: "Responsibility is not a calculation to be performed. It is a relation always already integral to the world's ongoing intra-active becoming and not-becoming. It is an iterative (re)opening up to, an enabling of responsiveness" (Barad, 2010, s. 265). Fordi Barad mener, at verden ikke består af separate enheder, der mødes i interaktion, men i stedet bruger intra-aktion til at beskrive den måde, de mener, at enheder medkonstituerer skabelsen af hinanden i deres møde, så forstår Barad, at der derfor altid er tale om ansvar. I disse møder, møder man "the other", hvad end det er et andet menneske, et dyr eller en motorcykel, og derfor handler det altid om, hvordan man i denne relation vælger at agere - hvordan man gør ansvar. Det centrale spørgsmål, der guidede Barads arbejde i bogen *Meeting The Universe Halfway*, var: "How can I be responsible for that which I love?" (Barad, 2016 i Juelskjær, 2019a, s. 18). Her var det ikke resonans, men ansvar som blev det overordnede fokus og guide. I forhold til OT/Sandboxing og MS-metodologien udvider Strand begrebet til at blive respons(dis)ability for yderligere at sætte fokus på, hvorvidt alle har evnerne til at agere ansvarsfuldt eller ej, og hvorvidt de vælger at gøre det, hvorfor rammerne spiller en stor rolle for den fortælling, der emergerer (Strand, 2014, s. 22). MS-metodologien forstår derfor spørgsmål om ansvar som en allerede altid eksisterende del af OT/Sandboxing, hvorfor det eks. er vigtigt, at deltagerne er stille under en stille fase - som en måde at agere ansvarsfuldt overfor hinanden og det figurerne har at sige dem. Men hvad har Rosa sagt om ansvarlighed? Han har bl.a skrevet, som svar på nazi-spørgsmålet;

I want to replace responsibility with responsability [...] I do not owe the other reasons, for we have seen in the course of history that sometimes people 'give

reasons' for mistreating the others in the worst imaginable forms. I owe him or her responsibility (Rosa, 2020a, s. 410-411)

Rosa mener dermed ikke, at man skal skyldes den anden en logisk grund til, hvordan man behandler dem, men i stedet skyldes dem respons-ability - man skylder at behandle den anden på en ansvarsfuld måde. I en anden artikel siger han, at resonans-teorien har et implicit "ethics of care", fordi når man er guidet af resonans, så søger man at passe på og opretholde den andens stemme, og dertil at denne etiske sans er et form for kald på respons-ability (Rosa, 2023, s. 8). Men Rosa er blevet kritiseret for, at hans resonans-etik er for svag til at kunne bruges i forbindelse med moralske evalueringer og social kritik, hvor det argumenteres, at resonans har brug for en "norm of responsibility" for at kunne sikre det gode liv for alle (Vandenbergh, 2023, s. 31). I *Resonanz* har Rosa nemlig ikke udviklet et klart defineret og diskuteret begreb om respons-ability som Barad eks. har i *Meeting The Universe Halfway*. I forhold til OT/Sandboxing og MS-metodologien bliver jeg derfor opmærksom på manglen af et mere udpenslet ansvarsbegreb hos Rosa, der, ligeledes mine tidligere pointer, kunne drage fordel af at blive eksemplificeret sammen med fortællinger, som John og Selenas pointer om hverdagens helte, der agerer, ikke ud fra et kald på resonans, men i stedet på et kald om ansvar. Hvor resonans har været problematisk som guide for adfærdsændringer af skurkene, så kunne ansvar som guide måske være en måde, hvorpå det bliver mere klart, hvorfor skurkene, der kæmper imod den bæredygtige udvikling ikke er nogen, man kan stole på ville være ansvarlige.

På trods af mine problemer med og kritik af resonans så "elsker" jeg stadig teorien, hvorfor jeg gennem del 3 har forsøgt at agere ansvarsfuldt overfor, hvad den har kaldt på i samarbejdet med OT/Sandboxing. Men der er også andre "ting", som jeg elsker, hvorfor det sidste afsnit handler om dem.

Problemer med forholdet til ting

Mens min største kritik af Rosa er fraværet af fortællinger fra det virkelige liv, vil jeg i det følgende udvide denne kritik. For det er ikke kun fraværet af menneskehistorier, der bekymrer mig. Det, som sandkasserne og de mange figurer har hjulpet mig med at sætte ord på, er, hvordan fraværet af fortællinger fra ikke-menneskelige aktører potentielt kan skabe fremmedgørende problemer for teorien, og hvordan fraværet af dem kan gøre det svært at finde ud af, hvordan man behandler dem på en ansvarlig måde. På trods af at jeg i del 1 pointerede, at der er en fundamental forskel mellem Rosas forståelse af, hvordan ting "taler" og OT/Sandboxings tilgang til dette, så har disse observationer forfulgt og nærmest hjemsøgt mit arbejde. Jeg gentager her, hvad jeg pointerede tidligere: jeg er ikke interesseret i at komme med alle svarene på de svære ontologiske spørgsmål, som Rosa også har fornemmet, der er på spil her. Men jeg vil dog afslutte del 3 med at kaste et mere kritisk syn på resonans med ting og spørge: Hvad med motorcyklen?

I en tidligere nævnt artikel, adresserer Rosa flere kritikpunkter, og jeg fremhæver følgende afsnit, hvor han forsvarer hans teori imod påstande om, at resonans kun er noget, man kan opleve gennem stemmen: "The capacity to experience resonance, in my view, does not depend on any one of our senses or capacities; rather, it seems to be a quality of all living beings." (Rosa, 2023, s. 6). Men hvis resonans er en evne, som alle *levende væsener* besidder, fører det til yderligere spørgsmål, for hvad tæller som et levende væsen? Ville Rosa betragte motorcyklen som levende?

Tidligere (i samme artikel) giver han en form for svar om sit eget syn på dette. I respons på artiklen af Tsuo-Yu Cheng, der kritiserede Rosa for hans underudviklede opfattelse af resonans med *the thing-world*, præciserer Rosa sit syn på, hvorfor man kan opleve resonans med ting:

First of all, resonance in my understanding is a process between two (or more) separate entities. And it is a process in which those entities do not fuse or unite, but remain distinct from each other. [...] My hunch is this: I can experience a mountain as "resonant" because it appears to me as if it had a kind of "will of its own" (Rosa, 2023, s. 4).

Rosa forklarer, at resonans med et ikke-menneske kan ske, fordi mennesket giver ikke-mennesket en stemme, opdigter det i sit sind og tror, at det "resonerer", fordi det har en slags egen vilje. Men læg mærke til, at han ikke siger, at bjerget er levende. Det ville betyde, at motorcyklen ikke oplever resonans med mig, fordi den ikke er levende. Den resonans, jeg oplever med den, bliver udelukkende et fænomen i mit eget hoved. Men hvordan kan resonans så handle om, at to væsner taler med hver sin stemme, hvis det hele foregår i mit hoved? Hvis resonans handler om, at to stemmer bliver hørt, hvordan kan jeg så forestille mig, at motorcyklen har en egentlig stemme, der taler til mig, hvis jeg ikke også betragter den som levende og i stand til at tale på sin egen måde?

Rosas' sprog om dette er vagt ("*it seems to be*", "*My hunch is*") og han Indrømmer: "perhaps it all hinges on an implicit sense of "life" which I am incapable of spelling out at present." (Rosa, 2023, s. 4-5). Tvetydigheden i motorcyklens livskvalitet forbliver dermed ubesvaret. Rosa fornemmer, at den har en form for liv, men kan ikke svare på, hvad det er. Mit problem med dette, i lyset af den foregående analyse og i forhold til OT/Sandboxings opfattelse af figurerne, er, at jeg finder Rosas udsagn fremmedgørende over for ikke-menneskerne. Hvordan kan jeg påstå, at man kan opleve resonans med en motorcykel eller en af figurerne i sandkasserne, hvis jeg også skal forstå, at de faktisk ikke taler til mig, men at det i stedet er en form for resonans med mine egne refleksioner om verden? Fremmedgør jeg ikke figurerne ved at forstå dem som døde og ved at forstå, at den påvirkning de har, de følelser de vækker, den transformation der sker, og den ukontrollerbare måde dette foregår på, alt sammen er noget der sker i deltagernes sind?

I forhold til dette er der en anden udtalelse fra Rosa, som jeg fremhæver: "What I had failed to explicitly formulate in Resonance is something like a 'self-axis' of resonance that goes alongside the other three axes" (Rosa, 2020, s. 402). Rosa mener, at der bør være en fjerde akse, selv-aksen, som følger de andre. Denne akse ville handle om resonans med selvet med dine dybe behov, følelser, forhåbninger og evalueringer. Men jeg vil hævde, at denne akse allerede er til stede i bogen, selv om det er implicit, fordi hvis resonans handler om menneskets opfattelse af tingenes stemme, så er det hele en selv-akse af opfattelser af verden. I det mindste cementerer Rosas udsagn yderligere resonans som et menneskeligt begreb, hvis den menneskelige selv-akse følger alle de andre.

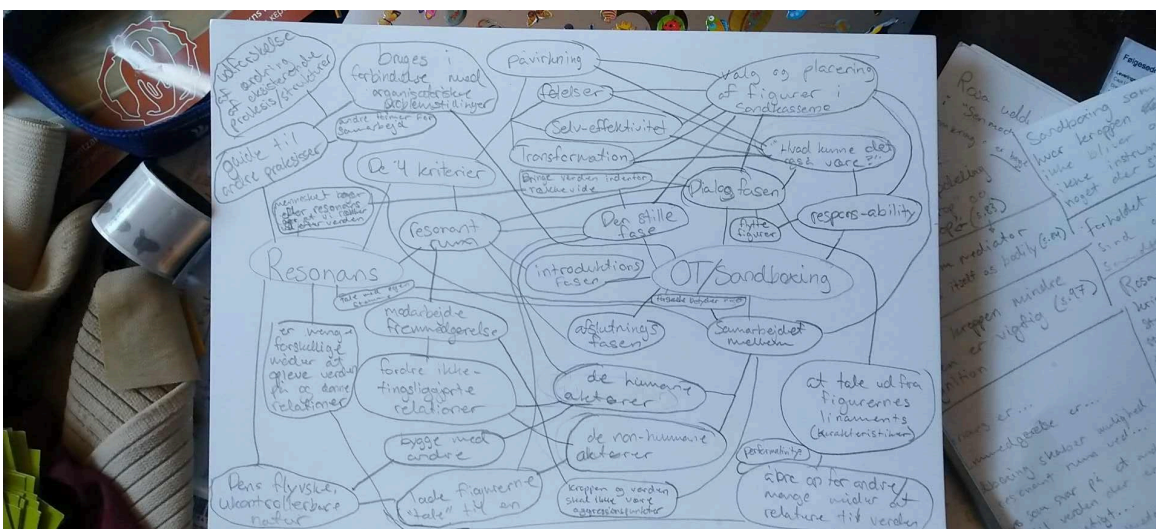
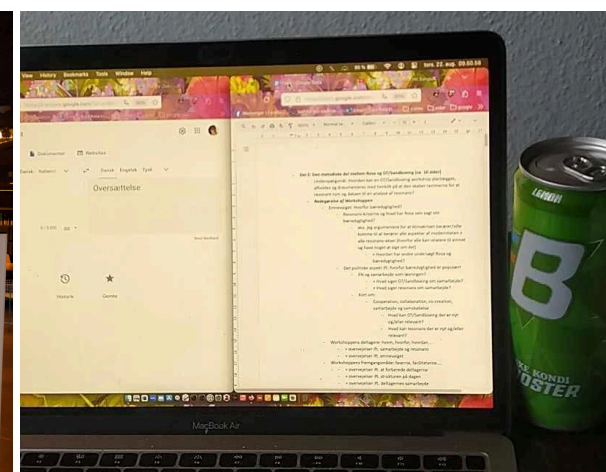
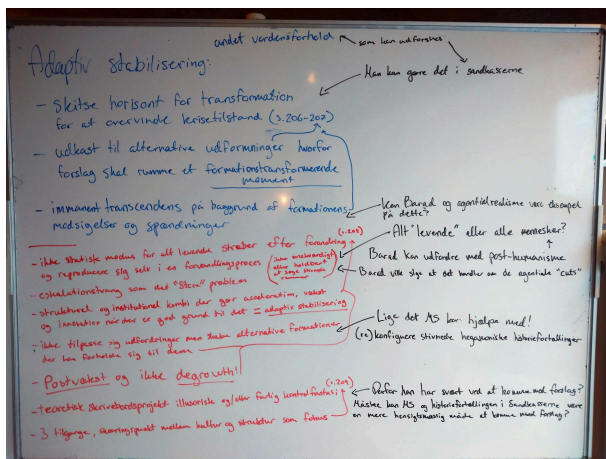
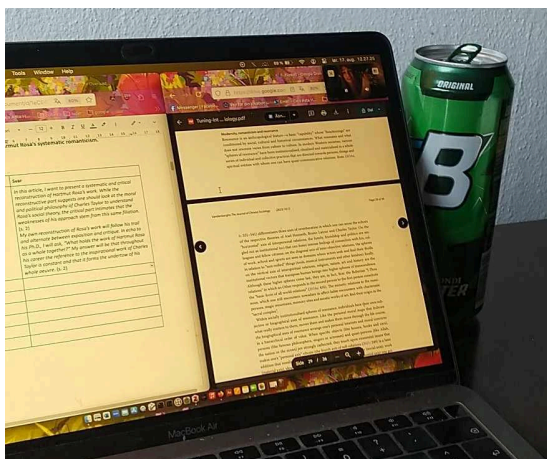
Jeg vil argumentere, at ikke-menneskerne behandles langt mindre fremmedgørende i/gennem OT/Sandboxing, end hvordan Rosa selv konceptualiserer denne form for forhold.

Det kunne efter min mening skyldes, at resonans-teorien er antropocentrisk - den handler om menneskers forhold til verden, hvorimod MS-metodologien er baseret på Barads posthumanistiske ethico-onto-epistemologi, der specifikt sætter fokus på, hvordan materialitet er blevet overset/misforstået: "Language matters. Discourse matters. Culture matters. There is an important sense in which the only thing that doesn't seem to matter anymore is matter" (Barad, 2007a, s. 132). OT/Sandboxing følger dette kald, gennem den måde metoden forstår figurerne (at de vælger deltagerne), og den måde den søger at indgå i et ansvarsfuldt forhold med dem.

Rosa hævder, at konceptet om resonans skal skabe bro på tværs af modernitetens hårde dualismer (Rosa, 2019, s. 170-171). Selvom at jeg er enig i, at resonans placerer sig mellem mennesker og verden som en form for relation, og at den argumenterer for etableringen af bæredygtige og mindre skadelige relationer til f.eks. naturen, vil jeg også hævde, at Rosa ikke gør noget radikalt anderledes for at bryde med denne dualistiske tilgang til verden. I *Resonanz* skriver han f.eks. om, at naturen har en stemme, men han sætter det i citationstegn (Rosa, 2019, s. 271-273). På trods af at han identificerer et fremmedgørende aspekt ved moderniteten - hvordan den gør kulturen til den, der har en stemme, og naturen til den, der er stum - ser jeg ikke, at det lykkes ham at bryde med dette, men blot forstærke det, fordi resonans for ham selv stadig handler om to separate ting, der ikke forenes, hvor det er mennesket, der taler og giver stemme til naturen.

Hvad jeg håber at vise med disse observationer, analyser og diskussioner om resonans-teoriens forhold til ting er, hvordan jeg ikke har kunne finde tilfredsstillende svar fra Rosa på, hvordan jeg kan få motorcyklen med ind i samtalen. Jeg ved ikke, om Barad ville kunne hjælpe Rosa med dette. Rosa har været med til at skrive en antologi om forskelle og ligheder mellem kritisk teori (hans disciplin) og ny-materialisme (Barads), hvori han bl.a. er med til at sige: "At the center of this debate are some of the most pressing questions of contemporary philosophy and social theory – in particular, those concerning the status of long-standing and contested separations between matter and life" (Rosa et al., 2021, s. 1). Hvor Rosa et al. hertil argumenterer for, at resonans-teorien har været med til at bringe spørgsmål om kropslige aktiviteter og relationer til naturen tilbage til kritisk teori, så har jeg gennem de foregående afsnit pointeret nogle af de problematikker, som jeg gennem forsøget på at få teorien til at samarbejde med en (ny-materialistisk) metode har opdaget.

Hvor samarbejdet ikke er umuligt, så er det heller ikke fuldstændigt harmonisk - måske ville Rosa mene, at dette er en god ting? Resonans er jo heller ikke harmoni, men en relation hvor forskelle får plads til at tale med hinanden. Jeg har forsøgt at få disse forskelle mellem resonans-teorien og OT/Sandboxing-metoden i snak - om de har været i "resonans" lader jeg være op til læseren.

Fra venstre øverst: billede 31, 32, 33, 34 og 35

Et udsnit af de ikke-menneskelige aktører, der tog del i udformningen af specialet.

Min computer, utallige energidrikker, whiteboards + tusser, tegneblok + blyanter, hjemmekontoret...

... og mange andre skal have tak for deres vigtige del i materialiseringen af mange tumultariske tanker.

Opsummering

Hvordan kan indsigter fra en OT/Sandboxing workshop uddybe og udfordre Rosas analyser omkring resonans, resonante rum og modernitetens resonans-kriser?

I de foregående afsnit har jeg gennemgået en række problemer, der er opstået i samarbejdet mellem resonans og OT/Sandboxing. Disse har været hhv. problemer med at bruge resonans som guide til adfærdsændringer af modernitetens skurke, problemer med de uklare målsætninger for post-vækst samfundet, problemer med manglen på håbefulde fortællinger i *Resonanz*, problemer med at bevise at en relation har været resonant, problemer med Rosas underudviklede ansvarsbegreb og problemer med teoriens forståelse af forholdet til de ikke-menneskelige aktører i resonans relationer.

Disse problemer har været med til at uddybe og udfordre Rosa ved at pointere potentielle faldgruber ved at bruge resonans som guide, hvortil et større fokus på ansvar kunne være en del af videreudviklingen af teorien. Dertil har jeg argumenteret for, at Rosa har brug for flere konkrete, jordnære fortællinger fra/om moderniteten som en måde at uddybe forståelsen af dennes kriser, gøre det nemmere at forstå dem og derudover at bruge fortællingerne til at sætte håb i fokus som en måde at modarbejde kritikken af, at Rosa er for sort-seende. Hertil har jeg fremhævet forholdet til ting som en særlig udfordring ved samarbejde mellem resonans og OT/Sandboxing, da de har forskellige forståelser af tingenes "livskvalitet", hvorfor denne udfordring ville være særlig relevant at arbejde videre med, hvis man ville fortsætte med at undersøge samarbejde.

Del 4

I denne sidste del af specialet gennemgår jeg kort de foregående 3 dele for derefter at konkludere på den overordnede problemformulering. Derefter fremlægger jeg mine bidrag til resonans-teorien og OT/Sandboxing-metoden samt mine forslag til videre forskning.

Konklusion

Hvilke muligheder og udfordringer skaber operationaliseringen af Hartmut Rosas teori om resonans gennem Anete Strands OT/Sandboxing-metode?

For at kunne svare på denne problemformulering har jeg i de foregående dele af specialet arbejdet med individuelle underspørgsmål, der alle har haft til hensigt at hjælpe med at svare på dette overordnede spørgsmål. Gennem de tre dele fandt jeg ud af følgende:

I del 1 arbejdede jeg med underspørgsmålet: “På hvilke måder kan OT/Sandboxing-metoden forstås som en resonance-sensitiv metodisk fremgangsmåde?”. Jeg fandt ud af, at metoden er resonans-sensitiv på følgende måder: 1) OT/Sandboxing fungerer ikke ud fra modernitetens accelerations logik, 2) I OT/Sandboxing udforsker man hinandens forskellighed, hvor enighed ikke er nødvendigt, 3) OT/Sandboxing-metodologiens tre story-modes sætter fokus på det resonante rum, 4) Metoden skaber fordelagtige rammer for resonans med ting, 5) Metoden skaber et mindre fremmedgørende forhold til verden gennem figurerne, 6) Metoden understøtter, at både mennesker og figurer kan tale med egen stemme, 7) OT/Sandboxing omfavner ukontrollerbarhed, 8) Metoden promoverer en resonans-understøttende arbejdspraksis, og 9) Sandkasse-terrænet skaber mulighed for udforskning af erfaringer med resonans og fremmedgørelse.

I del 2 arbejdede jeg med underspørgsmålet: “Hvordan kan resonans-teorien inkorporeres i overvejelser om planlægningen, afholdelsen og dataindsamlingen af en OT/Sandboxing workshop?”. Her fandt jeg ud af, at teorien kan inkorporeres i: 1) Emnevalg, 2) Antal deltagere, 3) Tilføjelsen af en mini-øvelse, 4) Overvejelser om laboratoriet for workshoppen er resonans-sensitiv, 5) Succeskriterierne for workshoppen, og 6) Data-indsamlingen og bearbejdningen med henblik på at kunne analysere, om der havde været resonans.

I del 3 arbejde jeg med underspørgsmålet: “Hvordan kan indsigter fra en OT/Sandboxing workshop uddybe og udfordre Rosas analyser omkring resonans, resonante rum og modernitetens resonans-kriser?”. Jeg fandt ud af, at indsigterne kunne uddybe og udfordre Rosa på følgende måder: 1) Problemer med at bruges resonans som guide for adfærd ændringer, 2) Problemer med Rosas uklare målsætninger for post-vækst samfundet, 3) Problemer med fraværet af håbefulde fortællinger, 4) Problemer med objektive beviser

for resonans, 4) Problemer med Rosas ansvarsbegreb, og 5) Problemer med hvordan teorien konceptualiserer forholdet mellem mennesker og ting.

På baggrund af dette konkluderer jeg, at et samarbejde mellem resonans-teorien og OT/Sandboxing-metoden skaber følgende muligheder: 1) Der er mulighed for at OT/Sandboxing kan være en måde, hvorpå man kan operationalisere resonans i og med, at jeg på baggrund af, hvordan Rosa mener, at man kan bevise resonans, har bevist, at der var resonans relation i/under min workshop, 2) Der er mulighed for, at teorien kan tilføje behjælpelige overvejelser til planlægningen, afholdelsen og analysen af en OT/Sandboxing workshop, da jeg på baggrund af mit samarbejde mellem de to udviklede mit storyboard som en måde at danne overblik over sandkassernes udforming, hvor dette ikke har været noget, jeg har erfaret, at Strand har gjort, 3) Sandkasse-fortællingerne kunne blive en måde, hvorpå teorien kan eksemplificere individer i modernitetens oplevelse af disse og dertil skabe åbning for flere positive og håbefulde fortællinger om, hvordan vi kan komme ud af disse oplevelser og hen imod post-vækst samfundet, 4) Deltagernes ønsker for fremtiden kan være med til at uddybe/tilføje potentielle mål for Rosas post-vækst samfund.

Dertil skaber samarbejdet følgende udfordringer: 1) Rosas fornemmelse af hvordan/hvorfor man kan opleve resonans med ting og dertil hans udtalelser om tingenes "livskvalitet" (eller mangel derpå), strider direkte imod OT/Sandboxings forståelse af, hvordan figurerne vælger og taler til deltagerne, 2) Grundet Rosas underudviklede ansvarsbegreb bliver der dertil udfordringer i forhold til at afklare, hvorvidt hans tanker "resonerer" med MS-metodologiens (og Barads) ansvarsbegreb.

Mine bidrag

Gennem specialet bidrager jeg til Rosa's teori ved at vise en metodisk fremgangsmåde, der kan omfavne kriterierne for resonans. Jeg bidrager også med tilføjjelsen af mine overvejelser om, hvordan dette kan gøres og dertil udpegelsen af potentielle og bestemte problematikker for et samarbejde mellem denne metode og resonans-teorien.

Derudover har jeg bidraget til OT/Sandboxing-metoden ved at vise en måde, hvorpå man kan bearbejde data gennem mine storyboards. Yderligere bidrager jeg med at vise, hvordan resonans kan analyseres på baggrund af dette.

Forslag til videre forskning

Til videre forskning af samarbejde mellem resonans og OT/Sandboxing udpeger jeg problematikker mellem teoriens og metodens ontologiske overbevisninger, der bør undersøges nærmere for, hvordan de kan modarbejde hinanden.

Litteraturliste

- Anderson, A. (2023). The moral and political challenges of Hartmut Rosa's theory of resonance. *The Journal of Chinese Sociology*, 10(1), 13.
<https://doi.org/10.1186/s40711-023-00182-9>
- Asmuß, B. (2018). Kapitel 2 Videodata: Adgang, indsamling og etik. I *Videoanalyse af social interaktion* (s. 39–60). Samfundslitteratur.
- Barad, K. (2007a). Agential realism: How Material-Discursive Practices Matter. I *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning* (s. 132–185). Duke University Press.
- Barad, K. (2007b). Introduction. I *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning* (s. 3–38). Duke University Press.
- Barad, K. (2010). Quantum Entanglements and Hauntological Relations of Inheritance: Dis/continuities, SpaceTime Enfoldings, and Justice-to-Come. *Derrida Today*, 3(2), 240–268. <https://doi.org/10.3366/drt.2010.0206>
- Cheng, T.-Y. (2023). On the quadrants of the thing-world relations: A critical revision of Hartmut Rosa's resonance theory in terms of thing-world. *The Journal of Chinese Sociology*, 10(1), 11. <https://doi.org/10.1186/s40711-023-00191-8>
- Corrêa, D. S., Peters, G., & Tziminadis, J. L. (2021). "Human beings are first and foremost resonant beings": Interview with Professor Hartmut Rosa of Universität Jena and director of Max-Weber-Kollegs. *Civitas - Revista de Ciências Sociais*, 21(1), 120–129.
<https://doi.org/10.15448/1984-7289.2021.1.39974>
- D'Ambrosio, P. J. (2020). The Good Life Today: A Collaborative Engagement between Daoism and Hartmut Rosa. *Dao*, 19(1), 53–68.
<https://doi.org/10.1007/s11712-019-09703-1>

- Davidson, J., & Krummheuer, A. (2018). Kapitel 4 Transkription af videodata. I *Videoanalyse af social interaktion* (s. 87–113). Samfundslitteratur.
- Du Plessis, E. M., & Just, S. N. (2022). Mindfulness—it's not what you think: Toward critical reconciliation with progressive self-development practices. *Organization*, 29(1), 209–221. <https://doi.org/10.1177/1350508421995755>
- Du Plessis, E. M., & Just, S. N. (2024). Professional resonance: Role conflict, identity work, and well-being in Danish retail banking. *The International Journal of Human Resource Management*, 35(3), 454–482. <https://doi.org/10.1080/09585192.2023.2243805>
- Eslami, Y., Dassisti, M., Lezoche, M., & Panetto, H. (2019). A survey on sustainability in manufacturing organisations: Dimensions and future insights. *International Journal of Production Research*, 57(15–16), 5194–5214. <https://doi.org/10.1080/00207543.2018.1544723>
- Frydendal, S., & Thing, L. F. (2024). PE as resonance? The role of physical education in an accelerated education system. *Sport, Education and Society*, 29(4), 468–480. <https://doi.org/10.1080/13573322.2022.2161502>
- Georg, S. (Red.). (2021). Kapitel 30: Bæredygtige organisationer. I *Klassisk og moderne organisationsteori* (1. udgave, s. 665–688). Hans Reitzel.
- Graven, V. (2023). Resonans i dødens nærvær. *Tidsskrift for Forskning i Sygdom og Samfund*, 20(38), 121–141. <https://doi.org/10.7146/tfss.v20i38.132014>
- Hersted, L., & Munch, C. R. (2023). 3. Resonans i dialogisk baseret ledelsesudvikling. I *Resonans i organisationer: Ledelse, trivsel og læring* (s. 63–86). Samfundslitteratur.

- Hickel, J. (2019). The Contradiction of the Sustainable Development Goals: Growth versus Ecology on a Finite Planet. *Sustainable Development*, 27, s. 873-884.
<https://doi.org/10.1002/sd.1947>
- Hollstein, B., & Rosa, H. (2023). Social Acceleration: A Challenge for Companies? Insights for Business Ethics from Resonance Theory. *Journal of Business Ethics*, 188(4), 709–723. <https://doi.org/10.1007/s10551-023-05506-w>
- Jensen, J. B. (2023). 11. Hvornår stopper toget? En undersøgelse af social acceleration og resonans i sansernes domæne. I *Resonans i organisationer: Ledelse, trivsel og læring* (s. 219–234). Samfundslitteratur.
- Juelskjær, M. (2019a). Kapitel 1 Introduktionen. I *At tænke med agential realisme* (s. 11–35). Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Juelskjær, M. (2019b). Kapitel 3 Centrale begreber. I *At tænke med agential realisme* (s. 55–92). Nyt fra Samfundsvidenskaberne.
- Kaufmann, L. J., & Danner-Schröder, A. (2022). Addressing Grand Challenges Through Different Forms of Organizing: A Literature Review. I A. A. Gümüşay, E. Marti, H. Trittin-Ulbrich, & C. Wickert (Red.), *Research in the Sociology of Organizations* (s. 163–186). Emerald Publishing Limited.
<https://doi.org/10.1108/S0733-558X20220000079014>
- Keller, H. D. (2023). 8. Deceleration i et accelererende arbejdsliv. I *Resonans i organisationer: Ledelse, trivsel og læring* (s. 159–176). Samfundslitteratur.
- Keohane, K., & Haugaard, M. (2020). Sounding for resonance: A salon with Hartmut Rosa. *Journal of Political Power*, 13(3), 317–323.
<https://doi.org/10.1080/2158379X.2020.1830344>

- Kolmos, M. (2019). Kontemplative aktiviteter i skolen i et resonanspædagogisk perspektiv. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 5(0), 13.
<https://doi.org/10.23865/ntpk.v5.1429>
- Krogh, L. (2023). 10. Universiteter i forandring: Reforme, konkurrence, acceleration og mistrivsel—Kan vi gøre noget? I *Resonans i organisationer: Ledelse, trivsel og læring* (s. 195–218). Samfundslitteratur.
- Letiche, H. (2021). Discussing: “The very idea of organizing becomes literally meaningless”. *Journal of Organizational Change Management*, 34(6), 1205–1221.
<https://doi.org/10.1108/JOCM-06-2020-0179>
- Lijster, T., Celikates, R., & Rosa, H. (2019). Beyond the Echo-chamber: An Interview with Hartmut Rosa on Resonance and Alienation. *Krisis / Journal for Contemporary Philosophy*, 39(1), 64–78. <https://doi.org/10.21827/krisis.39.1.37365>
- López-Deflory, C., Perron, A., & Miró-Bonet, M. (2023). Social acceleration, alienation, and resonance: Hartmut Rosa’s writings applied to nursing. *Nursing Inquiry*, 30(2), 13. <https://doi.org/10.1111/nin.12528>
- Malmqvist, K., Cassegård, C., & Ståhl, C. (2023). Toward a resonant society: An interview with Hartmut Rosa. *Sociologisk Forskning*, 60(2), 177–195.
<https://doi.org/10.37062/sf.60.25492>
- Mortensen, J., & Hazel, S. (2018). Kapitel 3 At arbejde med videodata: Praktiske og tekniske aspekter. I *Videoanalyse af social interaktion* (s. 61–86). Samfundslitteratur.
- Ogutu, H., El Archi, Y., & Dénes Dávid, L. (2023). Current trends in sustainable organization management: A bibliometric analysis. *Oeconomia Copernicana*, 14(1), 11–45. <https://doi.org/10.24136/oc.2023.001>

- Pedersen, L. M. (2023). 9. Sygeplejerskers arbejdsforhold: Et spændingsforhold mellem fremmedgørelse og resonans? I *Resonans i organisationer: Ledelse, trivsel og læring* (s. 177–194). Samfundslitteratur.
- Rahbæk Møller, J., & Bonfils, I. S. (2023). Resonating relationships: An interview study with participants in an individual placement and support programme in Denmark. *European Journal of Social Work*, 1–12.
<https://doi.org/10.1080/13691457.2023.2183168>
- Rapley, T. (2007). Generating an archive. I *Doing Conversation, Discourse and Document Analysis* (s. 2–17). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781849208901>
- Reckwitz, A., Rosa, H., & Bauer, M. (2022). Modernitet og kritik: En samtale med Martin Bauer som ordstyrer. I *Senmoderniteten i krise: Hvad kan samfundsteorien bidrage med?* (1. udgave, s. 233–287). Hans Reitzels Forlag.
- Rosa, H. (2019). *Resonance: A sociology of our relationship to the world* (J. C. Wagner, Overs.). polity.
- Rosa, H. (2020a). Beethoven, the Sailor, the Boy and the Nazi. A reply to my critics. *Journal of Political Power*, 13(3), 397–414.
<https://doi.org/10.1080/2158379X.2020.1831057>
- Rosa, H. (2020b). *Det ukontrollerbare* (H. Sander, Overs.; 10. oplag). Eksistensen.
- Rosa, H. (2022). Best account. Udkast til en systematisk teori om det moderne samfund. I *Senmoderniteten i krise: Hvad kan samfundsteorien bidrage med?* (1. udgave, s. 145–231). Hans Reitzels Forlag.
- Rosa, H. (2023). Resonance as a medio-passive, emancipatory and transformative power: A reply to my critics. *The Journal of Chinese Sociology*, 10(1), 11.
<https://doi.org/10.1186/s40711-023-00195-4>

- Rosa, H., Henning, C., & Bueno, A. (2021). 1 Introduction: Critical Theory and New Materialisms—Fit, strain or contradiction? I *Critical theory and new materialisms* (s. 1–16). Routledge.
- Rosa, H., & Montero, D. (2021). Modernity, Nationalism, and the Promise of Omnipotence; A Conversation with Hartmut Rosa. *Pléyade (Santiago)*, 27, 175–191.
<https://doi.org/10.4067/S0719-36962021000100175>
- Roth, S. (2021). The great reset of management and organization theory. A European perspective. *European Management Journal*, 39(5), 538–544.
<https://doi.org/10.1016/j.emj.2021.05.005>
- Sigurðsson, G., & D'Ambrosio, P. J. (2023). Ritualized world relations: A Confucian critique of Rosa's limitations on resonance. *The Journal of Chinese Sociology*, 10(1), 19. <https://doi.org/10.1186/s40711-023-00184-7>
- Skjoldager-Nielsen, D. (2022). Theatre Talks: How to Accommodate Hygge in Theatre Experience. *Nordic Theatre Studies*, 33(2), 58–71.
<https://doi.org/10.7146/nts.v33i2.132872>
- Skovbjerg, H. M. (2023). 12. Legende tilgang til undervisning—En vej til resonansforbindelser? I *Resonans i organisationer: Ledelse, trivsel og læring* (s. 235–250). Samfundslitteratur.
- Solsø, K. (2023). 5. Resonans i ledelse: At lade sig bevæge for at kunne bevæge. I *Resonans i organisationer: Ledelse, trivsel og læring* (s. 105–120). Samfundslitteratur.
- Steensen, C. I. S., & Helms, S. (2024). The Right to Be a Subject of Your Own Life—A Study of Parent-Teacher Conferences in Danish Lower Secondary Education. *Social Sciences*, 13(1), 14. <https://doi.org/10.3390/socsci13010066>

- Stelter, R. (2021). Kapitel 8: Transformative dialoger som resonansrelationer. I *Ledelse i sociale processer: Relationer, resonans og responsivitet* (s. 209–235). Dansk Psykologisk Forlag.
- Stelter, R. (2023). 4. Fra dissonans til resonans—Konfliktløsning i organisationer og mennesker imellem. I *Resonans i organisationer: Ledelse, trivsel og læring* (s. 87–104). Samfundslitteratur.
- Strand, A. M. C. (2012a). *Enacting the Between: On dis/continuous intra-active becoming of/through an Apparatus of Material Storytelling. Book 1: Posing (an Apparatus of) Material Storytelling as discontinuous intra-active rework of organizational practices.* (S. 67-134). Aalborg universitet.
- Strand, A. M. C. (2012b). *Enacting the Between. On dis/continuous intra-active becoming of/through an Apparatus of Material Storytelling. Book 2: 'How to build an Oasis with a good conscience'—Organizational becoming through an Apparatus of Material Storytelling.* (S. 13-112). Aalborg universitet.
- Strand, A. M. C. (2014). Chapter 5: Material storytelling: Resituating language and matter in organizational storytelling. I K. Mølbjerg Jørgensen & C. Largacha-Martinez (Red.), *Critical Narrative Inquiry: Storytelling, Sustainability and Power* (s. s. 73-104). Nova Science Publishers.
https://www.novapublishers.com/catalog/product_info.php?products_id=48710&osCsid=61e82445a28da3435d1539c8c5731683
- Strand, A. M. C. (2015). Entangled Organizations Intra-active ways of reworking the organizational scenography for the processes of becoming of the changed relationalities of (dis)ability. *Paper presented at bigSTORY, Los Angeles, United States.*, 30.

- Strand, A. M. C., & Jensen, T. (2023). Fly as One Collaborative Sandboxing as Method. *Akademisk Kvarter*, 26, 4–17.
- Strand, A. M. C., & Poulsen, S. B. (2014). A creative designerly touch: Nurturing transformation through creativity in the meaning-mattering of design processes. *Akademisk Kvarter*, 9, 277–290.
- Strand, A. M. C., Sparholt, U., Hansen, F. T., & Alrø, H. (2017). Intra-Aktionsforskning: - En dialogisk slowfox med materialiteten. I *Dialogisk aktionsforskning: I et praksisnært perspektiv* (1. udg., s. 109–142). Aalborg Universitetsforlag; Interpersonel Kommunikation i Organisationer Bind 12.
- Susen, S. (2023). Lessons from Reckwitz and Rosa: Towards a Constructive Dialogue between Critical Analytics and Critical Theory. *Social Epistemology*, 37(5), 545–591.
<https://doi.org/10.1080/02691728.2023.2201578>
- Taylor, C. (2023). The ethical implications of resonance theory. *The Journal of Chinese Sociology*, 10(1), 14. <https://doi.org/10.1186/s40711-023-00186-5>
- Van Der Lelie, C. (2006). The value of storyboards in the product design process. *Personal and Ubiquitous Computing*, 10(2–3), 159–162.
<https://doi.org/10.1007/s00779-005-0026-7>
- Vandenberghe, F. (2023). Tuning into Harmut Rosa’s systematic romanticism. *The Journal of Chinese Sociology*, 10(1), 36.
<https://doi.org/10.1186/s40711-023-00189-2>

Ikke-faglitteratur

Brundtland, G. H. (1987). *Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development* (UN-Dokument A/42/427).

<http://www.un-documents.net/ocf-ov.htm>

Danskernes sundhed 2021: Den nationale sundhedsprofil 2021. (2022).

dfg.de. (2023, marts 15). *Prof. Dr. Hartmut Rosa—Gottfried Wilhelm Leibniz-Preisträger 2023*. dfg.de.

<https://www.dfg.de/de/gefoerderte-projekte/preistraeger-innen/leibniz-preis/2023/rosa>

Faculty of Arts, Aarhus Universitet. (2019). *Hartmut Rosa*. Youtube.Com.

https://www.youtube.com/watch?v=sAyC_o3QJ7s

Hansen, S., Pedersen, C. A. H., Krebs, O. N., Rask, A., & Hermansen, O. M. (2023). *Vejen til succes er altid under konstruktion—Et casestudie om vilkårene for motivation og samarbejde*. Aalborg universitet.

Mellemfolkeligt Samvirke/VerdensKlasse. (u.å.). *De 17 Verdensmål*.

<https://www.verdensmaalene.dk/maal>

Pedersen, C. A. H. (2023). *Projektorienteret forløb på AAU - hos Anete Strand*. Aalborg universitet.

Pedersen, C. A. H., Simonsen, T. G., Hansen, A. K., Qvist, F. B., & Vestergaard, J. (2022). *Væredygtig Familiestart—Væredygtighedens implementering på obstetrisk afdeling på Aalborg Universitetshospital*. Aalborg universitet.

Pirsig, R. M. (1991). *Zen and the art of motorcycle maintenance: An inquiry into values*. Vintage.

Psykiatrifonden. (u.å.). *Tema: Stress*. Hentet 22. september 2024, fra

<https://psykiatrifonden.dk/viden/temaer/tema-stress>

Sundhedsstyrelsen. (2022). *Tal og fakta om stress*.

<https://www.sst.dk/da/Fagperson/Sygdomme-lidelser-og-behandling/Psykiske-lidelser/Stress/Tal-og-fakta>

Tracy Chapman. (1988). *Talkin' 'bout a Revolution* [Sang]. Powertrax.

uni-jena.de. (u.å.). *Prof. Dr. Hartmut Rosa*. uni-jena.de. Hentet 20. august 2024, fra

<https://www.fsv.uni-jena.de/19060/prof-dr-hartmut-rosa>

United Nations Department of Economic and Social Affairs. (u.å.). *THE 17 GOALS*.

<https://sdgs.un.org/goals>

Visentin, C. (2021). *Social theory for an open future. An interview with Hartmut Rosa*.

<https://www.pandorarivista.it/articoli/social-theory-for-an-open-future-an-interview-with-hartmut-rosa/>